

USTAVNA DOLOČILA NISO POLNO ZAŽIVELA

V prizadevanja za poglobitev samoupravnih odnosov je treba pritegniti tudi neposredne proizvajalce

Čeprav čas dopustov še ni minil, je v temeljnih organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih v velenjski, ravenski in slovenjgraški občini že stekla akcija za oceno dosežene stopnje samoupravljanja in samoupravne organiziranosti. Občinska vodstva družbenopolitičnih organizacij so imenovala posebne koordinacijske odbore oziroma komisije, ki bodo usmerjali preučevanja uveljavljanja ustavnih določil v konkretni samoupravni praksi.

V tem času je v središču pozornosti ponovna ocena konstituiranja temeljnih organizacij združenega dela. Že zdaj je mogoče ugotovljati, da v delovnih or-

ganizacijah niso najbolj dosledno uveljavili ustavnih načel. Tako so že pred meseci v Železarni Ravne na Koroškem, ko so govorili o nadaljnjem razvoju samoupravljanja, ugotovili, da obstoječa samoupravna organiziranost ni takšna, kot jo zahtevajo ustavne spremembe. Pripravljena so prva izhodišča za novo samoupravno organiziranost, ki jo želijo uveljaviti do konca leta in ki predvideva ustanovitev več novih temeljnih organizacij združenega dela. Tudi v meziških Rudnikih svinca in topilnici so že pred časom začeli z akcijo za dosledno uresničitev vloge temeljnih organizacij združenega dela.

Nadaljevanje na 10. strani

V ponedeljek, 26. avgusta, je bila v Ljubljani seja ljubljanskega koordinacijskega odbora za odpravo posledic potresa na Kozjanskem.

Navzoče so seznanili, da se je na ljubljanskem žiro računu doslej nateklo 14,9 milijona dinarjev, kar je za 900.000 dinarjev več, kot pa bi po izračunih znesel enodnevni zaslužek v ljubljanskih podjetjih. Ob tem pa je treba poudariti, da kar precej podjetij še ni nakazalo enodnevnega zaslužka.

Najpomembnejša tema razgovora na sestanku pa je bila priprava samoupravnega sporazuma 53 večjih ljubljanskih podjetij, ki naj bi po tem sporazumu prispevala sredstva za gradnjo nove šole v Ponikvah. Šola, za katero načrti še niso dokončno izdelani, naj bi po grobih predvidevanjih veljala 14 milijonov dinarjev. Pri uresničenju tega sporazuma pa so organizatorji že sedaj naleteli na težave, ki jih lahko povzamemo z vprašanjem, od kod naj delovne organizacije nakažejo denar za šolo ter kako in kdaj naj to storijo. Nekatere delovne organizacije, ki so že nakazovale sredstva iz sklada skupne porabe, so namreč dobile od SDK plačilne naloge zavrjene, češ da niso zakoniti. Treba bo torej prek slovenskega koordinacijskega odbora in izvršnega odbora slovenske skupščine poiskati ustrezno sistemsko rešitev oziroma spremeniti zakon.

DELO DELAVSKA ENOTNOST

31. VIII. 1974 - ŠT. 34 - L. XXXI

V OKVIRU

Nekatere plotove bo treba podreti!

Povezovanje in združevanje družbenega dela v posameznih oblikah in na različnih stopnjah je bistven pogoj za pospešen gospodarski in družbeni razvoj. Tega se seveda zavedajo tudi v občinah severovzhodne Slovenije, kjer imajo zavoljo razdrobljenega gospodarstva in stare industrije več težav kot morda v drugih slovenskih regijah. V zadnjih petih letih smo bili priča mnogim konkretnim in tudi uspešnim povezovanjem med občinami podravske in tudi pomurske regije, toda vseeno se ne moremo znebiti vtisa, da bi lahko storili mnogo več, če ne bi prihajalo do subjektivnih odporov. Se pravi, da mnoge integracije niso uspeli zaradi ozkih podjetniških interesov, trenutno ugodnih rezultatov poslovanja, zadovoljevanja z doseženim stanjem in zaradi privatno lastniškega pojmovanja družbene lastnine. Tudi vpliv občin je bil omejen le na priporočila, prav to pa je eden izmed razlogov za neuspešno uresničevanje sprejetih programov razvoja in akcijskih načrtov.

Tudi na zadnji seji IS občine Maribor so ugotavljali, da je podravska regija prešibko medsebojno povezana. To velja še posebej za industrijo, ki je lahko v severovzhodni Sloveniji poleg kmetijstva osnovni nosilec gospodarskega razvoja. Mariborska industrija ni izkoristila možnosti regionalnega povezovanja. Širši integracijski projekti, v zadnjih petih letih jih je bilo 18, nikakor ne smejo biti v korist enih delovnih organizacij na račun drugih, zlasti pa ne smejo jemati delovnim ljudem pravic do napredka slabše razvitega okolja, v katerem živijo, denimo z odtujevanjem osnovnih poslovnih funkcij, znanja in informacij, do česar prihaja pri težnjah po ustanavljanju velikih „generalnih direktij“.

Prednosti združenega poslovanja ne smejo izhajati iz monopolnega dogovarjanja in zapiranja trga, temveč iz učinkov, ki jih prinaša delitev dela, specializacija proizvodnje, priprava in uresničevanje razvojnih programov, racionalizacija nabave in prodaje, nova vlaganja, organizacija skupnih služb itd.

Krivda za sorazmerno slabo povezanost delovnih organizacij v regiji pa ne leži samo na mariborskem gospodarstvu, temveč tudi na delovnih organizacijah iz te regije. Tudi pri njih so se pojavljali enaki subjektivni odpori, saj so za ceno kratkoročnih koristi zapostavljali obetajoče regionalne povezave, ki bi imele dolgoročne učinke. Zaradi nepovezanosti ali preslabe povezanosti panog je tako regija izgubila možnosti, da bi z močnimi integracijami v svojem prostoru in z boljšo izkoriščenostjo komparativnih prednosti postala nosilec razvoja tudi v širšem slovenskem prostoru. Ne smemo namreč pozabiti, da je povezovalno v regiji osnova za nadaljnja združevanja v republiko in Jugoslaviji.

Pa vendar, ni še vse zamujeno. Izrazit pozitiven odnos do policentritizma daje mariborski občini nove možnosti. Učinkovito je treba premagati vse odpore, ki zavestno ali nehote zavirajo vsebinske spremembe v integriranih organizacijah. Delegati v medobčinskih in republiških organih se bodo morali zato v bodoče bolj zavzeti za dosledno uresničevanje programov združevanja. Podjetniški in občinski plotovi ne smejo biti ovira.

J. U.

Konec minulega tedna so bile v Ljubljani v športnem parku Kodeljevo že XXIV. letne športne igre gradbenih delavcev Slovenije. Prijateljsko športno srečanje slovenskih gradbincev je preseglo vsa pričakovanja, saj se ga je udeležilo kar 2400 športnikov. V skupni uvrstitvi so se najbolj odrezali predstavniki celjskega Ingrada, v odbojki pa je zmagala ekipa Salonita Anhovo. Več o igrah pa na XV. strani DE!

Kako slediti življenjskim stroškom?

V kranjskih delovnih organizacijah povečujejo osebne dohodke

Delavci Iskre - Elektromehanike Kranj so v začetku tega tedna na svojih zborih odločali o predlogu za ublažitev posledic zadnje podražitve živil, ki ga je na pobudo sindikalne organizacije pripravila služba za osebne dohodke. Sredstva 3-odstotnega poprečnega povečanja kalkulativnih osebnih dohodkov, ki so ga priporočili izvršni svet, gospodarska zbornica in republiški svet Zveze sindikatov Slovenije so razdelili tako, da jih bodo prejeli zaposleni z osebnimi dohodki do 3000 dinarjev.

Pri osebnem dohodku do 1600 din znaša dodatek 160 din, pri dohodku od 1600 do 2000 din 120 din, od 2000 do 2500 din 80 din in pri osebnem dohodku od 2500 do 3000 din 40 din mesečno. Podobna bodo od 1. avgusta do konca leta, ko naj bi te dodatke vključili v redne prejemke, tudi povečanja

bolezni, ki bodo znašala od 30 do 120 din.

V Iskri so se dogovorili, da bodo septembra svojim delavcem, ki so zaradi nizkega dohodka na družinskega člana upravičeni do otroškega dodatka, razdelili pomoč za izredne jesenske izdatke v skupni vrednosti 160.000 dinarjev.

Precej kranjskih delovnih organizacij se tokrat ni odločilo zgolj za povečanje najnižjih osebnih dohodkov. V želji, da bi ob podražitvah v minulem obdobju pomagali zlasti najbolj prizadetim, so namreč že tako zmanjšali razlike pri nagrajevanju nekvalificiranega in kvalificiranega strokovnega dela, da so postale nespodbudne in v nasprotju z načeli delitve po delu. V vseh treh primerih, ki jih navajamo, povečanja presegajo najnižjo priporočeno mejo in že s tem tudi pri najnižjih do-

hodkih občutno blažijo podražitveno breme.

V Tekstilindusu so se 1. avgusta povečali osebni dohodki za 10 odstotkov, to pa so omogočili predvsem letošnji dobri poslovni rezultati. V tem podjetju so pri dveh bistvenih povečanjih osebnih dohodkov lani in predlani upoštevali zlasti delavce z najnižjimi dohodki, tokrat pa so prejemke povečali vsem z enakim odstotkom, da bi preprečili uravnalovko in nezadostno spodbudo za strokovno delo. Najnižji osebni dohodek za redno delo je sedaj v Tekstilindusu 1800 din, poprečni osebni dohodek pa 2600 din. Tudi v tem podjetju bodo pomagali družinam svojih delavcev z najnižjimi dohodki, in sicer s skupno vsoto 80.000 dinarjev.

V Planiki so prav tako že nekajkrat doslej bistveno povečali zlasti najnižje osebne dohodke

in s tem zelo zmanjšali razlike v nagrajevanju nekvalificiranih in kvalificiranih delavcev. Tako so kvalificirani delavci prejeli še za dobro polovico več od delavcev pri najmanj zahtevnih nekvalificiranih delih. Da ne bi nespodbudno izenačevali dohodkov, pa so s 1. avgustom vse osebne dohodke povečali za 6 odst. Velja pripomniti, da je najnižji osebni dohodek v tej kranjski tovarni za mesec julij ob poprečnem preseganju norme znašal 1880 dinarjev.

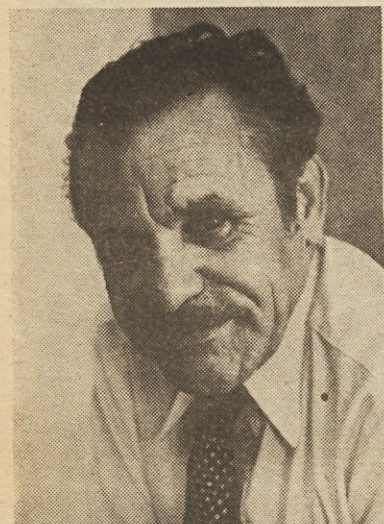
Tudi v Industriji bombažnih izdelkov so ugotovili, da so se osebni dohodki posameznih skupin delavcev že preveč zblizali, zlasti pa je bil v primerjavi z drugimi neprimerno nagrajevan srednji strokovni kader. Sedaj so vse prejemke povečali za 10 odstotkov in za 100 din. Najnižji osebni dohodek bo po novem znašal v tem podjetju 2000 dinarjev.

-M. S.

V SREDIŠČU POZOSTI

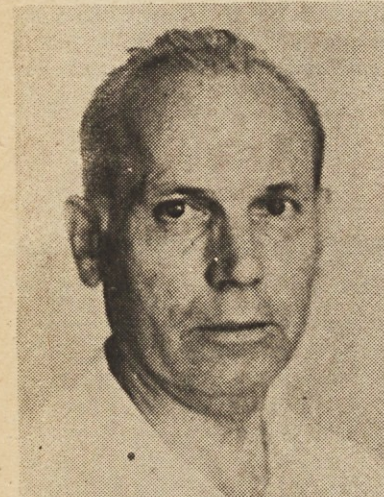

Dipl. inž. JURE BRGULJAN:
Nova jedrska elektrarna, ki jo bomo zgradili v Krškem, ne bo pomembna le za naše gospodarstvo. Predstavlja namreč tudi pomemben most pri povezovanju dveh republiških gospodarstev in je hkrati pomemben prispevek k združevanju jugoslovanskega elektrogospodarstva in gospodarstva nasploh...

ZLATO ŠINDIČ:

Naše povezovanje z Mladim turistom je le nov korak v sklopu dosedanjih in bodočih dogovarjanj in povezovanj v našem turizmu, kjer je vse tesnejše sodelovanje tako enakih turističnih podjetij kot tudi po dejavnosti raznolikih navdse nujno potrebno, da bomo zadržali konkurenčno sposobnost nuditi turistom kompletne turistične storitve.

DANILO PETRIJA:

V Kopru se zelo težko kaj naredi. Z načrti se vsi strinjajo, ko pa je treba kaj storiti... Zgradili bomo rafinerijo z zmogljivostjo 8 milijonov ton nafte letno, termoelektrarno z močjo 320 MW ter obrate za predelavo aromatskih in to vse deloma s tujim kapitalom in deloma z lastnimi sredstvi.

„Gre za več kreditov...“, nadaljuje Jure Brguljan. „Za posojilo ameriške Export Import Bank, za posojilo konzorcija bank pod vodstvom Citicorp International Bank Limited iz Londona in za kredit Belgian Export Credit Insurer. Preostali del sredstev, gre za deset odstotkov celotne investicije, bomo pokrili iz sredstev za izgradnjo energetskih objektov SR Hrvaške in SR Slovenije. Ob tem moram poudariti, da so v omenjenem znesku upoštevane tudi predvidene podražitve v času gradnje, stroški posojila in ne nazadnje tudi stroški za izgradnjo rudnika urana Žirovski vrh.“

Zelena luč za jedrsko elektrarno!

Pred dnevi so podpisali predstavniki slovenskega in hrvaškega elektrogospodarstva pogodbo z ameriško firmo Westinghouse Electric Corporation iz Pittsburgha o izgradnji in dobavi naše prve jedrske elektrarne, ki bo imela moč 632 megavatov. Poleg izgradnje omenjene jedrske elektrarne obsega pogodba, ki sta jo podpisali stranki, še dobavo goriva in izgradnjo dveh plinskih elektrarn, ene v Trbovljah z močjo 62 MW in druge v Jeretovcu na Hrvaškem, ki bo imela moč 95 megavatov.

„Firma Westinghouse bo dobavila vse navedene objekte po principu »na ključ«. Stroški za izgradnjo jedrske elektrarne Krško in pridruženih objektov znašajo 503 milijone dolarjev, pokrili pa jih bomo pretežno z inozemskimi posojili...“ nam razlaga dipl. inž. Jure Brguljan, vršilec dolžnosti generalnega direktorja Savskih elektrarn. Savske elektrarne so namreč pooblaščen investitor za izgradnjo jedrske elektrarne Krško v imenu elektrogospodarskih organizacij Slovenije.

Izredno pomembno pri vsem tem je tudi dejstvo, da zagotavlja podpisana pogodba jugoslovansko udeležbo v projektu v vrednosti 50 odstotkov uvozne opreme in storitev, od česar predstavljajo približno 15 odstotkov vrednosti naprave, ki bodo vgrajene v jedrsko elektrarno in pridružene objekte, ostali del pa odpade na gradbena in montažna dela ter izvoz opreme domače industrije...“

„In zakaj smo se pri nas odločili prav za gradnjo jedrske elektrarne...?“, pobaramo sogaomika.

„Gre za več razlogov, bistvena pa sta pravzaprav dva. Prvič: klasični viri za izgradnjo večjih elektrarn so pri nas več ali manj že izkoriščeni in drugič: potrebe po električni energiji so iz leta v leto večje, naraščajo celo hitreje kot v razvitih državah, medtem ko proizvodnja električne energije vse bolj zaostaja za potrebami gospodarstva. Ob tem je vsekakor potrebno povedati tudi to, da uvajamo z izgradnjo jedrske elektrarne v jugoslovansko elektrogospodarstvo in industrijo jedrsko tehnologijo, s čimer se uvrščamo med tehnično razvite dežele...“

„Prva jedrska elektrarna naj bi stala na levem bregu Save le dobra dva kilometra jugovzhodno od Krškega. Zakaj ste se odločili prav za to lokacijo...?“,

„Glede na to, da bo polovico električne energije nove elektrarne izkoriščala naša republika, drugo polovico pa SR Hrvaška, je bilo potrebno pri načrtovanju misliti na več stvari, med drugim seveda tudi na lokacijo. Znani mednarodni strokovnjaki, ki so sodelovali pri snovanju načrtov za izgradnjo naše prve jedrske elektrarne, so predlagali prav okolico Krškega. To območje je namreč rezervirano za razvoj velike industrije v Sloveniji, je tako rekoč na meji z republiko, ki bo koristila polovico energije nove elektrarne, poleg tega pa zagotavlja ta lokacija še številne druge pogoje za postavitev jedrske elektrarne kot so na primer meteorološki pogoji, geološko-tektonska zgradba tal, naseljenost, prometna povezanost, komunalna opremljenost, možnost hlajenja itd., itd...“

„Gradnja jedrske elektrarne predstavlja doslej eno največjih investicij pri nas. Nihče ne dvomi, da načrt ni dobro premišljen, kljub vsemu pa nas zanima odgovor na vprašanje, kaj bomo imeli od te izredno velike investicije, kaj bo pomenila za naše gospodarstvo...?“,

„Načrti predvidevajo, da bomo pričeli z gradbenimi deli že na letošnji jesen, medtem ko naj bi pričela jedrska elektrarna z rednim obratovanjem, to je s „komercialnim pogonom“, kot to imenujemo, leta 1978. Letna proizvodnja naše prve jedrske elektrarne bo znašala približno 4 milijarde kilovatnih ur. Polovico te energije bo na voljo Sloveniji. To je zelo veliko, če upoštevamo, da smo na primer lani proizvedli v Sloveniji nekoliko manj kot 5 milijard kWh, potrebovali pa kar 5,2 milijarde kWh. Menim, da je dodatna razlaga odveč. Pri vsem tem gre pa vendarle še za eno zelo pomembno stvar: za povezovanje dveh republiških gospodarstev in za skupna vlaganja v objekt najmodernejše tehnologije, kar predstavlja pomemben prispevek k združevanju jugoslovanskega elektrogospodarstva in gospodarstva nasploh.“

A. ULAGA

Nujen gospodarski korak

Turistična organizacija za izletništvo, rekreacijo in letovanje delavcev Alpe Adria iz Ljubljane je te dni »slavila« dva pomembna dogodka: podpisala je sporazum o poslovno tehničnem sodelovanju s turistično organizacijo Mladim turist, tako rekoč hkrati pa so odprli tudi novo poslovalnico v samem središču Ljubljane, na Gosposvetski cesti v neposredni bližini kavarne Evropa. Ob tej priložnosti smo se pogovorili z Zlatom Šindičem, direktorjem turistične agencije Alpe Adria. Zanimali so nas predvsem razlogi za dogovor o sodelovanju s Centrom za mladinski turizem, Mladim turistom, obenem pa tudi dosedanje delo Alpe Adria.

„Dogovor z Mladim turistom je nekakšno nadaljevanje naših dosedanjih dogovorov in povezovanj z drugimi komercialnimi turističnimi agencijami“, je začel direktor Šindič. „S Kompasom smo se poslovno tehnično povezali že v aprilu letos, nekaj kasneje, v juniju, pa smo takšen sporazum sklenili tudi s podjetjem Avtopromet iz Nove Gorice. Z Mladim turistom pa smo dogovor o sodelovanju sklenili šele sedaj zategadelj, ker smo čakali na otvoritev naše nove turistične poslovalnice, v kateri bomo „kot“ prepustili mladinski turistični organizaciji.“

„O povezovanju med vami in Kompasom smo svojčas že pisali. Zanima pa nas, kaj skupnega ste našli z agencijo Mladim turist, ki sicer po svoji „naravi“ — ni komercialna turistična organizacija, dokaj slična Alpe Adria?“

„Predvsem velja poudariti naslednje: danes nobena turistična organizacija ni sposobna nuditi turistom kompletnih turističnih storitev, kajti zahteve trga in turistov so vedno bolj raznolike in zahtevne. Povezovanje znotraj te dejavnosti, tako horizontalno kot vertikalno, je postalo gospodarska nujnost naših podjetij. Zategadelj se ni čuditi vedno tesnejšim stikom in poslovnemu sodelovanju med do večrajše konkurenčnimi podjetji. Turizem zahteva vedno večja vložena sredstva, ki jih je moč povrniti samo ob veliki frekvenci turistov, ob enotni organizaciji in tudi koncentraciji kapitala. Vidik povezovanja z Mladim turistom? Precej skupnega imamo, kar lahko vtaknemo pod kapo racionalizacije dela, njegovo modernizacijo ter izboljševanje turističnih uslug. Tako bomo skupaj pripravljali programe, skupaj izkoriščali poslovne zmogljivosti, predvsem prevozne in druge turistične storitve, če se bo dalo, pa tudi penzijske. Skupaj bomo propagirali turistične uslugе, skupaj vzgajali nove kadre in tudi skupaj raziskovali turistični trg. Le ceniki naših in njihovih storitev bodo različni, saj imajo mladi turisti svoje, znatno cenejše in tudi drugačne turistične storitve.“

Poslovalnica v samem središču mesta, na samem sečišču poti večine turistov, ki se ustavijo v našem mestu, bo nedvomno velika pridobitev za obe turistični organizaciji, Alpe Adria in Mladega Turista, saj sta bili doslej obe odmaknjeni od strogega centra mesta in običajnih turističnih smeri.

„Pogovorimo se še o letošnjem delovnem programu Alpe Adria. Ena vaših največjih turističnih „operacij“, da tako rečemo, je navezovanje stikov s češkoslovaškimi sindikalnim turizmom in dogovor o recipročni izmenjavi naših in češkoslovaških turistov. Kako se uresničuje ta dogovor in ali so pri realizaciji nastopile kakšne težave?“

„Posli tečejo, da bolje ne morejo, priznati pa je treba, da se bodo naše turistične organizacije, ki sodelujejo pri uresničevanju dogovora, krepko spotile, preden bodo izenačile število nočitev češkoslovaških turistov pri nas. Dogovor, da ga malo ponovim, je namreč takšen, da naši turisti dobe na Češkem turistične uslugе na enaki ravni in ceni, kot njihovi sindikalno organizirani turisti pri nas. Težava pa je v tem, da Čehi težijo k izravnavanju obsega turističnih uslug, oziroma nočitev. V letošnjem letu bo tako organiziranih letovalo pri nas 24000 turistov iz ČSSR. Ker naši turisti na Češkem redko ostanejo dlje, kot teden dni, je potem sila težko ustrediti češkoslovaški zahtevi po enakovredni zamenjavi turistov.“

„Ali utegnejo te težave zavreti razvoj turističnega sodelovanja s Češkoslovaško, ali pa boste kljub tem uvodnim težavam skušali navezati turistične stike z drugimi socialističnimi državami?“

„Naša želja vsekakor je, razširiti delavski turizem pa tudi komercialnega, s katerim se tudi deloma ukvarjamo, še na druge dežele. Vprašanje pa je, seveda, kdaj bomo to uresničili. Vsekakor pa odločitev o dogovarjanju ni odvisna od naše turistične agencije, saj se je treba pogovarjati v državnem merilu in na zveznem nivoju.“

R. B.

„V Kopru se da zelo težko kaj narediti,“ je tovariš Petrinja. „Z načrti se vsi strinjajo, ko pa je treba nekaj storiti, takrat vse nekam odlašajo in... Pa govoriva raje o načrtih, ki so, vsaj kaže, tik realizacije, če seveda ne bo prišlo zopet kaj vmes.“

Sermin se trenutno najintenzivneje pripravlja uresničitev treh med seboj organsko povezanih objektov. To je izgradnja rafinerije, toplarne in zavosti za bazično proizvodnjo petrokemičnih surov njihovo predelavo.

Rafinerija naj bi po načrtih začela delati leta 1978. Najprej smo načrtovali rafinerijo z zmogljivostjo milijonov ton surove nafte letno. Gradili jo bomo udeležbo (49%) tujega kapitala, in sicer bodo partnerji Kuwait, Alžir in Libija. Ti pa so predlagali naj bi zmogljivost povečali na 8 milijonov ton. Te spremembe smo že opravili. Investicija rafinerije na načrtu znašala 300 milijonov dolarjev. Ko pa bi polno obratovati, bi dajala 60 milijonov dolarjev bička letno. Kar 80% derivatov bi izvažali.

Rafinerija, termoelektrarna in...

Gospodarstvo našega obalnega področja, posebno pa še občine Koper, je v zadnjih letih doseglo izredno hiter razvoj. K temu je prispevala posebno hitra rast terciarnih dejavnosti. Razvoj industrijske dejavnosti pa znatno zaostaja in prav to že ogroža hitrejšo rast celotnega gospodarstva na tem področju. Pri zadevanju zadnjih let, da bi slovensko gospodarstvo tesneje povežali z morjem, za kar bi bil pogoj predvsem razvoj oziroma uresničitev načrtov luško-industrijskega kompleksa, doslej ni dalo zadovoljivih rezultatov.

Da bi razvoj industrije v Kopru pospešili in čimbolj izkoristili ekonomske prednosti, ki jo daje Luka Koper in industrijski kompleks, je devet slovenskih podjetij konec leta 1972 ustanovilo podjetje Sermin. Doslej se je tem devetim priključilo še nadaljnjih sedem podjetij.

Podjetje naj bi projektiralo, gradilo komunalne in infrastrukturne objekte ter industrijsko-predelovalne kapacitete. Njegov predmet poslovanja pa naj bi bila tudi proizvodnja, nabava, predelava, prodaja in transport plina, nafte in njenih derivatov.

Da bi zvedeli, kakšen je program podjetja in kako daleč so s svojimi načrti po skoraj dveh letih, smo prosili direktorja Sermina Danila Petrinjo, da bi nam o tem povedal kaj več.

Potreb po rafineriji“, je nadaljeval tovariš Petrinja. „Prav gotovo ni treba še posebej dokazovati. Spodaj, da bomo v Sloveniji leta 1980 potrebovali 2,7 milijona ton tekočih goriv in pa to, da lastnih sloph nimamo, nam dovolj pove. Prav zato smo na načrtu za izgradnjo rafinerije na močno nasplo velikih nacionalnih družb in njihovih partnerjev doma.“

„Prednost nove rafinerije, ki bo seveda najmodernejša, bo tudi v tem, da bo prirejena za pridobivanje petrokemičnih surovin, ki jih predelujejo v aromatske. Te pa sodobna kemična industrija v svetu in tudi nas doma potrebuje v čedalje večjih količinah.“

Poleg načrtov za rafinerijo imajo že izdelane projekte za predelavo v aromate. Za realizacijo objekta bodo prav tako izkoristili inozemski krediti. Del sredstev od 40 milijonov dolarjev ne bo dobili, saj aromatom v svetu primanjkuje. Proizveden jih bodo 350.000 ton letno.

„To je le čisto na kratko o aromatih. Načrtujemo pa še gradnjo termoelektrarne na tekoča goriva z močjo 320 MW, ki bi letno dajala 1820 milijonov kWh električne energije. Kaj pa to pomeni za naše elektrogospodarstvo, ni treba posebej poudarjati.“

Seveda pa bi s termoelektrarno dobili Koper tudi toplo vodo oziroma centralno ogrevanje. Prav tako bi se z manjšimi dodatnimi sredstvi lahko mrežo kanalizacija priključila na čistilne naprave, ki bi jih potrebovala za te objekte.

„Projekte in analize imamo in ti jasno kažejo na stabilnost in upravičenost naložb, toda vse gre za zelo počasni pri naših odločujočih faktorjih,“ je končal Danilo Petrinja.

Poleg teh treh večjih projektov pa Sermin načrtuje še mnogo drugega. Med načrti je izsušitev slovenskega zaliva, izgradnja železniške postaje za potniški promet pa avtobusne postaje, PTT centra ter cestna tovorna vozila do luke.

Pravimo, da so bili Brkini med narodnoosvobodilnim bojem zibelka partizanstva. Ta razmeroma majhna dežela je dala 2.825 borcev in med njimi jih 521 ni dočakalo svobode. Italijani in Nemci so zaprli, internirali ali deportirali 1016 ljudi, požgali so 397 stanovanjskih hiš in 334 gospodarskih poslopjij.

Dostikrat pa pozabljamo, da so ti kraji ostali prav do danes na robu našega gospodarskega razvoja in da so razen Kozjanskega tudi Brkini oaza nerazvitosti na Slovenskem. Od 116 vasi jih na tem področju 69 nima vodovoda, 59 naselij nima ustreznega električnega omrežja, 29 Brkincev ima komaj en televizijski sprejemnik (v SRS pride na 9 prebivalcev en televizor), 28 Brkincev ima en avtomobil (v SRS 14), motorno kolo pa 35 ljudi (v SRS 16).

Od 14.690 ljudi, kolikor jih je živelo v teh vaseh leta 1971, je bilo le kakih 2800 zaposlenih v družbenem sektorju.

Brkinsko področje je še vedno zaostalo. Vzroki tega so dokaj znani, zato o njih ne bom govoril. Naj zapišem le dejstva.

Osrednja septembra bodo ob križišču pri vasi nekako slavnostno odprli 20 kilometrov tako imenovane slemenske magistrale, ki bo dolga 32 kilometrov in bo povezovala najbolj oddaljene brkinske vasi z bližnjimi industrijskimi naselji. Potlej bo v Tatrah, sredi partizanskih Brkinov, velika oslavlava ob trideseti obletnici prvih svobodno voljenih organov ljudske oblasti na Južnem Primorskem.

NAŠ DOLG DO BRKINOV

V uvodu knjige o zgodovinskem razvoju tega področja, ki jo bodo izdali ob svoji proslavi, so med drugim zapisali nekako takole:

„Proslava ob 30. obletnici prvih volitev v narodnoosvobodilne odbore naj bi bila prelomnica v razvoju Brkinov. Težavne razmere, v katerih smo gradili materialne osnove naše družbe, so zahtevale velike in pogoste izjemne napore vseh deavnih ljudi. V tekmi s časom ob stalnem porabljivanju sredstev in ob velikih potrebah pa ni bilo vedno moč usklajevati razvoja posameznih krajev in tudi dejavnosti. Posledice tega so prizadevanje predvsem tista območja, kjer ni bilo dobrih prometnih povezav in so zato še danes ostala ob

robu našega sicer hitrega gospodarskega napredka. To velja tudi za Brkine. Prepričani smo, da je zdaj čas, ko lahko stare napake zelo hitro odpravimo. Začenjamo z osnovnim, torej s cesto. Brkine hočemo odpreti, povezati s svetom, z gospodarskimi središči. Nove ceste bodo to težnjo zagotovile. Povečale bodo življenjski utrip brkinskih vasi, spodbudile in oživile različne dejavnosti, ki bodo delovnim ljudem tega območja zagotovile boljši jutrišnji dan. Zgodovina Brkinov je pestra in bogata, še zlasti to velja za udeležbo naših ljudi v osvobodilnem boju. Sicer pa je tudi res, da naša revolucija ni bila nikakršna „trgovska pogodba“. In brkinski kmetje se revoluciji niso pridružili z avtozavoljo tega, da bi jo nekoč „vnovčili“. Če govorimo o skupnem dolgu tem krajem, želimo predvsem poudariti: z revolucijo smo hoteli ustvariti takšne družbene razmere in odnose, da se bo vsak lahko pošteno preživljal s svojim delom. Naš dolg je torej v tem, da pomagamo uveljaviti takšne razmere tudi za ljudi, ki živijo v Brkinih.“

NEKAJ PODATKOV

Brkini so najmanj razvito področje v občinah Ilirska Bistrica, Postojna in Sežana. Nekoč so v

nizka, saj se rodi v teh krajih komaj dvesto otrok letno. V osnovne šole prihaja vedno manj šolarjev in vasi postajajo vedno bolj starčevske.

KAJ STORITI?

Brkini sami najbrž ne bodo mogli najti poti iz zagate, v katero so zašli. Pomagati jim bodo morale občine, v katerih žive, pa tudi republika, ki ji prav gotovo ni vseeno, če na njenem območju žive ljudje, ki so veliko dali za našo stvar, pa od vsega našega napredka niso nič dobili. Izkušnje, ki smo si jih pridobili v zadnjih letih pri prizadevanju za razvoj Kozjanskega, bi lahko s pridom uporabili tudi za napredek Brkinov.

Sicer pa, naj spregovorijo Brkini sami: „V minulih desetih letih so se naše razmere občutno poslabšale“, so nam rekli na nedavni tiskovni konferenci v zadržnem domu Hrpelje-Kozina, „ni pa v naši moči, da bi si sami pomagali in se izmotali iz zaostalosti“.

Predsednik izvršnega odbora sežanske občinske skupščine pa je dejal:

„Ne prosimo pomoči. Zahtevamo, da se tudi ta naša brkinska dežela enakopravno vključi v slovenski gospodarski prostor, kjer bomo z istimi

ti obrati doslej niso dobivali dovolj materialne pomoči.“

Tudi ceste so pomemben dejavnik v prizadevanju za razvoj vsakega našega gospodarsko zaostalega področja. Zato so se v Brkinih odločili za gradnjo tako imenovane slemenske magistrale, o kateri so na nedavni tiskovni konferenci rekli, da bo zblížala ljudi s tovarnami, učence s šolo, kmetijske proizvajalce s trgi, bolnike z zdravniki in potrošnike s trgovino.

In ko vasi v osrčju Brkinov počasi umirajo in mladi odhajajo v bližnja in daljna mesta in na tuje, so Brkini sklenili, da si bodo s svojo cestno magistralo zagotovili vsaj prvo stopnico na poti k možnostim, da bi ostali doma.

V Mršah, kjer je nekoč v 24 domačijah živelo več kot 200 prebivalcev, se zdaj potika med zapuščenimi hišami le 22 ljudi. Vatovčeva Sonja, ki hodi v Koper v srednjo ekonomsko šolo je rekla:

„Rada imam tale moj dom in starše, in če se bo le dalo, bom ostala v Mršah. Nova cesta mi bo omogočila, da se bom na delo lahko vozila v dolino, popoldne pa bom živela tukaj, med svojimi ljudmi. Mladih v naši vasi skorajda ni več, upam

OB TRIDESETI OBLETNICI VOLITEV V NARODNOOSVOBODILNE ODBORE NA JUŽNEM PRIMORSKEM

Brkini - senčna stran našega sonca

tej hriboviti deželici živeli le kmetje. Po podatkih iz leta 1961 živi v teh krajih 7.223 prebivalcev v občini Ilirska Bistrica, v postojnski komuni 1.852, v sežanski pa 5.615. Zdaj manj kot 20 % Brkincev hodi na delo v bližnja industrijska podjetja, mnogi mlajši ljudje pa so odšli od doma in si poiskali kruh drugje, v velikih mestih ali na tujem. Zavoljo tega je kmetijstvo propadalo vsa povojna leta in porodila se je kopica socialnih problemov, ki jih kljub vsem prizadevanjem nikakor niso mogli ali znali urediti. V minulih desetih letih se je število prebivalstva v Brkinih zmanjšalo skoraj za 14 %. V vaseh so ostali predvsem stari ljudje in med njimi je veliko socialnih podpirancev, ostarelih borcev, ki prejemajo pomoč, vojaških vojnih invalidov, kmetov, ki so velike njive prepustili plevelu, da bi na manjših pridelali vsaj tisti košček kruha, ki ga rabijo zase. Njiv in vrtov je zdaj na tem področju le 7 % vseh kmetijskih površin (v SRS 13,8 %); število govedi se je v minulih desetih letih znižalo za 35 %, prašičev pa za 30 %. In vendar ni zaposlenih kdove kaj več kot poprej, pa tudi nataliteta je izredno

pravica in enakimi dolžnostmi lahko sodelovali pri odločitvah o razvoju slovenskega gospodarstva.“

Pred nekaj leti se naše republiško vodstvo nikakor ni moglo sporazumeti, kaj storiti z Brkini. V Ljubljani so govorili, da bi se morale tri primorske občine, ki zajemajo to gospodarsko zaostalo področje, dogovoriti o programu razvoja, pa tudi o virih sredstev. Spočetka je kazalo, da s takšnim stališčem ne bo moč prodreti, ker so v Ilirski Bistrici, Sežani in v Postojni porabili skoraj ves svoj denar za potrebe lastnih industrijskih središč, za Brkine pa je ostalo le nekaj par, je že tako. Vsak je v tistem obdobju videl najprej sebe; in tako so gledali na svojo stvar tudi Brkini, ki pa niso imeli dovolj družbene moči, da bi pri občinskih proračunih uveljavili svoj prav. Šele lani se je premaknilo. Ustanovili so skupno delovno komisijo, ki je pripravila program gospodarskega razvoja tega področja in ki ga je letos podprla tudi slovenska gospodarska zbornica. Priča kujejo pa tudi, da bodo njihovega predstavnika sprejeli v komisijo za gospodarski razvoj nerazviti področij na Slovenskem.

KONKRETNE NALOGE

V svoj program so najprej zapisali, kaj vse bodo storili, da bi kmetijstvu zagotovili hitrejši razvoj in koliko bi bilo še treba storiti, da bi brkinski zasebni kmetje našli svojo perspektivo v sodelovanju z družbenimi posestvi in kmetijskimi kombinati. Lahko rečemo tudi drugače: Naše gospodarske organizacije, od zadrug do kmetijskih kombinatov, bi morale najti v Brkinih možnosti za svoj gospodarski razvoj. Ta ugotovitev velja tudi za industrijo.

Naj zapišem še nekaj misli iz njihovega programa:

„Neposredni nosilci hitrega in intenzivnega razvoja v Brkinih so lahko samo vse gospodarske panoge, ki z dohodkom vplivajo na napredek področja neposredno in posredno. Vsi industrijski obrati, bliže ali dalje od osrednjih Brkinov, so dejavniki razvoja in napredka tega področja. Čeprav njihovega vpliva na razvoj tega področja še nismo dovolj podrobno ocenili, je gotovo, da doslej nismo izkoristili vseh možnosti, ki nam jih nudi industrija. Raznoverstne dejavnosti v večjih krajih naših treh občin, ki že zaposlujejo Brkince, bi morale pomagati predvsem tistim delovnim organizacijam, ki bi zagotovila zaposlitev večjega števila ljudi iz naših krajev. Pomoči pa so te organizacije potrebne še prav posebej zato, ker so v večini primerov majhne, še na začetku svojega razvoja, kadrovsko in materialno šibke, ker so to dislocirani obrati večjih, včasih geografsko precej oddaljenih podjetij, ali obrati, ki se bodo morali v prihodnosti poslovno in tehnično povezati. In vsi

pa, da se bodo zdaj, ko bomo zgradili to našo cesto, vrnil.“

Prvi koraki za razvoj Brkinov so torej že storjeni. Začeli so s cesto, potlej pa...

Sicer pa še ceste ne bodo zgradili, če jim bodo delovni kolektivi samo toliko pomagali, kot so jim doslej.

SOLIDARNOST, KJE SI?

V šestih primorskih občinah, v Sežani, Ilirski Bistrici in v Postojni, v Kopru, Izoli in v Piranu so se skupaj dogovorili, da bo vsak zaposleni dal za gradnjo slemenske ceste en delovni dan. Doslej so tri občine, ki vključujejo brkinsko področje, dale kakih 60 % svojih obveznosti, obalne občine pa le 13 %, in prav nerodno mi je, ko moram zapisati, da so v skladu za gradnjo te ceste zbrali doslej le tretjino vseh predvidenih sredstev.

Sicer pa je tudi res, da bi morala biti ta cesta le začetek akcije za gradnjo Brkinov, ki pa bi morala imeti solidarnostno obeležje, ne le primorskih temveč delovnih ljudi vse Slovenije. Kljub vsemu nam seveda ta solidarnost — pa čeprav jo bomo organizirali boljše kot doslej — ne sme zamagliti pogleda na resnični problem te deželice, ki ga moramo rešiti skupaj, se pravi poiskati poti, kaj vse mora naše gospodarstvo storiti, da bi Brkine enakopravno vključili v naš gospodarski prostor. Brkini si namreč veliko obetajo od nedavne obljube predstavnikov slovenske gospodarske zbornice, da jim bodo vsestransko pomagali. Hkrati pa pravijo, da ne rabijo miloščine.

Albin Čotar, predsednik odbora aktivistov osvobodilne fronte za Južno primorsko okrožje, je na tiskovni konferenci dejal:

„Borili smo se za svobodo in gradili smo našo domovino. V mladinske delovne brigade smo poslali prav toliko ljudi kot v partizane. Zdaj pa je zadnji čas, da se tudi domovina spomni na nas.“

JANEZ VOLJČ

ZA PROBLEME NI DOPUSTOV

V Luki Koper so delavci 9. avgusta prekinili delo.

Prejšnji dan je bil redni sestanek delavcev, ki stanujejo v samskem domu. Udeležili so se ga tudi ostali, saj je bilo govora o povečanju cene prenočišča v samskem domu in podražitvi piva v luški menzi. Kljub temu, da je direktor TOZD Luški dom predložil izračun, se delavci s podražitvijo niso strinjali. Na sestanku pa so načeli tudi vrsto nepravilnosti, ki se dogajajo v samskem domu in v luški menzi. Na sestanku niso dosegli sporazuma in prav tako niso sprejeli nikakršnih zadovoljivih zaključkov.

Naslednji dan zjutraj so delavci prišli v Luko, vendar niso odšli na delo. Zbrali so se pred upravnim poslopjem ter zahtevali razrešitev vprašanj cen v luškem domu, luški menzi ter drugih problemov osebnega in družbenega standarda. Delavci so zahtevali sestanek. Ker se je začetek zavlekel, čakali so menda na ozvočenje, je kakih sto delavcev odšlo z zastavami in Titovimi slikami po ulicah Kopra. Na zboru delavcev, ki se je kasneje razvil, so skupaj z vodstvom podjetja, predstavniki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij govorili o možnih načinih reševanja perečih problemov delavcev v luki.

Med sklepi, ki so jih sprejeli na zboru delavci luke Koper, je bil na prvem mestu ta, da se storitve v samskem domu in luški menzi ne smejo podražiti do 1. septembra. Delavci so namreč zahtevali, da ob morebitnih podražitvah istočasno obravnavajo potrebo po povečanju osebnega dohodka in da se ta uskladi tudi s splošnim povečanjem cen. Prav tako so zahtevali, da se opravi temeljit pregled poslovanja TOZD Luški dom in ugotovi odgovornost posameznih vodilnih delavcev. Imenovani sta bili dve komisiji, in sicer komisija za pregled poslovanja TOZD Luški dom in komisija, ki bo skupaj z direktorjem nadzorovala izvajanje sklepov, sprejetih na zboru delavcev.

Sklenili so tudi, da se v mesecu avgustu skličejo zbori delavcev po vseh enotah, na katerih naj bi v prvi vrsti obravnavali kalkulacije novih cen Luškega doma, predlog dodatka za povečanje življenjskih stroškov ter tekoča vprašanja organizacije dela in delovnega časa.

Na zboru so sprožili tudi številna druga vprašanja, predvsem problem gradnje delavskih stanovanj, oprostitev Luke Koper prispevka za nerazvita področja, česar so vse luke v Jugoslaviji že deležne, pa oprostitev plačila davka na promet od prodaje fikcijskim delom nujno potrebne.

Končno naj bi se o teh predlogih izrekli na zborih delavcev po posameznih enotah in sprejeli tudi sklepe.

„DESET TON NA URO! PA NE BI BIL ŽEJEN!“

Luka Koper zaposluje sedaj okoli 1500 delavcev. V sedemnajstih letih, kolikor luka obstaja in raste, so ljudje pač prihajali iz vseh koncev države. Od strokovnjakov do fizičnih de-

lavcev. Prihajali so in odhajali. Vsak od njih se je v Luko zaposlil s svojimi načrti in svojimi željami. Prišel pa je tudi z določenimi življenjskimi navadami, ki jih je pač prinesel iz domačega kraja. Zato je kolektiv luke tako zelo pisan, saj je pravi konglomerat. Eni so prišli z namenom, da ostanejo le nekaj let ali celo nekaj mesecev. Doma imajo družino in morda zidajo hišo, zato bi radi čimprej čimveč zaslužili. Delajo tudi po 12 ur in več dnevno. Radi bi prihranili vsak dinar.

Drugi zopet so s seboj pripeljali družine in bi se v Kopru radi ustalili. Ti seveda ne gledajo samo na trenutni zaslužek, ampak tudi na razvoj podjetja, ki predstavlja njihovo socialno varnost. Taki ne delajo nadur, če ni nujno, mislim na fizične delavce, ker pač vedo, da se ne smejo iztrošiti prehitro. Zato zaslužijo tudi znatno manj. Odveč bi bilo naštevati še primere, kajti motivov za delo bi lahko našli najbrž toliko, kolikor je ljudi v luki. Pa tudi želja je, kot povsod drugod, več kot možnosti. Brez dvoma je delo pri raztovarjanju ali natovarjanju težko. Vročina, dež in težke vreče izčrpavajo najmočnejše. Za večino fizičnih delavcev pravijo, da zdržijo pri težkem tovornem delu poprečno tri do štiri leta, potem pa gredo na druga delovna mesta ali pa drugam.

Tudi do 70 ton premeče en delavec v sedmih urah, so mi zatrjevali delavci. „Toda potem se ti zdi, da imaš roke do tal. Kadar pa pretovarjamo, recimo, sojino moko, se tako kadi, da te lastna mati ne bi spoznala, samo oči se vidiijo.“ „Pri takem delu pa moraš spiti veliko tekočine. Voda, čaj ali kava, ne, to ni za nas. Pivo pijemo. Tudi po deset steklenic spijejo nekateri „na ših“. Da bi bili pijani? Kje pa! Saj gre vse skozi kožo.“

Podatki o nesrečah pri delu v Luko-res ne kažejo, da bi te nastale zaradi alkohola.

Pri tem pa se ti ljudje zavedajo, da je njihovo delo težko in da je zanj vsak dan teže dobiti ljudi.

In zaslužek? Plačani so od tone. In v sedmih urah zaslužijo poprečno 2500 pa tudi do prek 3000 dinarjev mesečno. Tisti pa, ki delajo več, zaslužijo prek 5000 dinarjev. Niso tako redki primeri, ko dobi navaden delavec v enem mesecu milijon in več starih dinarjev.

„KRIVI SMO VSI!“

„Do prekinitve dela v Luko je prišlo, po mojem, zavoljo tega, ker smo pač taki, kakršni smo. Kakršni smo pač nastajali v teh sedemnajstih letih razvoja,“ je v začetku najinega pogovora povedal sekretar Zveze komunistov luke Koper, dipl. inž. DAVID JAZBEC, vodja skladiščne dejavnosti.

„Omejiti krivdo za štrajk na eno od političnih organizacij v luki ali celo na posameznika, je brez smisla. Krive so razmere, krivi smo mi vsi.“

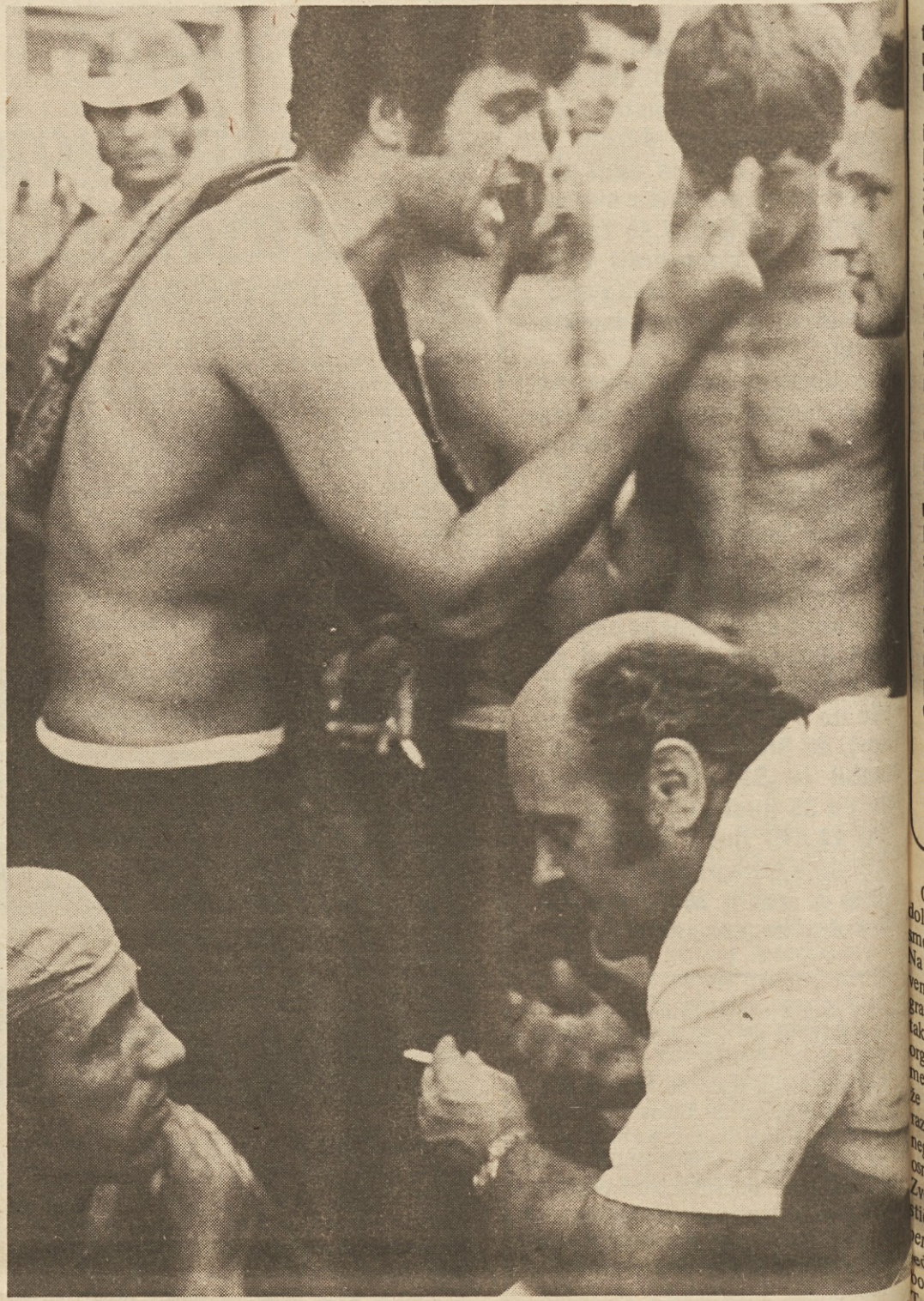
Neposreden povod je bila podražitev nočnih v samskem domu za dva dinarja na noč in povečanje cen piva od 4 na 5,50 dinarja.

Delo so prekinili vsi delavci, vendar je bila večina za samoupravni način dogovarjanja. Le skupina mlajših je odšla po ulicah Kopra. Tisti delavci, ki delajo v luki že dalj časa, so se nad takšnim početjem zgražali, ker je na tak način padla senca na ves kolektiv, kar pa po njihovem ni upravičeno.

„Če že govorimo o krivdi,“ je nadaljeval inž. Jazbec, „potem je treba povedati, da bi moral biti vsak vodilni delavec tudi družbenopolitični delavec, zato tudi vsak nosi del krivde. Predvsem pa mislim, da se prav neposredni vodje premalo pogovarjajo z ljudmi, da ni neposrednega, tudi človeškega stika. Omejujejo se le na organizacijo dela. Tu nas čaka še veliko dela. Po drugi strani pa bomo morali še izboljšati delo informativnih skupin, ki jih imamo po enotah. Predvsem pa zainteresirati delavce tudi za širše probleme podjetja.“

NEKATERI SO OSTALI GLUHI

Skupni delavski svet in delavski sveti TOZD ter komisiji, ki sta bili imenovani na zboru delavcev, so zborom delavcev po enotah, ki so bili 19. in 20. avgusta, pripravili poročilo in predloge. Zaradi povišanja življenjskih stroškov naj bi dali delavcem posebni dodatek v višini 5 % od OD. Seveda odvisno od zaslužka posameznika, od

175,00 dinarjev tistim s 1500 do 2000 dinarjev mesečno do 60 dinarjev tistim z nad 4000 dinarjev. Cena prenočišča v samskem domu naj bi se dvignila za 1 dinar na noč in cena piva za delavce Luke od 4 na 4,50 dinarja.

Večina delavcev je te predloge sprejela. Prav tako pa so bili zadovoljni tudi s poročilom komisij o pregledu poslovanja samskega doma in luške menze. Le delavci pretovora in dela skladišč so bili proti.

Sestanek za delavce pretovora in za skladiščne delavce, ki je bil napovedan za torek, 20. avgusta, ob 14. uri, bi moral biti za vsako enoto posebej. Na zahtevo obeh skupin in z utemeljitvijo, da jih hočejo razbite prepričati za svoje predloge, so sklenili, da bo sestanek skupen. Prav ta začetna atmosfera in različni interesi posameznih delavcev so vplivali, da buren sestanek, ki je trajal do 18. ure, ni prinesel nikakega zaključka. Noben predlog ni dobil zadostnega števila glasov.

Za podražitev samskega doma so bili proti tisti, ki v njem stanujejo. Pomagalo ni nikakršno prepričevanje in argu-

menti, da ima samski dom prek 300.000 dinarjev izgube in da mora za vsakega delavca v domu Luka zaradi tega prispevati 260 dinarjev mesečno. „Od zahteve dveh dinarjev za noč ste spustili na en dinar. Mi nismo tu, da bi z vami barantali,“ je bilo slišati iz vrst delavcev.

Tudi za dodatek na podražitev so bili v večini proti. „Zvišajte vrednost točke,“ so zahtevali. „Že šest let smo od tone plačani enako.“ „Koliko časa pa bom lahko še zdržal, če bom delal toliko, kolikor nujno potrebujem? Še sedaj se mi skoraj vsako noč sanja samo o vrečah.“

Prav tako si niso bili enotni, naj bi regres za prehrano uporabili le za pocenitev malice in da bi za kosilo in večerjo plačevali polno ceno. Proti so bili, razumljivo, tisti, ki se hranijo v Luko.

Seveda pa je na sestanku padlo tudi precej očitkov. Sumničenja so jemali za dejstva in huda kri je onemogočala normalen potek razgovora. Padale so izjave, vzpodbujene iz trmatega nasprotovanja in enostranskega gledanja skozi ozke interese posameznikov.

„Kako naj preživim doma

družino, če pa je tu vsak dražje, zaslužim pa vendar enako.“ „Skladiščnikom daj nagrade in jih bolj plačajte, da nas bolj priganjajo k delu.“ „Če boste podražili kosila in čerje, bom začel zbirati nitopise, da ne bomo dali nitonarja več za športno oprelost.“ „Koliko so porabili kegljači, ko so šli tekmovati so stanovali v luksuznem telu?“ „Koliko naših milijonistov ste dali Olimpiji, da je igral v Luko?“

REŠITEV BO TREBA ŠE NAJTI

Še in še je bilo sumničev očitkov. V takem vzdušju je sestanek seveda brezuspšno končal. Živahni, lahko bi se srditi besedni dvoboji pa so jali še naprej.

In kdo je kriv za ta sestanek? Morda tisti, za katere trdijo, da so vodje in področni valci? Ali slabo pripravljani stanek? Premalo premišljeni oziroma nepopolna informiranost delavcev? Tudi neosvestnost oziroma enostranska interesiranost delavcev ima tak potek prav gotovo prazno zaslug.

Nesporno je, da bodo družbenopolitične organizacije med njimi tudi sindikat morale v marsičem spremeniti način dela, preiti od besed k dejstvom. Zadnji sestanek jim to zorno nakazuje ne le s kritičnimi ugotovitvami in predlogi za reševanje težav v Luko, pa tudi z dogovorjenimi, konkretnimi zadolžitvami vodstvom in družbenopolitičnim organizacijam Luke Koper. Prepričani pa smo, da bodo delavci, ki določeno nesoglasje med posameznimi oddelki naši potekajo jeziki, saj so že med potekom dosedanje „akcije“ izpričali veliki večini zrelo samoupravljalsko zavest.

A. AGNUS

Prof. JELICA MESESNEL: »Celodnevna šola ni vsota pouka in podaljšanega bivanja otrok v šoli, je nova, racionalnejša organizacija celodnevnega življenja in dela šole...«

Celodnevna osnovna šola, ustrezno organizirana in programsko zasnovana, pomeni enega od temeljev korenite vsebinske preobrazbe vzgoje in izobraževanja, ki sta jo s svojimi stališči in sklepi začrtala VII. kongres slovenskih komunistov in X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije.

Kaj pričakujemo od celodnevne osnovne šole? Večjo demokratizacijo vzgoje in izobraževanja, pospešitev odprave osipa in s tem zmanjševanje socialnih razlik v vzgoji in izobraževanju, a to pomeni tudi večjo dostopnost k poklicnemu izobraževanju mladih ljudi na vseh stopnjah.

Prvi konkretni razgovori o možnostih postopnega uvajanja celodnevne osnovne šole so bili skupaj s predstavniki samoupravnih, strokovnih in upravnih šolskih institucij na Centralnem komiteju Zveze komunistov Slovenije že v začetku letošnjega julija, kmalu zatem pa že tudi na Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije. Politične organizacije so pripravljene organizirati akcijo, ki bi utrla prve korake celodnevni osnovni šoli že to jesen vsaj na nekaterih šolah, ki imajo za to osnovne pogoje. Predsednik slovenskih sindikatov Janez Barborič je že na prvem razgovoru med drugim tudi dejal, naj bi akcija za zbiranje potrebnih sredstev za celodnevno osnovno šolo imela vsaj tolikšen značaj kot akcija za izgradnjo 26.000 stanovanj za delavce. Potrebna sredstva naj bi prispevale predvsem delovne organizacije.

O celodnevni osnovni šoli že dolgo govorimo. Zdaj kaže, da smo od besed prešli k dejanjem.

Na Zavodu za šolstvo SR Slovenije so pripravili za razpravo gradivo o tem, kako naj bi bila taka celodnevna osnovna šola organizirana.

V Mariboru je medobčinski komitej ZKS tudi že v juliju organiziral prvi širok razgovor o možnostih postopnega uvajanja celodnevne osnovne šole s predstavniki Zveze komunistov, Socialistične zveze, sindikatov, družbenopolitičnih skupnosti in seveda šolstva z območja mariborske in murskosoboške regije.

Temu razgovoru prav v teh dneh sledijo razgovori še na sedmih področjih. V septembru bo Zavod za šolstvo organiziral tudi že seminarje za ravnatelje, pedagoške svetovalce in tiste kolektive, kjer se bo vsa družbena sredina odločila za uvajanje celodnevne osnovne šole že to jesen ali v bližnji prihodnosti. Delegacija ravnateljev slovenskih osnovnih šol pa bo tudi že v septembru obiskala Beograd, kjer že deluje deset celodnevni šol.

Kako naj bi potekala celodnevna osnovna šola, ki jo bodo učenci zapuščali šele popoldne ob štirih, starejši pa ob petih, kako se bo odvijalo delo in življenje v osmih ali devetih urah za učence, učitelje in še o marsičem smo se pred nedavnimi pogovori s prof. JELICO MESESNEL, vodjo področja za organizacijo in razvoj osnovne šole pri Zavodu za šolstvo SR Slovenije.

PRVI POGOJ JE ENA IZMENNA, DRUGI ZELENE POVRŠINE.

V Sloveniji imamo menda 2-3 šol in kar precej podružničnih šol, ki imajo eno izmeno pouka. To je verjetno prvi pogoj za organizacijo celodnevne osnovne šole?

Ena izmena je samo prvi pogoj, da se sploh lahko pogovarjamo. Celodnevna šola pa potrebuje poleg učilnic različne prostore, zlasti za rekreacijo, za preživljanje prostega časa. Najboljše pogoje ima taka šola, ki je sredi zelenja, ki lahko uredi park, kakšno preprosto trim stezo, ki ima tudi telovadnico. Zelene površine so za celodnevno bivanje v šoli izrednega pomena. Zlasti tega pa mnoge šole v razvitih središčih nimajo. Tako, na primer, smo v mestu Mariboru skupno iskali šole, ki bi lahko vsaj delno zadostile tem pogojem, pa jih, žal, nismo našli. Morda bi še največ možnosti imela šola »Slave Klavora«, ki ima prostorske možnosti, ni pa še povsem odpravila druge izmene. Vsekakor pa je to ena prvih šol v Mariboru, ki bi počasi lahko zadostila tem pogojem.

Na pohodu celodnevne šole pa se že zdaj pojavljajo različne zamisli in iščejo rešitve tudi izven same šole glede potrebnih prostorov. Sestavljalci koncepta celodnevne osnovne šole smo na take možnosti posebej opozorili. Možno je izkoristiti namreč tudi druge prostore, ki so primerni in dostopni, pa so podnevi prazni. Temeljna izobraževalna skupnost Slovenska Bistrica, ki je bila med prvimi pobudniki nadaljnega razčiščevanja teh vprašanj, nas je že povabila na skupen razgovor s predstavniki osnovne šole v Slovenski Bistrici. Pogovarjali smo se o tem, da bi bilo možno uporabljati prostore kulturnega doma, knjižnice in da bi se mogli pogovarjati s kolektivom tovarne IMPOL o tem, da bi približno 1300 učencev imelo kosilo v njihovem obratu družbene prehrane.

ŠTEVILO POTREBNIH UČITELJEV JE ODVISNO OD PROGRAMA ŠOLE

Kako bi celodnevni osnovni šoli sledili kadrovske?

Že v dosedanjih razpravah se s tem v zvezi pojavlja vrsta vprašanj. Kakorkoli so šole že zainteresirane za uvajanje celodnevne osnovne šole, povsod postavljajo to vprašanje, ki je itak že pereče. Strokovna zasedba delovnih mest je zlasti pri nekaterih predmetih še vedno neustrezna, še vedno je precej takih,

ki morajo še doseči ustrezno stopnjo izobrazbe. Teh vrzeli je še največ pri tehničnem in glasbenem pouku, pri gospodinjstvu, matematiki in fiziki in telesni vzgoji, kar velja seveda za slovensko merilo. Na drugi strani pa primanjkuje učiteljev razrednega in predmetnega pouka v oddaljenejših krajih.

Tisti, ki se pripravljajo na organizacijo celodnevne šole, sklepajo, da je za takšno šolo najbrž treba zelo veliko učiteljev oziroma mnogo več kot doslej. Vendar pa smotrna organizacija gotovo ne zahteva tolikšnega povečanja števila učiteljev, kot ponekod mislijo. Predvsem mislimo, da bi si različne dejavnosti mogli porazdeliti vsi učitelji. Na vprašanje, koliko več učiteljev, pa se tudi ne da odgovoriti zaradi tega, ker je to število v tolikšni meri odvisno od

— Ja, res pričakujemo, da se bodo odnosi med učitelji, med učenci, med učitelji in učenci, se pravi, med vsemi subjekti v procesu vzgoje in izobraževanja v celodnevni šoli vedno bolj demokratizirali.

V razpravah so bili izrečeni tudi pomisleki, kako bodo soglašali starši s tem, da bo njihov otrok posledje preživel več časa v šoli kot doslej. Res, marsikje žele starši imeti otroke ob sebi več časa. Toda ne smemo pozabiti, da s takšno organizacijo celodnevne šole nadaljujemo proces razbremenjevanja staršev in povečevanja družbene srčbi za uspešnost otrok v šoli in pripravo na življenje. Predvidevamo, da bo večina staršev sprejela ta način organiziranja osnovne šole, ker svojim otrokom iz različnih razlogov težko pomagajo pri učenju in imajo manj možnosti

je pokazalo, da je to lahko tudi marsikatera podružnična šola. Z organizacijo celodnevne šole sprejemamo vsi skupaj zelo veliko odgovornost. To ne more biti enoletna akcija ampak trajna prizadevanja vseh delovnih ljudi za uvajanje takega sistema osnovne šole v ves slovenski prostor. Prepričana sem, da si bodo pobudniki zamislili o celodnevni šoli, med katerimi je predvsem ZK, pa sindikati in SZDL, s

Prof. JELICA MESESNEL, vodja področja za organizacijo in razvoj osnovne šole pri Zavodu za šolstvo SR Slovenije

• ŽE TO JESEN NAJ BI STEKLO ŽIVLENJE IN DELO V NEKAJ CELODNEVNIH ŠOLAH

Na pohodu celodnevna osnovna šola

drugih, na primer, prostorskih pogojev šole in od števila učencev v oddelkih. Celodnevna šola namreč predvideva vrsto pregrupacij med šolskim delom in življenjem v šoli, ne samo oddelkov, ampak tudi razredov. Skupine učencev so pri določenih dejavnostih večje, pri drugih zopet manjše. Do potrebnega števila učiteljev pride šola takrat, ko naredi program, ko ve, koliko zunanjih sodelavcev bo lahko pritegnila v šolske dejavnosti z učenci.

Že zdaj se šole povezujejo z nekaterimi društvi, starši, z bivšimi učenci — dijaki ali študenti in jih pritegujejo k sodelovanju. Tako imamo precej zunanjih sodelavcev, ki vodijo zlasti prostovoljne dejavnosti in so mentorji, na primer, planinskega društva ali šahovskega krožka ali, denimo, čebelarke zadruge. Te povezave bodo morale biti posledje še obsežnejše in tesnejše. Predvidevamo pa, da bodo sveti staršev prav na tem področju lahko intenzivno pomagali šoli pri organiziranju in izvajanju različnih dejavnosti.

LOČITEV NA A IN B PROGRAM SLOH NE MORE OBSTAJATI

— Katera vprašanja ste obravnavali še na mariborskem posvetu?

— Na posvetu, ki je bil 19. julija v Mariboru v krogu predstavnikov iz širšega mariborskega in murskosoboškega območja in na katerem so prisostvovali tudi ravnatelji nekaterih šol, so strokovne utemeljitve celodnevne šole zelo dobro sprejeli in so z osnovnimi izhodišči vsi prisotni soglašali. Seveda pa so v razpravi želeli še dodatno pojasniti, sprožili so vrsto vprašanj, na primer, kako bodo ta koncept sprejeli učitelji, kako starši in učenci? Razumljivo je namreč, da celodnevna šola pomeni revolucioniranje ne samo metode pouka, ampak tudi celotne organizacije življenja in dela šole. Spreminja vrednotenje drugih šolskih dejavnosti, ločitev na A in B program sploh ne more več obstajati. Redni, dopolnilni in dodatni pouk ter prostovoljne dejavnosti so enakovredne pedagoške ure, ki vsaka po svoje prispeva k vzgoji in izobraževanju oziroma k oblikovanju mlade osebnosti. Pojavlja se tudi nova kategorija, to je, drugo delo z učenci, ki smo ga doslej opravljali zlasti učitelji v podaljšanem bivanju otrok na šoli. To je samostojno učenje in preživljanje prostega časa.

Med vprašanji je bilo tudi tole: Ali predvidevamo, da bi se učitelji specializirali, eni na pouk, drugi za druge različne dejavnosti. Naš odgovor je bil negativen, ker želimo, da bi učitelj bolj celovito vplival na otroka, ne le pri pouku, temveč tudi pri drugih sproščenejših oblikah sodelovanja med učiteljem in učenci.

Na razgovoru, ki je bil na Centralnem komiteju ZKS, ste dejali, da največ pričakujete v pogledu demokratizacije odnosov na šoli?

in časa za vse tisto, kar otroka oblikuje v enovito, se pravi urejeno osebnost. Na drugi strani pa bomo lahko pridobili starše z organizacijo celodnevne šole za pristnejše odnose s šolo, za aktivno sodelovanje pri oblikovanju in izvajanju programov celodnevne šole in pri reševanju njenih problemov. Hkrati pa bomo tudi sprostili družinsko življenje med starši in otroki, ker bodo otroci večino »domačega učenja« opravili v šoli in organizirano preživljali prosti čas. Ob tem naj dodam, da bomo morali učitelji in starši slej ko prej spoznati in priznati vrednost in pomen samoupravnih prostovoljnih

V Mariboru so se dogovorili, da bodo to nalogo prevzeli skupaj s šolskimi vodstvi komiteji občinskih konferenc ZK s širšega mariborskega in murskosoboškega območja, občinska vodstva SZDL in sindikatov v sodelovanju z Zavodom za šolstvo. Ti razgovori bodo še pred ali v prvih dneh novega šolskega leta. Res je, da še ne vemo, kakšen bo odziv učiteljev, staršev in drugih. Vendarle pa sklepam iz dosedanjih razgovorov in zanimanja za celodnevno šolo, ki so ga pokazale že zelo konkretno nekateri družbenopolitične skupnosti in politične organizacije in iz pripravljenosti, ki so jo pokazali učil-

svojim množičnim zaledjem trajno prizadevali, da ta sodobna organizacija osnovne šole postane čim prej resničnost za vse slovenske otroke, da bodo jutri nove generacije kos novim in zahtevnejšim nalogam, ki jih v življenju čakajo.

KOLIKO SE BO SPREMNIL UČITELJEV DELOVNI DAN?

— Da, tudi v zvezi z učiteljevim delovnim časom so vprašanja. Njegov delovni čas se ne spremeni toliko, kolikor naj bi se spremenil njegov delovni dan. Prednost učiteljevega poklica je bila doslej v tem,

Med delom prometnega krožka

dejavnosti, zdravega in kulturnega preživljanja prostega časa, ne samo zaradi učnega uspeha, ampak predvsem tudi zaradi priprave mladih na naloge, ki jih čakajo v poklicu in življenju.

POTREBNO JE SODELOVANJE CELODNEGA OKOLJA, V KATEREM ŠOLA ŽIVI

— Kdo bo odločal o uvajanju celodnevne šole v nekem kraju?

— Celodnevna šola zahteva sodelovanje celotnega okolja, v katerem šola dela in živi. Zato bi prešli na to obliko tam, kjer ta pripravljenost tudi obstaja. Na sestanku v Mariboru so zato sklenili, da je razpravo o celodnevni šoli treba prenesti zdaj med učiteljske kolektive, ki bodo sprejeli večino novih nalog, v krajevne skupnosti in delovne organizacije, ki bodo pomagale reševati organizacijska in druga vprašanja in odločale o tem, ali takšno šolo želijo in so zanj tudi pripravljene odšteti več denarja. Potrebni pa so razgovori tudi s starši, razumljivo, in ne nazadnje tudi z učenci.

teli, na primer, pri modernizaciji osnovnošolske matematike, da se bodo marsikje odločili za celodnevno šolo že to jesen in da bodo marsikje intenzivno teklo priprave vse leto, da bi jo organizirali prihodnje leto. Za letos na kaj več kot 15, 20 šol skorajda ni računati.

— Kako bo z denarjem, marsikje ga je doslej za izvajanje B programa primanjkovalo?

— V zgodovini šolstva je boljša šola vedno zahtevala več sredstev oziroma boljše materialne in kadrovske pogoje. Isto velja tudi za celodnevno šolo.

Ko smo hoteli napraviti nek splošen izračun za morebitne adaptacije, dodatno opremo in učila, nekaj več učnega osebja in višje osebne dohodka za učitelje, smo naleteli na določene ovire. Izkazalo se je namreč, da je to možno narediti za vsako šolo posebej šele takrat, ko bo izdelala okvirni program. Ponekod sredstva niso problem, ponekod pa potrebna solidarnostna akcija, ker celodnevne šole ne bi smeli organizirati samo v razvitejših središčih, ampak povsod tam, kjer za to obstajajo vsaj minimalni pogoji. Pri iskanju takih šol se

da je bil ta čas deljen na obvezni čas v šoli in na domače delo za šolo. Zdaj naj bi praviloma tudi učitelj — tako kot učenec — vse svoje delo opravil v šoli. Hkrati pa tudi učiteljeva družina pridobiva s celodnevno šolo to, kar pridobijo druge družine.

KOGA ŠE BO TREBA PRITEGNITI V TO AKCIJO?

— Pokazalo se je, da je v prihodnje treba bolj paziti na ustrezno lokacijo šolskih poslopij in spremeni razvrstitev njenih notranjih prostorov in opreme. To ni le naša ugotovitev, to je izkušnja drugih dežel, na primer, Anglije ali Sovjetske zveze, ki že imajo celodnevno šolo. Zato predvidevamo posvetovanje s projektanti in urbanisti še to jesen. Potrebna je predvsem večja odprtost in prilagodljivost prostorov in opreme.

Hkrati pa Zavod za šolstvo SR Slovenije pripravlja tudi posvetovanje s drugimi ustreznimi strokovnimi institucijami in kadrovskimi šolami, ki naj bi sodelovale pri izpopolnjevanju in uresničevanju koncepta celodnevne osnovne šole.

SONJA GAŠPERSIČ

OPRAVIČILO

BRALCEM IN SOGOVORNIKOMA

V prejšnji številki DE smo objavili razgovor s poklicnima usmerjevalcema Janezom Zalaznikom in Markom Žvokljem, pod naslovom »Tudi spodbudna presenečenja niso brez govornikoma«. Opravičujemo se bralcem pa tudi sogovornikoma, ker razgovor z njima ni bil tiskan v takšnem logičnem zaporedju, kot je potekal in je bil tudi zapisan, čemur je kriv tiskarski škrat, ki je tokrat po tekstu, žal, zelo objestno saril.

Uredništvo

VELENJE:

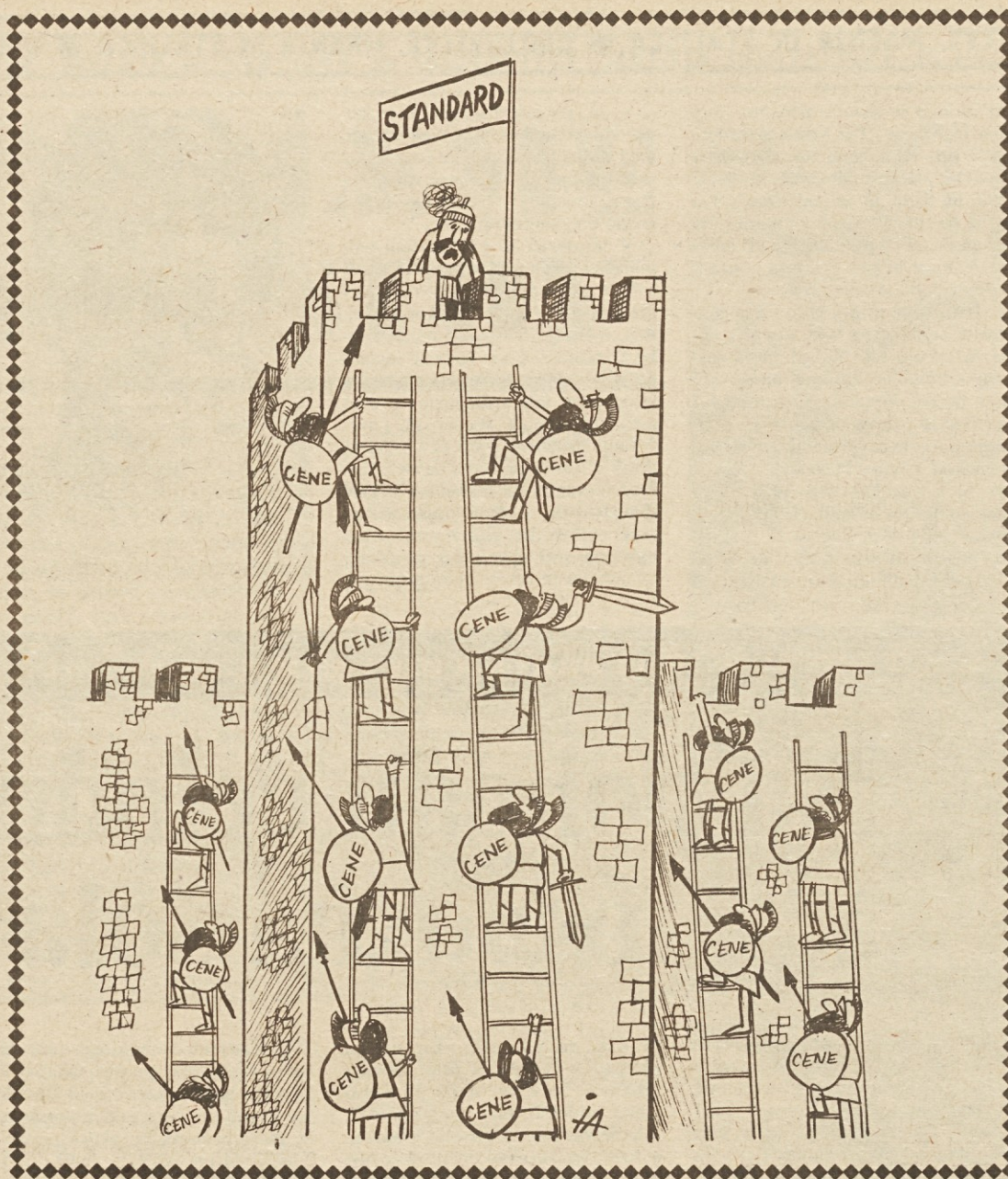
Pravna pomoč že v osnovni organizaciji

Služba pravne pomoči pri Občinskem sindikalnem svetu Velenje že več let svetuje in pomaga zaposlenim pri uveljavljanju njihovih pravic in dolžnosti, posebej še iz medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu; pri varstvu samoupravnih pravic in pravic iz zdravstvenega, invalidskega ter pokojninskega zavarovanja.

Ker se na službo pravne pomoči pri velenjskem občinskem sindikalnem svetu v zadnjem času obrača vse več zaposlenih, predlagajo, da bi organizirali interne službe pravne pomoči pri konferencah osnovnih organizacij sindikata v večjih organizacijah združenega dela, posebej še tam, kjer imajo za to na voljo potrebne strokovne delavce.

(vš)

BREŠT
POHIŠTVO

HM, ZDAJ MI PA ŽE GRE MALCE ZA NOHTE!

Pogovor s predsednikom konference osnovnih organizacij sindikata Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje Ivanom Kadličkom:

Vsem za 100 dinarjev višje mesečne osebne dohodke

V Rudarsko-elektroenergetskem kombinatu Velenje je konference osnovnih organizacij sindikata že izoblikovala in sprejela konkretne predloge za zvišanje osebnih dohodkov zaposlenih za voljo zadnjega zvišanja življenjskih stroškov. O tem, kako je tekla akcija, smo se pogovarjali s predsednikom konference osnovnih organizacij sindikata Ivanom Kadličkom.

„Obravnavali smo vpliv podražitev na življenjsko raven zaposlenih in se odločili, da moramo kar največ storiti, da bi zmanjšali vpliv teh podražitev na standard zaposlenih. Predsedstvo je sprejelo predlog, naj bi zvišali osebne dohodke vsem zaposlenim za 100 dinarjev na mesec. Takšno odločitev smo sprejeli zaradi tega, ker znaša poprečni mesečni osebni dohodek na zaposlenega v Rudarsko elektroenergetskem kombinatu Velenje nekaj več kot 3000 din in 3 % zvišanje

kalkulativnih osebnih dohodkov dovoljuje takšno zvišanje osebnih dohodkov. Predlagali smo tudi revalorizacijo jamskega dodatka za 5,8 %,“ je pripovedoval Ivan Kadliček.

Že pred tem pa so začeli v Rudarsko-elektroenergetskem kombinatu Velenje z urejanjem osebnih dohodkov zaposlenih pri proizvodnji premoga. „Zaradi velikega pomanjkanja delavcev, predvsem v jami, smo začeli že spomladi zviševati najnižje osebne dohodke,“ nada-

lje predsednik konference osnovnih organizacij sindikata REK Velenje Ivan Kadliček. „Povečanje je znašalo kakih 18 %. Hkrati smo začeli usklajevati osebne dohodke med posameznimi temeljnimi organizacijami združenega dela. Te dohodke smo zdaj uskladili za kategorijo kvalificiranih delavcev. Za druge kvalifikacije, to je višje, tako usklajevanje ni bilo več možno, ker je zmanjkalo sredstev. Problemi v zvezi z nagrajevanjem oziroma osebnimi dohodki se zdaj porajajo med zaposlenimi s srednjo in višjo izobrazbo. To usklajevanje osebnih dohodkov želimo opraviti do konca leta. Eden od razlogov, da smo se odločili predlagati zvišanje dohodkov vsem zaposlenim za 100 din na mesec, je bil tudi v zaostajanju osebnih dohodkov zaposlenih s srednjo in višjo izobrazbo.“

Čprav so se v zadnjem času osebni dohodki rudarjev zvišali, še vedno niso takšni, da bi se ljudje v večji meri odločali za delo v jami. Ena od stimulacij za delo v jami, jamski dodatek, nima več takšnega vpliva na osebni dohodek, kot ga je imel.

„Res je,“ pojasnjuje Ivan Kadliček, „kot problem ostaja jamski dodatek. Ta se je zaradi naraščanja osebnih dohodkov zmanjšal od prvotnih 20 % poprečnega osebnega dohodka na zdajšnjih 14 %. Jamski dodatek je instrument za nagrajevanje dela v težjih delovnih razmerah v jami. Zato na noben način ne bi smeli dovoliti, da bi se zmanjševal. Ob tem ne gre pozabiti, da je prav v temeljni organizaciji združenega dela Rudnik lignita Velenje največje pomanjkanje delavcev in tudi največja fluktuacija.“

(L)

SLOVENJ GRADEC:

Predlog sindikata

Zaposlenim najmanj 60 dinarjev višji osebni dohodek zaradi zvišanja življenjskih stroškov

Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta Slovenj Gradec je pozvalo osnovne organizacije sindikata v Mislinjski dolini, da pripravijo predloge za zvišanje osebnih dohodkov zaposlenih za voljo zvišanja življenjskih stroškov. Osnovne organizacije sindikata je predsedstvo opozorilo, da je treba še posebej po-

magati zaposlenim z najnižjimi osebnimi dohodki. Zato je predlagalo osnovnim organizacijam sindikata, da bi pri pripravi predlogov za zvišanje osebnih dohodkov zaposlenih upoštevali njihovo priporočilo, naj bi prejeli zaposleni vsaj za 60 dinarjev višje osebne dohodke na mesec.

(An)

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Zasebni delodajalec, pri katerem sem zaposlen, mi ne plačuje redno osebnega dohodka, me šikanira, žali in ponižuje. Zavoj tega sem želela takoj prenehati z delom, vendar mi delodajalec zatrjuje, da moram dati pismeno odpoved in ostati na delu še dva meseca. Ali sem kljub takšnemu ravnanju delodajalca res dolžna še pri njem delati, ali sem morda upravičena zahtevati, da mi takoj vrne delovno knjižico.

B. R. — LJUBLJANA

ODGOVOR:

Člen 107 zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu in o delovnih razmerjih med delavci in zasebnimi delodajalci predvideva tudi takšne primere in določa, da lahko delavec prekine z delom brez poprejšnje odpovedi. Med temi primeri zakon izrecno določa tudi nepravčasno izplačevanje osebnega dohodka ter grdo ravnanje z delavcem. V takšnih primerih ima delavec celo pravico

OVIRE NA NOVI POTI

Sekretar občinskega sindikalnega sveta v Novem mestu Miha Burger: Sindikat še ni zaživel ljudmi tako, kot smo sklenili pa tudi delegati ne prinašajo v samoupravna vodstva naših slo-

Pred leti smo v sindikalnem gibanju dobro ovrednotili dejavnost tiste sindikalne podružnice, v kateri so člani izvršnega odbora ali vsaj nekateri med njimi odločilno vplivali na delo delavskega sveta. Se pravi, prevladovala je miselnost, naj sindikalni odborniki ali aktivisti v imenu delavcev skrbijo za delavski prav. Današnji čas pa zahteva, da delavec kot samoupravljavec neposredno odloča o ustvarjanju in delitvi svojega dohodka ter o odnosih med proizvajalci. Torej moramo v sindikatu povsem spremeniti svoje poglede na dejavnost naše organizacije. Marsikaj tistega, kar je bilo poprej dobro in učinkovito, je danes namreč slabo in zastarelo.

Naj to misel razložim.

Nedavno tega sva z Mihom Burgerjem, sekretarjem občinskega sindikalnega sveta v Novem mestu, obiskala nekaj organizacij združenega dela v njihovi občini in ko sva se po teh obiskih usedla, da bi skupaj ocenila, kaj sva dobrega ali slabega spoznala, je Miha Burger dejal:

„Na zadnjem občnem zboru občinskega sindikalnega sveta, ki je bil februarja letos, smo se dogovorili, da sindikat, v katerem delujejo predvsem vodstva, in je nekakšna institucija, ki naj bi skrbelo za delavce, ne ustreza današnjim potrebam. Gre za veliko spremembo, ki jo mnogi naši aktivisti kljub temu, da smo o njej že kar precej govorili, ne razumejo. Pa je vse skupaj tako zelo preprosto: v vseh delovnih skupinah, ker je proizvodnja možno organizirati in ovrednotiti, naj bi organizirali tudi samoupravno odločanje in delitev. Kaj nam je koristnega prineslo, če se je nekdanja tovarna ali obrat preimenovala v TOZD, odnosi pa so ostali takšni, kot so bili. Zato pravim, da bi morali pri vrednotenju sindikalnega dela predvsem ceniti aktivnost članov naše organizacije in vseh področjih, ki zadevajo samoupravo delavcev — od njihovega delovnega mesta pa do njihove veljave v organih samoupravne oblasti. Na relaciji delavec—delegat smo doslej še zelo malo storili in že se dogaja, da delavci sprašujejo, kam se je izgubilo vse tisto, kar smo zapisali v ustavo. Skoraj povsod je proizvajalec še vedno „delovna sila“, izpolnjevalec ukazov strokovnjakov in političnih vodstev. Vodilni ljudje ga sicer nekoliko bolj podrobno obveščajo kot poprej, toda podatke mu sporočajo tako in v takšni obliki, da bi bil kar najbolj zavzet za uresničevanje njihovih zamisli v gospodarski politiki podjetja. Vse preveč je tarjanja, da delavci pač ne razu-

mejo, za kaj gre, ker niso strokovno niti politično gledani in zato bi boveda neposredno odločanje prineslo kolektivno precej veččnosti. O svojih lastnih pačnih odločitvah pa ti ne govore. V mnogih naših kolektivih se srečujemo s tisto miselnostjo in marsikdaj zgoraj, da nam trenutno gospodarski uspehi zamegljuje pogled na njihovo samoupravljanje. V sindikatih vemo, da sedanja samoupravna praksa še ne omogoča celostnega, da bi se uveljavila v celotni oblasti.“

Tako nekako sva se pogovarjala z Mihom Burgerjem, sekretarjem občinskega sindikalnega sveta. Dejal je:

„V septembru bomo namreč ustanovili komisijo za uresničevanje določil nove ustave na področju samoupravljanja. To kazalo se je, da smo v ustavi zapisali delavske temelje, ki so vodilni tovariši odločili imenu delavcev. Lahko bi rekli, da je v naši komuni malo delavcev, ki vedo, kaj je delovna oblast. Skoraj povsod so vodstva bolj ali manj zadovoljna s sedanjim sistemom samoupravljanja, ki temelji na imenovanjih vodilnih strokovnjakov, da delavec ni zainteresiran in tudi ne usposobljen za delo v upravi. Lani je naš sindikat organiziral kar precej seminarjev predavanj in šol, in zdaj že govorimo, da se za srednjo samoupravljanje ne vzemajo več samo vodstva, pa tudi delavci. In vemo, da bomo v tej naši bitki za delovno oblast še vedno imeli štejele postale delavske stvari.“

Naj iz pogovora z Mihom Burgerjem izluščim nekaj temeljnih misli:

Občinski sindikalni svet v Novem mestu dobro ve, kaj samoupravljanje možno pomeni, vendar se delavci zbudijo kot samoupravljanci. Zdaj se trudijo, da bi dosegli. Vendar vse prizadevanje še ni obrodilo plodov, kolikor bi jih bilo. In drži tudi, da sleherni delavec dejavnost na tem področju bo uspešna vse dotlej, dokler sindikat ne bo postal lastna izvajalca.

Zato je tovariš Burger dejal: „Skoraj vse sklepe, ki smo sprejeli na februarjem območnem zboru, smo uresničili. Če enega ne: sindikat še ni med ljudmi tako, kot smo sklenili in ni še zagotovljen povsod tam, kjer volimo samoupravna vodstva tudi stališča.“

JANEZ VOJNAR

do nadomestila v višini skupnega zneska osebnega dohodka za odpovednega roka. Če so vaše trditve o grdem in celo nezakonitem ravnanju delodajalca resnične in tudi dokazljive, lahko takoj prenehate z delom in zahtevate tudi nadomestilo osebnega dohodka za odpovednega roka. Če morda gre za druge razloge, katerih želite prenehati z delom, vam svetujemo, da raje odpovedate in ostanete na delu do konca odpovednega roka, kajti če ne, delodajalcu odškodninsko odgovorni.

M. LIPUŠIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

FOTO VEST

Na povabilo predsednika Sveta Zveze sindikatov Jugoslavije se mudi v Jugoslaviji delegacija Nacionalne unije delavcev Tanganjike, ki jo vodi generalni sekretar Alfred Tandau. Na obisku v Sloveniji je delegacija iz Tanganjike obiskala gradbeni šolski center v Ljubljani in se seznanila z njegovim delom. Gosti iz Tanganjike so obiskali tudi republiški sindikalni svet, kjer jih je predsednik RS ZSS inž. Janez Barborič skupaj s svojimi sodelavci seznanil z vlogo sindikatov v naših družbenih odnosih ter z nekaterimi aktualnimi vprašanji sedanje faze razvoja samoupravnih odnosov. (Na našem posnetku)

SVETOVNA AVTOMOBILSKA INDUSTRIJA V ZNAMENJU RECESIJE

KAKO IZ ZAGATE?

Aktualna naftna kriza je po vsem svetu prizadela predvsem tiste industrijske in druge gospodarske dejavnosti, ki so odvisne od nafte kot surovine in pogonskega sredstva. To v največji meri velja za petrokemično industrijo, avtomobilsko industrijo in cestni ter še zlasti zračni promet.

Čeprav se vplivi pomanjkanja in podražitev nafte kažejo v vsem svetovnem gospodarstvu, ki se je prezgodaj odpovedalo premoži ter tako postalo skoraj povsem odvisno od dobav nafte, so posledice te krize vendarle najbolj in najneposredneje prizadele avtomobilsko industrijo in promet.

Zaradi visokih cen bencina in na splošno zmanjšane kupne moči prebivalstva so bile velike ameriške avtomobilske hiše, kot so Ford, Chevrolet in General Motors primorane skoraj povsem omejiti proizvodnjo neekonomičnih „cestnih kraljev“, velikih in zahtevnih avtomobilskih modelov. Začasno so zmanjšale številne obrate, ki jih bodo v nekaj milijardnih naložbah preurejene za proizvodnjo cenejših in po porabi goriva manj zahtevnih modelov.

S takšno preusmeritvijo proizvodnje naj bi se ameriška avtomobilska veleindustrija zavarovala tudi pred konkurenco evropskih ter japonskih proizvajalcev, katerih delež pri prodaji avtomobilov v ZDA je v zadnjih letih vse do devaluacije do-

larja strmo naraščal. Razvrednotenje dolarja je izvozno ekspanzijo evropske avtomobilske industrije začasno sicer zavrla, aktualna naftna kriza pa ji je spet na stečaj odprla vrata tudi na ameriškem trgu, kjer je vnovič naraslo povpraševanje po manjših in manj zahtevnih avtomobilih.

V hudih težavah se je zavoljo naftne krize znašla tudi evropska industrija, zlasti italijanska, ki z izjemo Fiata proizvaja skoraj izključno modele avtomobilov, ki so po porabi goriva dokaj zahtevni in – če upoštevamo sedanje visoke cene bencina – neracionalni.

Zlasti italijanski proizvajalci športnih avtomobilov se pritožujejo, da se je zaradi omejitve voznih hitrosti na avtocestah skoraj povsem

ustavila prodaja hitrih športnih voz, zavoljo tega pa obstaja nevarnost, da bo ta specializirana maloserijska proizvodnja, ki temelji izključno na visoko kvalificiranem delu konstruktorjev in mehanikov, obsojena na životarjenje ali celo na propad.

Nenehne podražitve reprodukcijskega materiala, čedalje višji stroški proizvodnje in dela ter vse številnejše stavke delavcev so močno omajali tudi doslej trden položaj tovarne Fiat, ki se je skupaj z zahodnonemško industrijo vse doslej uspešno uveljavljala v izvozu avtomobilov na evropski ter tudi ameriški trg. Podjetje Alfa-Romeo se je moralo zaradi stopnjevanja inflacije odpovedati daljnosežnim investicijskim načrtom zlasti na italijanskem jugu.

Predstavniki združenja zahodnonemške avtomobilske industrije se o proizvodnji in prodaji za zdaj izražajo še optimistično, zlasti še, ker so lanskoletni rezultati (na katere naftna kriza še ni vplivala) še vedno zadovoljivi, čeprav jih ni mogoče primerjati z rekordnimi dosežki iz leta 1971. Lani je avtomobilska industrija v ZR Nemčiji proizvedla in prodala 3,95 milijona, skupaj z obrati, ki jih ima v tujini, pa 4,8 milijona avtomobilov. Italijanska avtomobilska industrija si v nasprotju z nemško že nekaj let zama prizadeva preseči „magično“ mejo proizvodnje 2 milijona avtomobilov. Ta cilj se ji bo zavoljo poslabšane prodaje v letošnjem letu nedvomno še bolj oddaljil.

Tudi jugoslovanski avtomobilski industriji se letos ne obetajo ravno najboljši proizvodni in poslovni dosežki. Zvišane cene vozil in bencina, dražje zavarovalnine, servisne in druge storitve ter v splošnem zvišani življenjski stroški so občutno zmanjšali povpraševanje po avtomobilih, katerih zaloge rastejo kljub možnostim nakupa na kredit. Kreditna sposobnost prebivalstva je skrajno omejena, kar je mogoče opaziti tudi pri kreditiranju nakupa stanovanj in drugih trajnih potrošnih dobrin.

N. Ž.

V Franciji izplačujejo delavcem zadržano udeležbo pri dobičku

Po petih letih izplačilo

Z veljavnostjo od 1. aprila dalje si je blizu 2 milijona francoskih delavcev pridobilo pravico do udeležbe pri prvi delitvi zneska od zadržanega deleža dobička, ki so ga ustvarila podjetja že v letu 1968. Zapora nad tem delom dobička je trajala pet let, delavci pa naj bi bili udeleženi pri njem šele zdaj. Število delavcev, ki imajo pravico do udeležbe tega zadržanega dela dobička, je medtem naraslo na 4 milijone, medtem ko odvedeni znesek dobička za obdobje 1968–1973 dosega vrednost skoraj 9 milijard frankov.

Odredba o udeležbi osebja pri dobičku, ki je izšla 17. avgusta 1967 leta, ima trojni namen. Zagotovila naj bi udeležbo delavcev pri delu dobička, ki so ga ustvarila njihova podjetja, kar je končno v prid podjetij samih, ki jim zavoljo tega ni bilo treba odvesti tako visokih davščin. Dalje naj bi podjetja delavce navajala k varčevanju, ker jim njihovega deleža pri dobičku ne izplačujejo v letih, ko je ta dosežen, ampak po preteku petih let. Pri tem imajo delavci tudi možnost, da svoj delež pri do-

bičku vložijo v delnice ali v poseben sklad podjetja, pri katerem so zaposleni. Končno pa naj bi se z udeležbo pri dobičku povečal interes delavcev za poslovanje in finančne uspehe podjetij, v katerih delajo.

Deleži delavcev pri dobičku, ki so ga njihova podjetja ustvarila v poslovnem letu 1968, znesejo kakih 700 milijonov frankov in je bilo njihovo izplačilo aprila 1969 zadržano za dobo petih let. Ta doba je zdaj potekla, tako da so deleži od dobička na voljo delojemalcem.

Vendar so zneski, ki jih bodo podjetja izplačala delavcem na račun te udeležbe, zelo različni: 861.000 oseb bo prejelo po 120 frankov ali celo manj, 450.000 oseb 240 do 600 frankov, 168.000 oseb 600 do 1.200 frankov ter 58.000 več kot 1.200 frankov. Od skupno razpoložljivega denarja za te namene je bilo naloženih 325 milijonov frankov v obliki terjatev, 428 milijonov frankov je šlo v sklade podjetij, 14 milijonov frankov pa je bilo spremenjenih v delnice podjetij, pri katerih so udeleženci pri dobičku zaposleni. Ves ta denar se je v času zapore obrestoval z obrestno mero 7,5% do 10%. Delavci lahko svojo udeležbo pri dobičku puste nedotaknjeno v delnicah, terjatah ali v obliki udeležbe v podjetniških skladih. S stališča varčevanja je

omenjena odredba za podjetja izredno koristna, saj delnice ali udeležba pri skladih podjetij, za katere se prostovoljno odločijo delavci, ni obdavčena.

Druga stvar je seveda interes delavcev, da bi udeležbo pri dobičku puščali v skladih podjetij, pri katerih so zaposleni. Ta interes bo nedvomno poenoten, brž ko bo obrestna stopnja pri takšnih naložbah nižja od inflacijske stopnje. Destimulativno v tej akciji utegnejo učinkovati tudi naraščajoči življenjski stroški, vendar pa ministrstvo za delo meni, da številni delavci sploh ne vedo, kakšne koristi lahko imajo, če si svoje udeležbe pri dobičku podjetij ne puste izplačati, ampak jo naložijo v obliki delnic ali udeležbe pri skladih podjetij, v katerih so zaposleni.

N. Ž.

ZVONKO ŠTAUBRINGER:

TITO — DRŽAVLJAN SVETA

»Predsednik Tito se je zavedal, da delitev povojnega sveta na dve sprti strani ogroža mir in prizadevanja na novo osvobojenih narodov, da bi odstranili posledice fevdalizma in kolonializma. Bilo je jasno, da je edina pot za preprečitev konfrontacije – neuvrčenost.«

Tako je med drugim zapisala o Titu, državljanu sveta, enem najpomembnejših arhitektov aktivne miroljubne koeksistence in neutrudnem borcu za mir v svetu, hčerka njegovega velikega soborca Nehruja in predsednica indijske vlade Indira Gandhi v predgovoru h knjigi. In pristavila: »Ta knjiga po pravici opisuje predsednika Tita kot državljana sveta. Malo državljanov je storilo več za izgradnjo novega svetovnega reda, ki temelji na zaupanju, enakosti in sodelovanju med narodi.«

Na blizu 400 straneh avtor knjige popisuje trideset let dolgo pot predsednika Tita, da bi pokazal in dokazal človeštvu, kako se je vendarle možno izogniti novi katastrofi. Na tej poti se je predsednik Tito srečeval z mnogimi uglednimi državniki, politiki, kulturnimi, družbenimi delavci pa tudi s preprostimi ljudmi.

Mnoge izrečene besede in mnoga srečanja so ujeta na straneh knjige TITO – DRŽAVLJAN SVETA. Ne samo zanimivo branje – čeprav tudi to – silovit prikaz boja predsednika Tita za miroljubno sožitje med narodi sveta! Knjiga, ki bo privlačna za vse sedanje generacije, knjiga, ki bo vsakomur razumljiva!

»Titovo ime in njegova dejanja so vtikana v vse sodobne tokove mednarodnih odnosov, v boj vseh narodov sveta proti hegemonizmu in imperializmu, hkrati pa za svobodo, za medsebojno razumevanje in sodelovanje« – piše v predgovoru Mitja Ribičič. »Prav to potrjuje ta knjiga in izjave mnogih državljanov, znanstvenikov, kulturnih delavcev in drugih pomembnih osebnosti, ki vidijo v Titu nosilca progresivnih prizadevanj človeštva, velikega državljanu sveta.«

INA SLOVENSKEM KNJIŽNEM TRGU V ZALOŽBI ČZP »DELAVSKA ENOTNOST« IN V SODELOVANJU Z NIP »RADNIČKA ŠTAMPA« BEOGRAD:

Zvonko Štaubringer:
TITO – DRŽAVLJAN SVETA

Knjiga je vezana v platno, opremljena s ščitnim ovitkom, tiskana na finem, brezlesnem papirju. V knjigi bo šestnajst strani ilustracij na umetniškem papirju.

NAROČILNICA št.

Nepreklicno naročam pri ČZP Delavska enotnost, Ljubljana
(z besedo) izvodov
knjige: TITO – DRŽAVLJAN SVETA po prednaročninski ceni 150 dinarjev za izvod.
Knjigo pošljite na naslov:
Poštna št.: Kraj:
Priimek in ime podpisnika naročilnice:
V dne 1974.

(Podpis odgovorne osebe – naročnika in žig, če naroča organizacija)

POREČJE INDA – NAJVEČJI NAMAKALNI SISTEM NA SVETU

Zelena revolucija in njene posledice

„Zelena revolucija,“ ki jo v Pakistanu izvajajo zadnjih deset let, je ob izdatnejši uporabi kmetijskih gnojil in zaščitnih sredstev sicer pripomogla k povečanju kmetijskih pridelkov, vendar pa je še pospešila polarizacijo na podeželju, pri čemer se z modernizacijo kmetijske proizvodnje okoristili v prvi vrsti veleposesniki, ki imajo dovolj denarja za uvajanje novih tehnologij in prevladujoč vpliv na delovne sile.

Kljub temu da se je kmetijska proizvodnja v zadnjih desetih letih povečevala hitreje kot prebivalstva (naraščala je letno stopnjo 4,5%, prebivalstvo pa s stopnjo 3,5%), Pakistan še vedno izkazuje priporočljivo žit v količini 1,5 milijona ton in vrednosti 120 milijonov dolarjev letno.

Zavoljo močno razdrobljene kmetijske posesti – skoraj polovica kmetij razpolaga s komaj 0,5 ha vseh obdelovalnih površin, na njih pa odpade povprečno le po 1,7 ha obdelovalne zemlje – so toliko koncentracije kmetijske proizvodnje in njeno hitrejšo modernizacijo.

V državi, ki je v splošnem odvisna od surovin, posvečajo kmetijstvu in na kmetijskih surovinah temelječi predelovalni industriji (industrija jute, bombažna in živilska industrija).

Pakistansko kmetijstvo je koncentrirano večidel ob porečju reke Ind, kjer so že pred leti zgradili največji namakalni sistem na svetu. S kreditno pomočjo Svetovne banke bodo ta sistem, ki ga po sporazumu izkoriščata skupno Pakistan in Indija, še izpopolnili. Kar štiri petine obdelovalne zemlje v Pakistanu oskrbuje z vodo indski namakalni sistem. Preostala četrtnina obdelovalnih zemljišč je odvisna od monsunskega deževja, ki pa kmetovalce pogosto razočara, kot se je to primerilo tudi v katastrofalnem sušnem letu 1973.

Najbolj se je v zadnjih treh letih v Pakistanu povečal pridelok pšenice, ki je narastel od 6,4 milijona ton v sezoni 1970/71 na blizu 7,4 milijona ton v sezoni 1972/73. Hkrati se je pridelok riža povečal le od 2,2 milijona na 2,3 milijona ton, pridelok bombaža pa od 500.000 na 600 tisoč ton. Pridelok sladkomega trsa pa se je v omenjenem obdobju celo zmanjšal od 22,8 milijona na 19,6 milijona ton.

Pred časom so v Pakistanu sprejeli zakon o kmetijski reformi, vendar pa učinki te reforme niso izpolnili pričakovanj, ker je denar, ki je potreben za nadaljnjo modernizacijo kmetijstva, ostal večinoma v rokah bančnikov in veleposesnikov.

nž.

... v jugoslovanskih sindikatih

● HRVAŠKA

Sporazumi ovirajo sposobne

V republiškem svetu Zveze sindikatov Hrvaške ugotavljajo, da je ena prvenstvenih nalog temeljita analiza veljavnih samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v več kot 7 tisoč organizacijah združenega dela iz 149 proizvodnih in neproizvodnih grupacij. V hrvaških sindikatih namreč ugotavljajo, da so sporazumi sicer obrodili nekatere pozitivne učinke, vendar pa v sedanji razvojni fazi delujejo na gospodarska gibanja prej zaviralno kot pospeševalno. Nekateri celo sodijo, da so v marsičem prav sporazumi krivi tega, da je v zadnjih letih ekonomska rast na Hrvaškem občutno zaostajala za jugoslovanskimi gibanji. Opozarjajo namreč, da se na nekaterih področjih, kjer so osebni dohodki kadrov z visokošolsko izobrazbo in visoko kvalificiranih delavcev občutno zaostajali za republiškim povprečjem, prav na teh področjih tudi proizvodnja v minulem letu ni povečala.

Kot enega od argumentov za spremembo samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov navajajo v republiškem svetu hrvaških sindikatov dejstvo, da obstajajo v neproizvodnih grupacijah enaki kriteriji za delitev kot v gospodarstvu. Posledica tega je, da so v prvih štirih mesecih letošnjega leta porasli osebni dohodki v bankah, zavarovalnicah, v zunanji trgovini in podobnih dejavnostih za več kot 70 %, medtem ko znaša republiško povprečje rasti osebnih dohodkov le približno 30 %. Velja pa opozoriti še na to, da bi osebni dohodki v teh dejavnostih lahko porasli še za precej več, če bi v delovnih organizacijah dosledno upoštevali kriterije samoupravnih sporazumov. Zavoljo tega sindikati zahtevajo, naj bi v teh grupacijah spremenili samoupravne sporazume, rast osebnih dohodkov pa uskladili z gospodarskimi gibanji, po drugi strani pa bi bilo potrebno v prihodnjem obdobju omejiti zajemanje dohodka v gospodarstvu in predvsem v proizvodnih dejavnostih.

Analiza dosedanje prakse sporazumevanja opozarja, da ni uresničen niti eden osnovnih ciljev sporazumevanja – da bi opredelili natančne meje družbene rentabilnosti organizacij združenega dela. Praviloma so namreč doslej sporazume gradili na najnižjih dohodkih delavcev v podjetjih posameznih grupacij, na tej osnovi pa so nato snovali vse druge odnose; z drugimi besedami, nizki dohodek dela organizacij združenega dela je služil kot merilo drugim, namesto da bi uveljavili radikalne družbene spremembe ter izvedli pritisk za preusmeritev proizvodnje in druge ukrepe, ki naj bi zagotovili višjo produktivnost dela.

Kako ukrotiti naraščanje cen

Tako kot lani smo tudi letos oklevali s sprejemom dokumenta o oblikovanju politike cen. Dogovor o oblikovanju cen v 1974 letu bi namreč morali v skladu z resolucijo o družbeno-ekonomskem razvoju Jugoslavije skleniti do konca januarja, v resnici pa smo ga sprejeli in začeli uveljavljati šele prve dni aprila. Dogovor temelji na oceni vplivov cen v svetu na raven in medsebojne odnose v cenah na našem trgu. Tako se cene v svetu kakor tudi cene v naši zunanjetrgovinski menjavi proti koncu minulega leta niso ustale; nasprotno – še naprej naraščajo. Cene nekaterih proizvodov so se letos v primerjavi z lanskimi povečale tudi za trikrat in še za večkrat. Tako so se, denimo, na svetovnem trgu v enem letu povečale cene pšenice za 122 %, koruze za 86 %, ječmena za 72 %, kavčuka za 127 %, bakra za 93 %, kositra in svinca za 91 %, cinka za 323 %, aluminija za 100 % itd.

Neustaljenost cen na svetovnem trgu in neresena vprašanja cen energije so terjala, da realno ocenimo možnosti in vpliv naraščanja cen na medsebojna razmerja v cenah med gospodarskimi dejavnostmi. Analize so pokazale, da bi lahko ob uresničitvi protinflacijskih ukrepov s sprotnim usklajevanjem ekonomskih ukrepov in prizadevanj organizacij združenega dela držali naraščanje cen vsaj letos v mejah lanske rasti. Prav zato smo v dogovore o uresničevanju politike cen v letu 1974 vpisali, naj se naraščanje splošne ravni cen in življenjskih stroškov v decembru 1974 v primerjavi z decembrom

1973 povzpne le do stopnje, ki smo jo dosegli v letu 1973.

Podatki o gibanju cen v prvih petih mesecih letos pa kažejo, da so se cene proizvajalcev industrijskih izdelkov že v prvi polovici leta močno približale lanski celoletni stopnji rasti. Te cene so se že v maju v primerjavi z decembrom 1973 v državi povečale za 13,8 %, v Sloveniji pa za 14,2 %, medtem ko so se v letu 1973 povečale za 17,4 % v državi in 18,8 % v Sloveniji.

Zaradi sorazmerno uravnoteženih cen kmetijskih pridelkov in storitev ter zamrznjenih marž v trgovini pa so kljub naglemu naraščanju cen proizvajalcev industrijskih izdelkov cene na drobno v maju v primerjavi z decembrom lani porastle za 9,7 % v državi, v Sloveniji za 10,4 %, življenjski stroški pa so se povečali za 7 % v državi in 8,5 % v Sloveniji.

V zadnjih mesecih smo spet pričeli naglemu naraščanju cen in življenjskih stroškov zaradi podražitev živil in proizvodov predelovalne industrije ter višjih cen za storitve. Računamo, da bodo letos življenjski stroški narasli skoraj za četrtino v primerjavi z lanskimi. Tolikšnega poslabšanja naše življenjske ravni zaradi nezadržljivega divjanja cen pa ni mogoče omiliti z injekcijami uravnilovske delitve dohodka, marveč smo mu lahko kos le z bolj dosledno delitvijo osebnih dohodkov po rezultatih dela, kot je sedanja, ter z nenehnim povečevanjem proizvodnosti dela, ki jo spodbuja takšna delitev.

V. B.

OD NAŠEGA DOPISNIKA

V naslednjem desetletju

Sodelavci instituta za ekonomske znanosti v Beogradu so pripravili obširno publikacijo o razvoju Črne gore v obdobju od 1975.–1985. leta. V tej publikaciji zaslužita posebno pozornost zlasti poglavji, ki zadevata problematiko zaposlovanja in nadaljnjo gospodarsko rast te republike. To toliko bolj, ker na zavodu za zaposlovanje in v tujini veliko prebivalcev čaka na zaposlitev v domačem kraju.

Prve projekcije razvoja Črne gore v prihodnjem desetletju opozarjajo, da bo treba problematiko zaposlenosti reševati na več načinov. Predvsem bo nujno potrebno zmanjšati nataliteto prebivalstva, povečati število delovnih mest ter zagotoviti možnost vrnitve tistih delavcev, ki so na delu v tujini in ki jih je po nekaterih ocenah že več kot 10.000. Nezaposlenost naj bi se do leta 1985 zmanjšala na 2 % do 3 %, kar naj bi

bila normalna stopnja, skladna z jugoslovanskimi gibanji.

V naslednjem desetletju pa mora Črna gora zagotoviti veliko bolj dinamično rast gospodarstva, in sicer po stopnji 9 odstotkov letno. Prednost v razvoju naj bi imela predvsem industrija in promet. S takšno stopnjo gospodarske rasti naj bi Črna gora v letu 1985 dosegla 80 % povprečnega družbenega proizvoda na prebivalca v državi.

Te ambicije pa hkrati opozarjajo, da se bo moralo gospodarstvo Črne gore veliko bolj samoorganizirati in zagotoviti predvsem višjo produktivnost dela. Podatki namreč pričajo, da je v prejšnjih letih rast družbenega proizvoda v Črni gori zaostajala za planskimi predvidevanji, da je bila učinkovitost investicij dokaj nizka, čeprav so bile po drugi strani dokaj visoke naložbe v osnovna sredstva in v delovna mesta.

J. STOJANOVIĆ

Beg strokovnjakov iz industrije

Za vso Vojvodino, posebno pa za Novi Sad je značilen beg strokovnjakov iz industrije. Osnovni vzrok za to naj bi bil v tem, da vrednotimo strokovnjake po njihovem položaju na hierarhični lestvici, ne pa po njihovem delu v proizvodnji ali

po rezultatih pri načrtovanju razvoja. Dodaten razlog za beg strokovnjakov iz industrije pa so tudi njihovi nizki osebni dohodki v primerjavi z dohodki strokovnjakov, denimo, v notranji in zunanji trgovini in drugih dejavnostih.

SRBIJA:

Povečanje otroškega dodatka

Republiška skupnost za otroško varstvo v Srbiji je sprejela določilo o povečanju otroškega dodatka, da bi nadomestila povečane življenjske stroške, ki so jih povzročile podražitve kruha, sladkorja ter jedilnega olja. Povečanje znaša po 18 din za slehernega otroka, ki prejema otroški dodatek v polnem ob-

segu, ter po 15 dinarjev za otroke, ki prejemajo otroški dodatek v zmanjšanem obsegu. To zvišanje predstavlja v prvem primeru 21,6 odstotka, v drugem pa 14,7 odstotka. Določilo o povečanju otroškega dodatka so uveljavili s 1. avgustom letos, večje otroške dodatke pa je prejelo kakih 400.000 otrok v tej republiki.

HRVAŠKA:

Posluh za strokovnjake

Kot kaže anketa republiške službe za zaposlovanje Hrvaške, bodo tamkajšnje organizacije združenega dela letos lahko zaposlile 5.780 delavcev z visoko strokovno izobrazbo. Predvidevajo, da si bo v tem roku pridobilo akademski naslov 5.000 študentov. Od skupnega števila 4.780 strokovnjakov, kolikor jih potrebuje gospodarstvo, jih je skoraj polovica ekonomistov (1.400) in

pravnikov (750). Zaposlovanje ekonomistov in pravnikov je povezano tudi s prepričanjem, da je uspeh delovnega kolektiva v veliki meri odvisen od ekonomske in pravne sposobnosti. V zadnjih dveh letih so na Hrvaškem zato odprli dve novi pravni fakulteti – na Reki in v Osijeku, kar pa seveda opozarja tudi na pomanjkljivo dolgoročno kadrovsko politiko.

Naj gnije, saj plačajo drugi!

Zažiganje blaga se je pri nas zelo razmahnilo; tako smo zažgali tudi 11.000 parov čevljev, 9,5 tone mesa, 10 ton jabolk. Če bi izgube blaga prizadele žepe trgovcev, bi po vsej verjetnosti ravnali drugače. Dokler bomo prizanašali njihovi samovolji, dokler se bodo lahko bogatili na račun potrošnikov ter družbeno bogastvo razmetavali po svoji volji, tako dolgo bodo še naprej nekaznovano metali tone blaga v ogenj in v kanalizacijo, plačeval pa jih bo – z nakupi drugega blaga – kdo drug kot potrošnik!

TE DNI SO REKLA

JOSIP BROZ-TITO, predsednik SFRJ, v splošni svetovni konferenci OZ prebivalstvu v Bukarešti:

Tretja svetovna konferenca prebivalstvu poteka v desetih dneh za katero so značilna naraščajoča nasprotja in krize, ki vplivajo na neodoljivo potrebo po vzpostavitvi novih, pravičnih mednarodnih odnosov. Tudi nosi bi morali temeljiti na kopravnosti ter spoštovanju vernosti in neodvisnosti hkrati pospeševati razvoj telesa sodelovanja med narodoma svobodno in neodvisno v sodelovanju z drugimi narodi razvilo svoje možnosti za dan gospodarski in socialni voj in zmanjšalo gospodarski prepad, ki razdvaja človeštvo. Prizadevanje za vzpostavitvi novih mednarodnih gospodarskih odnosov, za suvereno razumno izkoriščanje naravnih bogastev, za odstranitev oblik odvisnosti in diskriminacije kot tudi široko in pravnomočno mednarodno sodelovanje morajo omogočiti hiter razvoj držav v razvoju in izboljšati življenjski standard milijard ljudi. Samo v takih razmerah bomo lahko reševali tudi številne terene probleme prebivalstva, katerimi se srečuje ves svet, sebo pa države v razvoju.

MILOŠ MINIĆ, podpredsednik ZIS in zvezni sekretar za zunanje zadeve, v zdravniški slovesni večerji v čast filozofa Carlosa Romula:

Naša dolžnost je, da si nenehno prizadevamo za vzpostavitvi pravičnejšega sistema mednarodnih odnosov, v katerem bo več diktata močnejšega, rabe sile in pritiska, za zgraditvi sveta, v katerem bosta večja blaginja in enakopravnost sodelovanje med narodi. Imamo velikansko vlogo OZ, ki je bolj univerzalna organizacija zgodovini sveta.

Jugoslavija pozdravlja popuščanja in pogajanja v Vendar sodimo, da ta proces mora biti ne popoln ne dokler ne bo zajel vseh držav območij, dokler ne bo prispel k reševanju žgočih mednarodnih vprašanj in dokler ne bo ustvarjenih možnosti za uveljavljanje pravičnih prizadevanj vseh narodov po svobodi in neodvisnosti, ki je nedeljiv in ga je treba zagotoviti vsem narodom. Dokler bodo odpravljena sedanja razmerja, žarišča in dokler ne bodo ustvarjene temeljne materialne človeške pravice, ne bo mogoče govoriti o univerzalnem mednarodnem človeški sreči.

Neodvisnost mnogih držav je ogrožena. Še so narodi, ki morajo bojevati za osvoboditvo izpod kolonialnega zatiranja, taki, katerih neodvisnost ogrožajo različni pritiski in intervencije od zunaj.

MARKO SELAKOVIĆ, rektor reškega "Torpeda" za "Večernje novosti":

Mnogi direktorji so rešili "dremavost in družbeno voljstvo" partije in države, "vedrili in oblačili", kakor hoteli, vendar pa zavoljo tega smemo vseh tlačiti v isti korak vsakemu direktorju videti krata, menažerija in zavoro upravljanja. V samoupravni so direktorji državljani in stopnje: lahko volijo, nimajo pravice biti izvoljeni, v primerih, ko jih politični niki prerinejo v republiško zvezna telesa. Zastavljamo čelno vprašanje: ali se morajo upravljanje zavarovati direktorji ali pa mora za to torje izbirati svoje ljudi. Menimo da je pravilno slednje.

A. Vrank

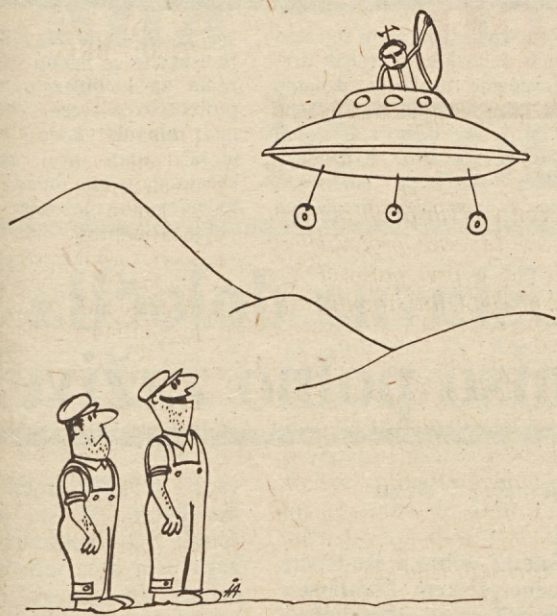
PODOBE NAŠEGA ČASA

— Ali že veš?
 — Kaj, če že vem?
 — Da so ljubljanske občine, poleg sevnške in škofjeloške, edine občine v Sloveniji, ki še niso ustanovile samoupravnih stanovanjskih skupnosti. Mestni in občinski iniciativni odbori so pripravili nič manj kot štirinajst variantnih predlogov za organiziranje stanovanjskih skupnosti — od odloka do samoupravnih sporazumov, toda šele zadnji predlog samoupravnega sporazuma, ki so ga dali junija v javno razpravo, je bil pravi.
 — In kaj potlej, če je bil šele štirinajsti pravi?
 — Preveč mečkajo, dela pa stojijo. Ob koncu marca so gradbena podjetja napovedala, da bodo do avgusta zgradila 1.181 stanovanj, v resnici pa so jih le 760. Gradbinci kljub temu napo-

vedujejo, da bodo do konca leta zgradili skoraj vseh 2.954 stanovanj, obljubljenih marca.
 — No, vidiš, napovedujejo, da bodo hitreje gradili... Le zakaj se tako zelo razburjaš?
 — Člani izvršnega sveta Ljubljane pa dvomijo v te optimistične napovedi. Tudi dejstvo, da je pri ljubljanski

stanju in predlagal ukrepe, ki bi ga izboljšali...
 — To je dobro, to je jako dobro! Samo permanentna akcija daje zadovoljive rezultate. Dobro bi bilo, da bi se končno enkrat pogovorili tudi o najemninah. Stanovanjska podjetja namreč opozarjajo, da družbena stanovanja v Ljubljani propadajo, ker zaradi neekonom-

— Tudi njim se zdaj kupuje stanovanja po solidarnostnem načelu.
 Dosledno se uveljavlja princip: kdor ima, naj da!
 — Po koliko pa takšnim zaračunavajo stanovanja?
 — Kar po 65 starih milijonov in še več.
 — O, to so jih pritisnili s ceno? Pa so vsaj kaj pridali?
 — O, kolikor toliko so,

— Pravijo, da je stanovanjska problematika pri nas tako zapletena, kot da je vanjo vmešana kakšna skrivnostna sila... Morda pa imajo tile NLP svoje prste vmes...?

I. ANTIČ

Nekaj se zatika

banki in solidarnostnem skladu trenutno okrog 500 milijonov dinarjev za kreditiranje stanovanjske gradnje, ki jih gradbena podjetja nočejo izkoristiti, kaže, da nekaj ni v redu...
 — Da dvomijo? O, potem je pa stvar bolj resna, kot kaže na prvi pogled. In kaj nameravajo storiti?
 — Na septembrski seji mestne skupščine bo izvršni svet delegatom poročal o

skih najemnin zmanjkuje denarja za vzdrževanje. Po ocenah strokovnjakov manjka v Ljubljani približno 15.000 stanovanj, stanovanjska gradnja pa se, kot rečeno, spet zatika.
 — To je res! Vendar pa razveseljuje dejstvo, da so za Bežigradom pohiteli in že začeli podpisovati samoupravni sporazum, v drugih občinah pa ga bodo podpisali v začetku prihodnjega meseca. Zdaj je čas dopustov, pravijo, zato ni mogoče dobiti članov iniciativnih odborov in odgovornih v delovnih organizacijah, ki morajo podpisati sporazum.
 — Ja, to dejstvo je navdse razveseljivo.
 — Razveseljivo pa je tudi dejstvo, da se ne gleda več le na ljudi z najnižimi osebnimi dohodki, ampak tudi že na druge delovne ljudi.
 — Na katere delovne ljudi?

saj gre za tista, če se še spomniš, o katerih so pisali časopisi, da se takšnih ne sme graditi.
 — Oho! Spomnim se, kako ne! Da so se jih upali kupiti?
 — Nekdo jih je moral. Ali naj prazna stojijo?
 — Kaj pa lastna udeležba, kolikšna je?
 — Kakšna udeležba! Saj gre vendar za najemna stanovanja, ne za lastna!
 — Aha! Vendar mi ne boš zdaj pravil, da je vseeno, če se vseliš v komfortno ali v takšno, kakršne gradimo iz solidarnostnih skladov...
 — Danes res ni vseeno, ko so najemnine nizke, jutri pa bo tiste, ki se šopirijo v velikih stanovanjih, neusmiljeno stisnilo za vrat. Niti zavedajo se ne, v kaj so se podali, ko so se odločili za vselitev v tako drago stanovanje.
 — Že, že... Pa misliš, da sploh bodo kdaj ekonomske najemnine?
 — O, seveda bodo, zakaj ne! Vendar ne čez noč — postopoma! Zdaj gre enim dobro in drugim slabo, takrat pa bo ravno obratno.
 — Kako obratno?
 — Ja, enim bo šlo slabo in drugim dobro.
 VINKO BLATNIK

PORTRETI IN SREČANJA

Rad bi bil strojnik

Jože, Jože Bukvič iz Črnega vrha.
 Morda je prav zato, ker je Jože skoraj domačin, pritegnil mu je pozornost, morda tudi zato, ker se razgovora sploh ni udeleževal.
 Pogovarjal sem se pred dnevi s delavci ŠGP Primorje, ki pravkar končujejo odcep avtomobilske ceste Postojna-Razdrto. O njihovih problemih je tekla beseda pa o tem, koliko delajo in koliko zaslužijo, kje in kako stamujejo. Skratka, kako živijo kot gradbeni delavci, zvečine nekvalificirani ali le polkvalificirani, daleč od svojih domačin. Skoraj vsi so namreč doma iz drugih republik.

„Iz Črnega vrha si doma, praviš. Pa saj to je tu čisto blizu. In praviš, da si polkvalificiran tesar. Kako pa si ti prišel sem?“
 Začudil sem se namreč, saj je med nekvalificiranimi oziroma polkvalificiranimi gradbenimi delavci zelo malo Slovencev.
 „Že peto leto sem pri Primorju“, je nekam negotovo odgovoril Jože. „Od svojega petnajstega leta. Delal sem v Koprju, Gorici, Anhovem in v Postojni. V Postojni sem sedaj že dve leti.“

„Stanuješ v naselju, ali se vodiš od doma?“
 Trenutki, preden je odgovoril, so bili še dosti daljši od molka med prejšnjimi stavki. Tako, da sem že mislil, da me morda ni razumel. Potem je rekel:
 „Že pet let nisem bil doma!“ in zopet je obmolnil.

„Nisem vedel, kaj bi ga še vprašal, zato sem bil tudi sam tiho. Čez nekaj časa je začel sam pripovedovati. Počasi, z grenkobo v glasu in na trenutke morda s kančkom ponosa. Vsaj tako se mi je zdelo.
 „Ko sem bil star sedem let, so me dali od doma. Služit sem šel. Najprej sem bil tri leta v Ajdovščini; potem pa pet let v

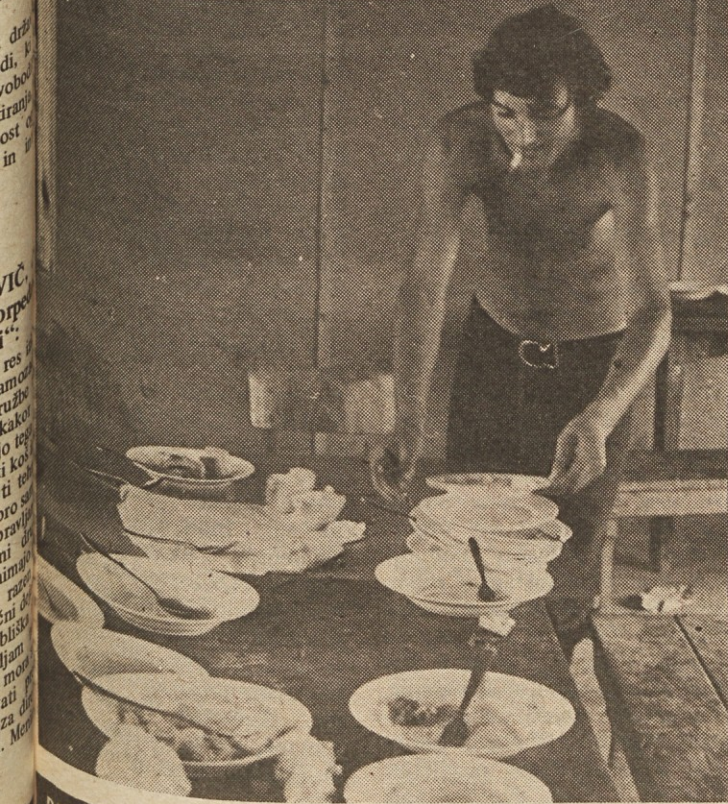
Javorniku. V šolo sem sicer hodil medtem, toda moral sem delati in to kar dosti, za učenje ni bilo niti časa. Pa še večkrat sem moral poslušati: „Velik kos kruha si si odrezal, takega prav gotovo nisi zaslužil.“ Da, tudi lačen sem bil včasih.“
 Ko je to pripovedoval v odsekanih stavkih, je imel oči stisnjene in čelo ostro nagubano. Roke, ki so pobirale in zlagale krožnike po mizi, so včasih za trenutek zastale. Spomini na to, kar je povedal in na grenke trenutke svojega hlapčevanja, ki jih bo za vedno zadržal zase, so se odražali v njegovih sunkovityh kretnjah.
 „Pred petimi leti sem šel domov. Le štiri mesece sem ostal, potem pa sem šel delat k Primorju. Kaj bi doma...“, je bolj sebi kot meni rekel Jože.
 „Koliko pa kaj zaslužiš?“ sem hotel zaokreniti pogovor drugam.

„Ja, s kakimi šestdesetimi nadurami tudi do 2.600 dinarjev. Odvisno je seveda od nadur.“
 „In kam ta denar daš?“
 Postrani me je pogledal in se prvič, odkar sva se pogovarjala, rahlo nasmehnil.
 „Nič lažjega, dvakrat grem v Lipico, s kakšnim dekletom na ples pa v kino in denarja že zmanjka.“

„Kako v Lipico?“
 „No, včasih res grem, sicer pa tako pravim, ker je tam vse najbolj drago.“
 „Si že kdaj razmišljal o kvalifikaciji. V podjetju imate gotovo razne tečaje.“
 „Seveda so tečaji, samo... Ne vem, kako sem prišel med tesarje, ko me to ne veseli preveč. Rad bi bil strojnik. Sem tudi že spraševal, pa so rekli, naj malo počakam. Do sedaj me niso še nikamor poslali. Res pa je tudi, da mi do učenja ni veliko. Ne vem, zakaj. Pa tudi, ko bi se moral za kaj odločiti, mi nekako zmanjka poguma in potem ostanem pri starem.“

Jože je samostojen, zasluži in skrbi zase, toda manjka mu nekdo, ki bi ga spodbudil k odločitvi — do kvalifikacije.
 Delovodja je že drugi ali tretjič prišel pogledat, kje se Jože zadržuje že toliko časa in to je seveda prekinilo najin razgovor.
 Ko sem odhajal, sem se spomnil razgovora s predsedni-

kom njihove osnovne sindikalne organizacije. Zatrjeval je, da ne more sklicati sindikalnega sestanka, ker delavcev sindikalna dejavnost ne zanima. In pa odgovora delavcev, ko sem jih vprašal, če res ne bi šli na sestanek, na katerem bi obravnavali njihove probleme; soglasno so dejali: „Seveda bi!“
 In ali je Jožetov problem res samo njegov?
 A. AGNIČ

Kozerija

OPAZOVALCI

3

Tretji dan primopredaje opazovalne dolžnosti v vesoljski ladji X 7 sta astronauta s tretjega planeta v osešču Alfa Centauri govorila o uravnitvah. Pogovor je začel mladi Om, ki je na ekranu spremljal potek plenuma sindikatov, na katerem je več razpravljalcev opozorilo sindikalno vodstvo, naj se odkrito in pogumno ter z vso svojo družbeno veljavo upre težnjam po uravnitvah.
 In je Om vprašal Osa, kaj ta beseda pomeni.
 „To je nekako tako“, je dejal starček, „kot če bi govorili o enakih želodcih.“
 „Pa imajo ljudje enake želodce?“
 „Ne bi rekel. Imajo zdrave in bolne, povešene in razširjene; sicer pa sploh ne gre za želodce. To je le prisproda, da bi povedali...“
 „Že vem“, se je zaletel Om, „o enakih potrebah govorijo.“
 „Ne bi rekel“, je potrpežljivo pojasnjeval Os, „tudi enakih potreb nimajo. Z Zemljani je pač tako, da so povsem zadovoljni, denimo, s krompirjem, dokler ne poznajo kakšne boljše jedi. Ko pa bo prvi človek dal v svojo peščico piščo, bo koj zahrepenel po boljši hrani. In kar mu je bilo včeraj dobro in pravno, bo danes slabo, preozko in prekratko.“
 Pritisnil je na gumb časovnega stroja in mlajšemu kolegu pokazal prizor iz leta 1948. Bil je ob prvem majniku in vsa Ljubljana se je zbrala v tivolskem parku. Ljudje so stali v dolgih vrstah pred stojnicami, kjer so prodajali hrenovke.
 „Takrat so ljubljanci prvič po vojni jedli te mesne izdelke, in pogled jih, kako so zadovoljni. Zdad pa se marsikdo med njimi zmruje nad hrenovkami. Časi so se spremenili in ljudje so postali drugačni. In vendar je tudi to neke vrste prisproda. Raje pogledja, kako je danes.“
 Na zaslonu časovnega stroja sta zagledala gospo Marico, ženo suhadolskega župana, ki se v toaletni sobi svojega šestdnevnega stanovanja nikakor ni mogla odločiti, kako naj bi si pobarvala obraz, da bi na sprejemu, ki ga je njen mož priredil burmanskemu državniku na čast, kar najbolj cvetela. In ko se je gospa Marica odločila za svetlo rožnati ten, ki naj bi ustrezal barvi njene nove večerne obleke, kupljene v Rimu, je rekla možu: „Da veš, tokrat jo bom nosila, pa nikoli več! Če Francka, ki je žena direktorja izvozno-uvoznega podjetja, lahko pride na vsak sprejem v novem gvanču iz Pariza, zakaj ne bi še jaz zmogla tega!“ „Seveda, ljubica“, je rekel župan, in si že sedmič razvezal napačno zaveznega metuljčka, „zakaj ne bi tudi midva stopila v

Pariz.“
 Potlej sta vesoljska opazovalca pogledala še v kuhinjo Mačkove Poldke, priučenke delavke v tekstilnem kombinatu, ki je pravkar skuhala kislo repo, jo dala na mizo in svojim štirim malčkom govorila: „Zamislite si, da jeste pečenko in vsak grizljaj vam bo bolj teknil.“
 „Vidiš“, je dejal Os, „tudi potrebe Zemljanov niso enake. Gospa Marica nujno potrebuje za vsak sprejem novo toaleto, za katero odšteje toliko, kolikor vse leto zasluži Mačkova Poldka. Uravnitvoka je torej...“
 „Že vem“, mu je spet vskočil v besedo ihtavi Om, „gre za plače!“
 Os se je zasmehal.
 „Seveda, za plače gre. Pred leti so nekateri Zemljani dobivali tako majhne plače, da so komaj životali. In nekega dne je njihovo vodstvo sklenilo, da to ni prav. Pa so tem revežem ob slehernem povečanju plač namenili nekoliko višji odstotek povečanja.“
 „Pravilno“, je ugotovil Om, ki so mu na rodnem planetu vprogramirali tudi socialni čut, „zakaj bi nekdo životal, drugi pa užival vse najboljše sadove življenja.“
 „Ni tako preprosto“, je ugovarjal Os, „ljudje so uveljavili načelo plačevanja po delovnem učinku. Razlika med navadnimi delavci in njihovimi strokovnjaki je zdaj že tako majhna, da je redko kdo še pripravljen sprejeti odgovornosti mojstra ali inženirja. Draginja raste in če bodo še naprej dajali navadnemu delavcu več kot drugim, bo ostalo pre malo za strokovnjake, ali pa obratno. Delijo si namreč lahko samo toliko, kolikor ustvarijo.“
 Pritisnil je na deveti gumb in vesoljska opazovalca sta spet prisluhnila razpravi na plenumu sindikatov. Delegati so še vedno govorili o uravnitvah, nihče pa ni povedal, kaj naj bi storili, da bi to uravnitvoko odpravili.
 Končno je predsedujoči dejal:
 „Najti moramo tak sistem, v katerem bo človek pošteno plačan za svoje delo, hkrati pa bodo najnižje ovrednoteni delavci dobili toliko, da bi lahko živeli.“
 In je Om vprašal Osa:
 „Kako mislijo to urediti?“
 „Ne vem“, je dejal stari astronaut, „sicer pa, kot si zdaj sišal, tudi sami tega ne vedo.“
 Tako se je končal tretji dan vesoljske primopredaje, o četrtem dnevu pa vam bom zapisal nekaj besed prihodnjic.

JANEZ VOLJČ

NOVO ŠOLSKO POSLOPJE SAMO ZAČETNA OBLIKA SODELOVANJA MED OBČANI IN DELOVNIMI LJUDMI IZ KRAJEVNE SKUPNOSTI ZIBIKA IN IZ ŠALEŠKE DOLINE:

Šola — temelj napredka in sodelovanja

Na gradbišče nove osnovne šole v Zibiki prihaja vse več prostovoljcev iz organizacij združenega dela in iz krajevnih skupnosti v občini Velenje. Zdaj že skoraj ni delovne skupnosti, ki ne bi bila s prostovoljci v Zibiki. Velenjska akcija dvojne pomoči prizadetim po potresu na Kozjanskem in v Obsotelju že kaže prve uspehe. Na to je opozoril med nedavnim obiskom v Zibiki tudi predsednik Centralnega komiteja Zveze

komunistov Slovenije, France Popit, ko je dejal, da je pobuda Velenja, da pomaga prizadetim po potresu na Kozjanskem, resnično lahko za zgled. Tudi druga področja naj bi, podobno kot Velenje, prevzela izgradnjo po enega šolskega poslopja. Potrebna je namreč hitra akcija, saj je treba do zime postaviti tako nova šolska poslopja, kot rešiti vsa pereča stanovanjska vprašanja.

Omeniti velja, da je novo

šolsko poslopje le ena od oblik sodelovanja oziroma pomoči Zibiki. Poročali smo že, da se bo Krajevna skupnost Velenje—Center levi breg pobratila s Krajevno skupnostjo Zibika, za pobratena pa sta se odločila tudi aktivna Zveze mladine Gaberke v občini Velenje in Zibika. Občani Pesjega pri Velenju pa bodo zbrali denar za nakup šolskih potrebščin za zibiške šolarje. O sodelovanju razpravljajo gasilci, pa temeljna

kultura skupnost in drugi. Pripravljenost za sodelovanje v tej solidarnostni akciji je v Šaleški dolini velika, odzivnost za pomoč pa takšna, kot jo je pričakoval le malokdo.

Prebivalci Zibike sprva niso verjeli, da bodo Velenjčani, kolikor bo mogoče, opravili dela pri gradnji novega šolskega poslopja z udarniškim delom. Zadnje sobote je bilo v Zibiki vsakič okrog 200 prostovoljcev, udarniki pa prihajajo še med tednom. In prostovoljci iz Velenja bodo prihajali v Zibiko vse dotlej, dokler ne bo novo šolsko poslopje dograjeno. Velenjčani so se zavestno odločili za to prostovoljno delovno akcijo. Udarniško delo ima v Šaleški dolini resnično že tradicijo in zdaj želijo občani in delovni ljudje z območja občine Velenje ta duh udarniškega dela vnesti tudi na Kozjansko in v Obsotelje. Zgledi vlečejo, kot pravimo.

Velenjčani pa razmišljajo tudi že o sodelovanju z Zibiko jutri, to je potem, ko bo zgrajeno novo šolsko poslopje. Svoje bo zagotovo prineslo pobratene krajevnih skupnosti in mladinskih aktivov. Na sodelovanju računajo tudi kulturniki in športniki. Seveda pa bo treba razmisliti ob tem, ko bodo modernizirali in specializirali gospodarjenje na kmetijah, tudi o postavitvi proizvodnih obratov, ki naj zagotovo temu območju hitrejši razvoj, tako da bi postala v doglednem času tudi Kozjansko in Obsotelje razvita.

Ob vsem tem pa bodb namenili posebno pozornost sodelovanju najmlajših, saj se vsi prav dobro zavedajo, da bo to sodelovanje najbolj pristno in trajno. Velenjčani bodo povabili šolarje iz Zibike na obisk v Šaleško dolino, da spoznajo ljudi in mesto. Razmišljajo tudi o tem, da bi velenjske šolarje pripeljali v Zibiko, da bi se sami prepričali o pogojih mladih Zibičanov za šolanje, delo in življenje.

Možnosti za sodelovanje pa je gotovo še več in prepričani smo lahko, da jih bodo Velenjčani izkoristili, posebej še zato, ker je zdaj večkrat slišati, da je Zibika šestindvajseta krajevna skupnost Šaleške doline.

(ML)

LITJSKI SINDIKATI PODPIRAJO PREDLOG O PODALJŠANJU SAMOPRISPEVKA OBČANOV IN PRISPEVKOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ZA NOVE ŠOLE IN VRTCE

Vsem otrokom enake možnosti

Čeprav so v zadnjih nekaj letih v litjski občini veliko stotilo za izboljšanje materialnih razmer na področju vzgoje in izobraževanja in organiziranega predšolskega varstva otrok, se le dno ponovno obračajo na občanov in delovne kolektive s prošnjo za njihovo nadaljnje sodelovanje za dograditev novih in obnovitev starih šol in ureditev dveh ali treh otroških vrtcev. Občinski svet zveze sindikatov je med prvimi začel akcijo priprave na sklic referen-

šolskih poslopij. Za to so porabili skoraj 11 milijonov din. Litjska občina doslej še ni prejela od republiške izobraževalne skupnosti nobenega kredita za te namene, pač pa je upravni odbor sklada za uresničitev programa graditve novih in popravila starih šol najel nekaj bančnih posojil. Kljub temu so doslej uresničili komaj dobro polovico sprejetega programa. Zdaj želijo sezidati novo veliko osemletko na Graški Dobravi in ob njej novo telovadnico, novo šolo v Kresnicah in novo telovadnico v Šmartnem in najmanj dva otroška vrtca. Za vse to bi potrebovali najmanj 30 milijonov din. Ker toliko denarja ne bodo zbrali s samopriskomom

in prispevki kolektivov, resno računajo, da tokrat republiška izobraževalna skupnost ne bo stala ob strani.

V Litiji poudarjajo, da je uresničitev sprejetega programa vzgoje in izobraževanja neodložljiva potreba, ker morajo vsem otrokom zagotoviti enake možnosti šolanja in veliko več napraviti za organizirano varstvo predšolskih otrok. Koristi od tega bodo dvojne. Odpravili bodo sedanji dokaj visok odstotek otrok, ki ne dokončajo osemletke in jim omogočili celo nadaljnje šolanje, materam predšolskih otrok pa bodo resnično pomagali, da bodo njihovi malčki imeli zagotovljeno varstvo, ko bodo one na delu.

KEMIČNA INDUSTRIJA V SLOVENIJI BREZ USTREZNEGA SISTEMA ŠOLANJA POKLICNIH DELAVCEV

Kako do kvalifikacij

Po podatkih iz lanskega leta je bilo v kemični industriji Slovenije zaposlenih 64.000 delavcev kemične stroke. Za večino teh delavcev ni izobrazbenih šol, saj obstajajo samo manjše in višje šole, medtem ko se na delovnih mestih ukvarjati delovne organizacije same. V večini primerov se je takšno usposabljanje menjalo le na uvajanje na delovna mesta in na interne tečaje. Ne samo, da se delavec kemične stroke s tako pridobljeno kvalifikacijo ne more spoprijeti v kakšni drugi tovarni iste panoge, s takšnim načinom usposabljanja tudi ni mogoče zagotoviti ustrezne usposobljenosti in niti ustrezne kvalifikacijske strukture. Nevzdržnost obstoječega stanja kaže potrebo po hitri in kvalitetni spremembi na področju poklicnega izobraževanja za delavce kemične stroke. Odbor za kadrovanje in socialne probleme na Združenju kemične industrije Slovenije je imenoval pred časom strokovno komisijo, ki naj bi izdelala analize o strukturi zaposlenih delavcev v kemični stroki, o potrebah po teh kadrih in pripravila stališča o problematiki sistema izobraževanja. Podatkov, ki jih je večina delovnih organizacij posredovala v odgovorih na poslano vprašalniko, izdelala material, ki sta ga odbor in delavski svet Združenja kemične industrije Slovenije potrdila in si na osnovi tega zastavila program dela. Predvidevajo, da bi poklicne delavce kemične smeri začeli načrtno usklajeno izobraževati že v letošnje leto. Seveda bo pred tem potrebno natančno ugotoviti potrebe po profilih in izdelati učne programe. Regionalni posveti o tej problematiki, ki naj bi bili opravljeni do konca tega meseca naj bi pritegnili v

to akcijo vse delovne organizacije, ki potrebujejo delavce kemijske stroke. Doseganje izkušnje tistih delovnih organizacij, ki so zase že doslej izobrazile potrebne kadre, naj bi izmenjali, prizadevanja usklajili in se dogovorili za sistem šolanja, ki bo kemični industriji Slovenije zagotovil ustrezne kadre ozkega pa tudi širšega profila.

Za primorsko regijo so imeli tak posvet 23. avgusta letos, Posvetovanje, ki ga je organiziralo Združenje kemične industrije Slovenije, in so se ga udeležili predstavniki delovnih organizacij Iplasa — Koper, Mitol-Ljubljana, Plama-Podgrad, Plastik-Kanal, Poligalant-Volčja Draga, TKK-Srpenica, TOK-Ilirska Bistrica, Sermin-Koper, A+A-Nova Gorica in predstavnik TSS-kemične stroke iz Ljubljane je bilo v koprskem Iplasu. Potrdilo je ugotovitev, da je problematika na področju šolanja kadrov za proizvodnjo v kemiji zelo pereča tudi v primorski regiji. Udeleženci posvetovanja so podprli prizadevanja kemične industrije Slovenije, da bi v kar najkrajšem času ustanovili šole in izdelali ustrezne programe. Prisotni so izrazili prepričanje, da bi tovrstne šole izobrazile tudi delavce za delovne organizacije, ki sicer niso kemijske smeri, pač pa imajo v svojem proizvodnem programu velik poudarek na predelavi plastičnih mas. Na primer Inde, Mehanotehnika, delno Lama itd.

Neizgrajen sistem šolanja poklicnih delavcev kemične stroke pa se vsekakor izraža tudi na področju samoupravnega sporazumevanja o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Temeljne organizacije združenega dela — udeležence samoupravnih sporazumov — namreč le težko usklajujejo merila in vrednotenja po enakih ali podobnih delovnih mestih, ker ni

nomenklatur za te poklice. Na eni strani tako nastajajo razlike, ki družbeno niso sprejemljive, na drugi strani pa nalagajo delovnim organizacijam težko breme, da se morajo odločiti o stvarih, ki sedaj niso jasne niti širši družbeni skupnosti.

F. O.

MARIBORSKO KULTURNO PISMO

Da ne bi ostalo le pri željah...

Nobenega dvoma ni, da je Maribor mesto s kulturno tradicijo, s kulturnimi izkušnjami, z dramo, opero, baletom, glasbeno dejavnostjo, pa tudi amaterizem je na zaviljivi umetniški ravni. Vse to je poprečnemu obiskovalcu kulturnih prireditvev znano. Toda ta poprečni kulturnik se poleti upravičeno jezi nad izkoriščenostjo kulturnih objektov oziroma zgradb, ki bi lahko z nekaterimi manjšimi gradbenimi posegi postale nova kulturna jedra.

V Mariboru je nekaj pomembnih objektov, ki so zavoljo svoje arhitekture vredni pozornosti ne samo mariborskih, temveč tudi slovenskih kulturnih krogov. V mislih imam okrogli sodni stolp ob Dravi, zgrajen še v srednjem veku. Zaradi svojih prostorskih razsežnosti, akustike in okolja nasploh je kot ustvarjen za kulturni hram, za prireditveni pro-

stor, ki ga takšno mesto, kot je Maribor, nujno potrebuje. Nekateri se navdušujejo, da bi postal stolp gledališče, kar navsezadnje ob dejstvu, da je oder v SNG Maribor stalno zaseden, ni slaba misel. Ta stolp — gledališče bi bil neke vrste mestna posebnost, resnično oder v krogu, še posebno primeren za mladinsko gledališče, ker bi bil stik z gledalci imenitno vzpostavljen. Spet drugi, tudi teh mnenj ni malo, menijo, da bi bil stolp idealen prostor za likovnike, še posebej zdaj, ko bodo baje izgubili svoj prostor v Rotovžu. Da ne govorimo naprej o željah glasbenikov, literatov in drugih ustvarjalcev ter poustvarjalcev. Nedvomno bo treba želje uskladiti, zato bo morala tudi Kulturna skupnost čimprej povedati svoje stališče. Škoda bi bilo, če bi ostalo samo pri željah in predlogih.

J. U.

DELAVSKA UNIVERZA
BORIS KIDRIČ
LJUBLJANA, Miklošičeva 26

vpisuje

A. V seminarje, tečaje, šole in predavanja za družbenopolitično in marksistično vzgojo ter za samoupravno delovanje in splošno izobraževanje

- vodstev in članov družbenopolitičnih organizacij,
- neposrednih samoupravljalcev,
- članov samoupravnih organov,
- članov delavske kontrole,
- delegatov in delegacij,
- kmetijskih proizvajalcev,
- izobraževanje mladih,
- drugih občanov

Vpisovanje in sprejem naročil do 15. septembra 1974 leta

B. V pripravljalne tečaje za polaganje sprejemnih izpitov na višjih in visokih šolah iz:

- matematike,
- fizike,
- kemije

Vpisovanje je od 26. 8. do 15. 9. 1974. leta
Začetek tečajev 23. 9. 1974. leta

C. V začetne in nadaljevalne tečaje iz STROJEPISJA, STENOGRAFIJE, PISARNIŠKEGA POSLOVANJA, KNJIGOVODSTVA, TEHNIČNEGA RISANJA, SKLADIŠČNEGA POSLOVANJA, KURJAČEV OGREVALNIH NAPRAV ter v druge strokovne tečaje in seminarje

Vpisovanje od 26. 8. do 10. 9. 1974. leta
Začetek tečajev 23. 9. 1974. leta

D. V navadne, intenzivne in izpopolnjevalne tečaje ANGLEŠČINE, NEMŠČINE, ITALIJANŠČINE, FRANCOŠČINE, ŠPANŠČINE, RUŠČINE IN SLOVENŠČINE

Tečaji nemščine in angleščine so verificirani

Vpisovanje od 2. do 13. 9. 1974. leta
Začetek tečajev 23. 9. 1974. leta

E. V osnovno šolo za odrasle v 5., 6., 7. in 8. razred

Vpisovanje je od 19. 8. do 30. 8. 1974. leta
Začetek pouka je 4. 9. 1974. leta

F. V izobraževalne tečaje

- članov štabov in enot civilne zaščite krajevnih skupnosti in organizacij združenega dela ter vaje, osnovni in dopolnilni pouk ter predavanja.

Vpisovanje in sprejemanje pismenih naročil od 2. septembra 1974. leta dalje.

Podrobnejše informacije, učbenike ter prospekte daje Delavska univerza Boris Kidrič, Ljubljana, Miklošičeva 26.

KOMENTATORJEV STOLPEC

Več nehotenih kot hotenih sprememb

Že nekaj minulih let, izvzemši morda le leto 1971, narašča industrijska proizvodnja z nižjimi stopnjami. V primerjavi s predhodnim letom je industrijska proizvodnja v Jugoslaviji leta 1969 narasla za 11 %, leta 1970 za 9 %, leta 1971 za 10 %, leta 1972 pa za 8 %. Lani je bila stopnja rasti industrijske proizvodnje najnižja v obdobju zadnjih petih let – znašala je le 6 %.

Cene pri proizvajalcih so le leta 1969 narasle z nižjo stopnjo kot obseg proizvodnje (za 9 %), v vseh naslednjih letih pa so bile z izjemo leta 1970, ko je bil porast proizvodnje in cen enak, višje. Razlika med porastom proizvodnje in cen pri proizvajalcih je bila največja lani, ko je proizvodnja narasla le za 6 %, cene pri proizvajalcih pa so se zvišale za 13 %. Letos je industrijska proizvodnja spet začela močneje naraščati, vendar pa se hitreje zvišujejo tudi cene pri proizvajalcih, ki so v letošnjih prvih petih mesecih narasle kar za 22,2 % v primerjavi z istim lanskim obdobjem ter za 16,1 % glede na lansko povprečje.

Značilno je, da so se lani cene sredstev za delo zvišale za 9,5 %, blaga široke porabe za 13 %, a cene reprodukcijskega materiala za 13,4 %. V nadrobni prodaji so cene narasle za 18,6 %, pri tem pa so se cene industrijskih proizvodov zvišale za 17,8 %, a cene živil za 21 %. Tako so se življenjski stroški povečali za 19,7 %, a stroški prehrane za skoraj 22 %!

Teh nekaj podatkov o gibanju proizvodnje, cen in življenjskih stroškov je bilo treba posredovati zato, da bi ugotovili, v kolikšni meri se ta gibanja ujemajo s težnjami naše ekonomske politike in koliko so nanje vplivali pojavi nekontrolirane inflacije s tujega in domačega trga. Ostre ločnice med hotenim in nehotenim sicer ni mogoče potegniti, vendar pa je v grobih obrisih kljub temu mogoče razbrati, da med posameznimi gibanji in kategorijami dejansko obstaja zveza, ki je sad naše začrtane ekonomske politike. Tako je npr. višja rast cen reprodukcijskega materiala kot končnih proizvodov posledica v prejšnjih letih bolj ali manj nizkih, depresiranih cen nekaterih surovin in repromaterialov, čeprav hkrati ne moremo zanikati negativnega vpliva visokih podražitev teh materialov na svetovnem trgu in posledic verižne reakcije, ki jo ta pojav povzroča na domačem trgu s surovinami.

Če je relativno višja rast cen reprodukcijskih materialov kot končnih izdelkov vsaj delno v skladu z našo politiko cen (ki ima namen izboljšati materialni položaj bazične proizvodnje), pa tega ni mogoče trditi npr. o docela nekontrolirani visoki rasti cen živil, ki je v največji meri pripomogla, da se je lani in v letošnjem letu kritično poslabšala življenjska raven prebivalstva.

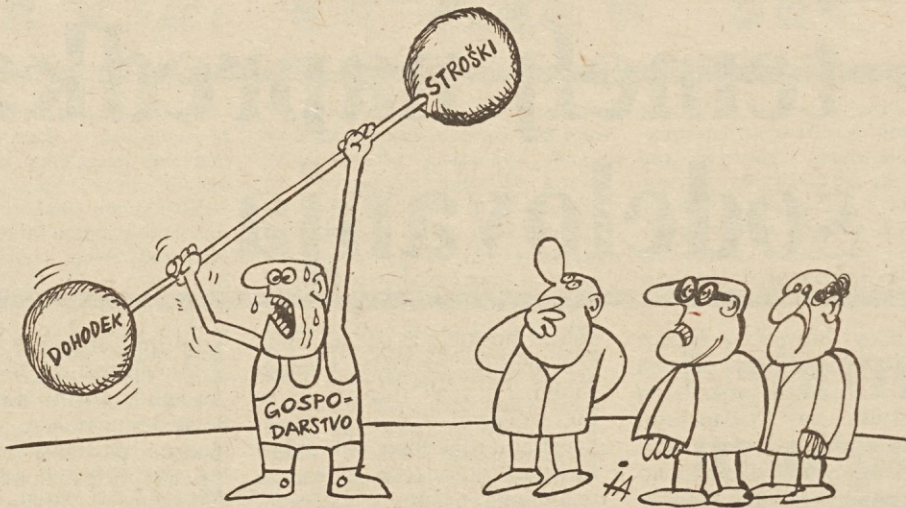
Prav tako spričo navedenih gibanj proizvodnje, cen in življenjskih stroškov še zdaleč ne moremo govoriti o zelenih spremembah v strukturi porabe, ker je ta glede na sedanjo sestavo povpraševanja že vedno z okrog 45 % usmerjena na široko potrošnjo oziroma višji standard in le s 55 % na zadovoljevanje osnovnih potreb gospodarstva. Takšna struktura porabe namreč samodejno zavira proizvodno artiklov za zadovoljevanje osnovnih potreb prebivalstva ter tudi gospodarstva, po drugi strani pa ob neselektivni kreditni politiki ohranja in še spodbuja proizvodnjo blaga za potrebe višjega standarda.

Takšna struktura povpraševanja onemogoča tudi skladnejši razvoj proizvodnih zmogljivosti. V skupni proizvodnji namreč ne nazaduje, temveč še narašča delež dejavnosti z višjo ravnijo stroškov, nazadujejo pa ekonomičnost ter rentabilnost naložb, produktivnost in poslovna uspešnost. Ta pojav je značilen zlasti za tiste dejavnosti, v katerih zaradi konjunkturnih razlogov nekontrolirano rastejo kapacitete, medtem ko je njihova izkoriščenost minimalna.

Očitno je, da obstaja povezava med rastjo proizvodnih cen in inflacijo povpraševanja, ki se – kot kaže praksa – nujno spreminja v inflacijo stroškov. Dokazano je, da je rast cen v industriji v največji meri posledica inflacije stroškov kot povzročitelja inflatorne rasti osebnih dohodkov, raznih prispevkov, izgub in ne nazadnje tudi nizke produktivnosti.

Ta gibanja nedvomno niso v skladu s težnjami naše ekonomske politike, tako kot nastajajo mimo teh teženj tudi posledice neustrezne strukture porabe. Med temi je ena najusodnejših odtok velikega dela novo ustvarjene proizvodnje na osebno porabo, medtem ko je treba razširjanje industrijskih zmogljivosti in zaposlovanje financirati iz inflatorne emisije.

NANDE ŽUZEK

– NJEGOV PROBLEM JE V TEM, DA IMA DESNO ROKO PRECEJ ŠIBKEJŠO OD LEVE ...

I. ANTIČ

20. JUBILEJNI VINSKI SEJEM V LJUBLJANI

BESEDO IMAJO PROIZVAJALCI

Letos so v pripravi na program sejma sodelovali tudi vinogradniki in vinarji iz vse Jugoslavije in s tem postavili temelje za bodočo interesno skupnost »vinogradniško vinarsko razstavo«, ki bo verjetno organizirana že v prihodnjem letu

Konec minulega tedna so v Ljubljani na zelo svečan način odprli jubilejni dvajseti mednarodni sejem vin, žganih pijač in sadnih sokov ter vinarske in vinogradniške opreme. Prireditve, ki je vrsto let doslej uživala mednarodni ugled in bila ena največjih in najpomembnejših tovrstnih prireditev v svetu ne le zaradi izredno natančnega in strogega mednarodnega ocenjevanja vin, žganih pijač in sokov, pač pa tudi zaradi številnih simpozijev in posvetovanj z mednarodno udeležbo, ima letošnje leto še posebno obelježe.

Poseben poudarek ima letošnja prireditve na jubileju, svoji

dvajseti predstaviti, saj je temu primerna tudi udeležba domačih in tujih razstavljalcev ter proizvajalcev pijač, ki so svoje izdelke poslali strokovnim komisijam v oceno. Razstavlja 133 domačih in 158 tujih podjetij in najbrž je odveč omenjati, da je razstavljen naj sodobnejša vinogradniška in kletarska oprema najpomembnejših tujih in domačih proizvajalcev. Tudi letos bodo tri komisije, vse z mednarodnim ugledom in udeležbo tujih strokovnjakov, skupno ocenile kar okrog 1000 vzorcev brezalkoholnih in alkoholnih pijač; tolikšno število kljub temu, da že vrsto let velja za ljubljansko ocenjevanje pravilo, da proizvajalci pošiljajo samo svoje najboljše izdelke.

Večja pozornost kot kdajkoli doslej velja tudi strokovnim po-

svetovanjem in simpozijem. Med štirimi takšnimi prireditvami je nedvomno treba omeniti simpozij o obrezovanju vinske trte, na katerem sodeluje kar 1500 strokovnjakov iz vse Jugoslavije. Na njem bodo poslušali vsega kar 80 strokovnih referatov.

Izjemnega pomena za nadaljnji razvoj te prireditve, ki nedvomno sodi med vrhunske jugoslovanske sejske prireditve, pa je pritegovanje samih proizvajalcev k oblikovanju programa sejma. Letos so proizvajalci iz vseh vinorodnih področij Jugoslavije sodelovali pri oblikovanju programa za sejem in s tem ustvarili vse pogoje za oblikovanje interesne skupnosti vinogradniško vinarske razstave, ki bo verjetno prvokrat organizirana že prihodnje leto.

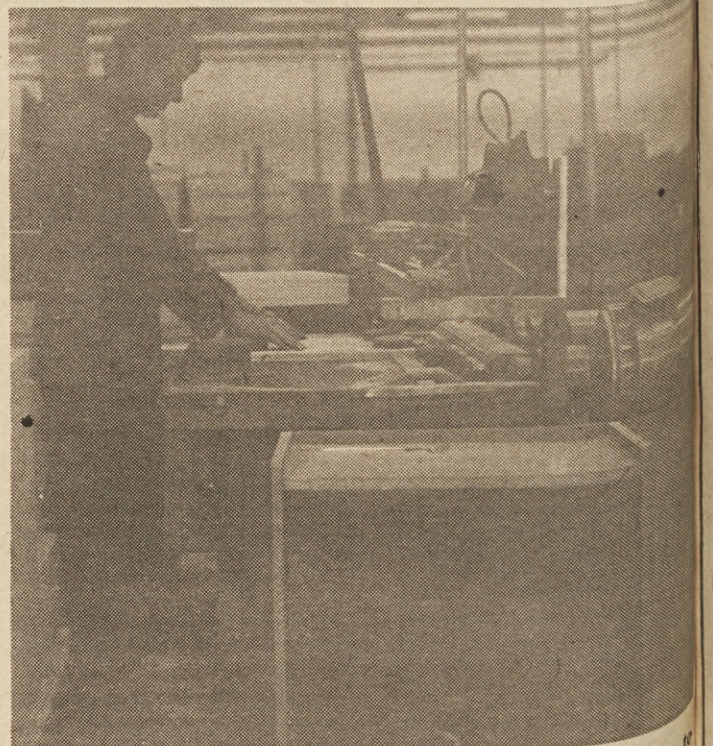
RB

Za delite dela

Pomurski sejem, letos že četrty najsti po vrsti, vse bolj prerastajoč v regijske okvire. Lahko bi rekli, da se razvija v slovenski kmetijski sejem, kar je glede na prostor, v katerem deluje – v okviru vilna odločitev. Številna udeležba gospodarskih organizacij kaže, da se na tem kmetijsko-območju oblikuje specializirano kmetijsko-živilski sejem, ki zajemal celoten kompleks kmetijske proizvodnje in njenih predelave. Sejem je letos dobil tudi na mednarodnem pomenu, ker daje večje možnosti za blagovno menjavo sosednjima državama. Tako prek KIK Pomurka letos sodelujejo proizvajalci drobnokmetijske mehanizacije iz držarske. Kot stalen gost sejmu pa sodeluje trgovina z zbornica avstrijske Štajerske svojimi poslovnimi partneri. Posebno zanimanje so vzbudile besede predsednika republike gospodarske zbornice Andreja Verbiča, ko je na otvoritvi govoril o hitrem razvoju kmetijstva v zadnjih letih in o boljšem položaju tudi individualnih proizvajalcev, kar odpira nove možnosti vedno širšega povpraševanja osebne kmetijske dela z industrijsko proizvodnjo. Tovariš Verbič je poudaril, da postaja osebno delo kmetijstva izjemno koristno tako za razvoj celotnega družbenega proizvodstva kot za razvoj kmetijske proizvodnje.

V času Pomurskega sejma prišlo tudi do zanimivih pogovorov z direktorji posameznih slovenskih sejmov, in sicer radi tega, da bi na tem pomurskem ročju napravili red in da bi se sejmji v posameznih mestih ne bi ničeno specializirali. Še največ so doslej naredili v Ljubljani, kjer imajo že več specializiranih sejmov, temu pa se zdaj približujejo tudi v Gornji Radgani. Kranj naj bi v bodoče razvijal tekstil, medtem ko naj bi v ribor razvijal sejem transportne opreme. Predlog za takšno delitev je razveseljav, saj smo v tako imenovanih širokih proizvodniških sejmih, kjer proizvajalci jajo nekurantno blago po nekoliko nižjih cenah, naveličali.

In če se na koncu ustavimo še pri Pomurskem sejmu, ki se moral čimprej preimenovali v slovenski kmetijski sejem, potem ne moremo mimo te ložnosti za krepitev in pospeševanje mednarodnih turističnih tokov treh sosednjih dežel posebnim poudarkom na kmetijskem turizmu.

Lesno industrijsko podjetje BOR iz Laškega je postalo z novo varno pravo industrijsko podjetje. S svojimi proizvodi se je uveljavilo po vsej domovini, na številnih razstavah pa prejema laskanje priznanja. Podjetje ima nekaj več kot 200 zaposlenih, plan za letošnje leto pa predvideva realizacijo v vrednosti 34 milijonov dinarjev. – (Foto: A. Ul.)

M. S.

DOVOLJ TELEFONSKIH PRIKLJUČKOV IN ZVEZ

Do leta 1980 na Gorenjskem več novih pošt in medkrajevna govorilnica v vsakem naselju

Gorenjska v jugoslovanskem merilu sodi med področja z najbolj razvito telefonijo, saj ima po en telefonski aparat na 10 prebivalcev. Posebna prednost, ki jo uživajo telefonski naročniki tega področja, so zelo dobre medkrajevne zveze. Kar 21 od skupno 24 avtomatskih telefonskih central je povezano med seboj s kablenskimi zvezami, ki jim neurja, sneg in druge neprilike ne morejo do živga, največja gorenjska središča pa so med seboj in z Ljubljano povezana še z brezžičnimi radijskimi zvezami.

Vsi telefonski vodi po zmogljivosti znatno presega trenutne potrebe, saj je na primer med Kranjem in Škofjo Loko, Radovljico in Jesenicami možno hkrati po 108 pogovorov, z Ljubljano in prek nje z ostalimi področji pa 240 hkrati. Gorenjska ima z več slovenskimi pod-

ročji in z Zagrebom tudi skupaj 60 prečnih zvez, ki obidejo centralo v Ljubljani, enako pa so gorenjska središča z več zvezami povezana neposredno, mimo Kranja.

Prenosni tehniki in telefonskim centralam PTT podjetje Kranj že nekaj let posveča osrednjo pozornost. Do konca tega leta bodo imeli v telefonskih centralah 15350 možnih priključkov, kar je celo za 500 več, kot so predvideli s sedemletnim programom za konec prihodnjega leta. Za sedaj lahko izkoristijo dobro polovico teh možnosti. Zanimanje za nove telefonske priključke je sicer zelo veliko, saj ima podjetje stalno čez 1000 prošelj, vendar pa jim ni mogoče ugoditi, ker izgradnja krajevnih omrežij zaostaja za naložbami v centrale in glavne telefonske vode. Učinkovitejši napredek na

tem področju trenutno ovira hudo pomanjkanje kablov na domačem in evropskem tržišču. Pri financiranju krajevnih omrežij si kranjsko PTT podjetje prizadeva, da bi prodrlo s prepričanjem, da sodijo v običajno komunalno opremo sodobnih naselij in bi morala biti vsaj delno upoštevana v sredstvih za ta namen. Primeri krajevnih skupnosti, ki bi imele za to razumevanje, pa so še silno redki.

Medtem, ko si bo podjetje letos in v prihodnjem letu prizadevalo urediti vrsto novih krajevnih omrežij, zlasti v Radovljici, na Bledu, na Jesenicah, v Kranju, v Škofji Loki in Žireh pa se ukvarja tudi z več zanimivi načrti. Najzahtevnejša naloga bo graditev novih poštih poslopij, kjer stara ne ustrezajo več. Na prvem mestu je tu velika nova pošta z

vlogo osrednjega poštne poslopija za Gorenjsko v Kranju, nove pošte pa so predvidene še v Žireh, Zeleznikih, Begunjah in Cerkljah.

Zelo zanimiva pa je vsekakor zamisel, da bi do leta 1980 vsa gorenjska naselja, ki še nimajo telefonov, opremili z avtomatskimi medkrajevnimi javnimi telefonskimi govorilnicami. Take govorilnice je PTT podjetje Kranj prvo v državi namestilo v hotelu Creina v Kranju in v letališki stavbi na Brniku. Če ne prezremo, da so Kranjčani s telefonskim omrežjem povezali celo Vogel, Komno, Vršič in podobne oddaljene vrhove, je gotovo precej verjetnosti, da se bodo uspešno lotili tudi tega načrta. V zvezi s tem pa bodo verjetno med prvimi dobile telefone turistične kmetije na Starem vrhu.

PODPIS SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O TOZD IN TEMELJNI KAMEN ZA NOVO TOVARNO IUV

Najpomembnejše tovariško srečanje

Lani so v IUV dosegli prek 700 milijonov dinarjev celotnega dohodka, od tega so za 40 odstotkov izvozili na tuje ● V prihodnjem letu spričo priključitve Tovarne usnja Šoštanj še večji celotni dohodek in poslovni uspehi

Delavci Industrije usnja Vrhnika se vsako leto srečajo v tako imenovanem tovariškem srečanju. Letos je takšno srečanje imelo posebno svečano oblečje. Pred številnimi člani delovne skupnosti z Vrhnike, pri Smartnega pri Litiji in iz Šoštanja so predstavniki sedmih temeljnih organizacij združenega dela podpisali samoupravni sporazum o njihovi združitvi v organizacijo združenega dela Industrija usnja Vrhnika. V lani matični tovarni na Vrhniki poleg tega odprli tudi novo proizvodno halo in obrat družbene prehrane. Prav na tisti dan so tudi v Sinji Gorici, nedaleč od Vrhnike, sredi bogatega lesa ilovice, položili temeljni kamen za novo opekarno.

Nihče ne bo odveč, pravijo v IUV in razlagajo to trditev z dejstvom, da stare opekarnice še ne bodo ukinili takoj in nemara bodo v njej organizirali kako dopolnilno proizvodnjo. Zategadelj bodo v prihodnjem letu v novi opekarni odprli 25 novih delovnih mest, saj bodo v stari opekarni še vsi delavci delali na

svojih dotedanjih delovnih mestih.

V letošnjem letu se je Industrija usnja Vrhnika povečala za sedmi TOZD – tovarno usnja Šoštanj, s čimer se bo v prihodnjem letu kajpak zelo povečal tudi celotni dohodek podjetja, ki je lani dosegel prek 700 milijonov dinarjev. Med poslovnimi uspehi IUV velja omeniti tudi izjemno velik izvoz za naše siceršnje razmere. Podjetje je lani kljub nekaterim težavam izvozilo za 15 milijonov dolarjev svojih izdelkov, kar je še vedno, kljub upadanju izvoza, kar 40 odstotkov vrednosti njihove celoletne proizvodnje.

rb

Veliki načrti

Pred dokončnim sprejemom gospodarskega načrta Združenih industrijskih podjetij Gorenje Velenje

V torek, 3. septembra, se bodo v Velenju sešli člani delavskega sveta Združenih industrijskih podjetij Gorenje Velenje. Predlog dnevnega reda za torkovo sejo predvideva pregled gospodarjenja v prvem letošnjem polletju, uresničevanje ukrepov za boljše gospodarjenje, določitev prodajnih pogojev za leto 1975 ter dokončni sprejem gospodarskega in finančnega načrta Združenih industrijskih podjetij Gorenje Velenje za leto 1975.

Prihodnje leto naj bi, kot predvideva predlog gospodarsko finanč-

nega načrta, 13.310 zaposlenih v Združenih industrijskih podjetjih Gorenje Velenje ustvarilo 5 milijard 752 milijonov dinarjev celotnega dohodka, na tuja tržišča pa želijo prodati za 1 milijardo 311 milijonov dinarjev izdelkov. Največja organizacija združenega dela, Tovarna gospodinjstva Gorenje Velenje, naj bi prihodnje leto zaposlovala 7.000 delavcev ter dosegla 3 milijarde 987 milijonov dinarjev celotnega dohodka.

(vš)

VSI IZDELKI PRED POTROŠNIKI

● POMEN PRODAJNO INFORMATIVNEGA CENTRA TEKSTILINDUS V KRANJU

Tekstilna industrija Tekstilindus v Kranju sodi med naše največje proizvajalce tiskanih in pestrotkanih tkanin, dolgoletne izkušnje pri proizvodnji blaga pa ji tudi omogočajo, da se uspešno loteva najzahtevnejše tehnologije za visoko plemenitost blaga in da pri vzorcih posega po vseh sodobnih postopkih, ki jih terja današnja moda.

V Tekstilindusu izdelajo letno 25 milijonov metrov blaga, vsako leto pa pripravijo 800 novih vzorcev, izmed njih mnoge v 4 do 7 barvnih sestavljenkah. Tako gotovo ni naključje, da se to podjetje na modnih sejnih redno pojavlja med prejemniki najvišjih nagrad in priznanj. Vendar pa navadno boljše ocenjene modne tkanine niso našle poti do potrošnikov, ki so zaradi enakih slabih izkušenj tudi pri drugih modnih izdelkih že kar prepričani, da priprave tovarna na sejme nimajo kaj dosti skupnega z rednimi proizvodnimi programi.

Navadno ni tako, temveč je zavora trgovina, ki le redko želi tvegati z nepreizkušenimi in nekoliko bolj smelimi novostmi. Predstavniki Tekstilindusa so povedali, da so dobili naročila za nekatere nagrajene tkanine šele po štirih letih, ko so v tujini že začele prihajati iz mode.

Ob upoštevanju vseh teh ugotovitev lahko boljše ocenimo pravo vrednost novega prodajno informativnega centra Tekstilindusa v hotelu Creina v Kranju – tako za potrošnike kot za samo podjetje. V njem bo mogoče dobiti prav vse blago, ki ga bodo v tovarni izdelali, tudi tisto, ki ga bodo pripravili samo

v nekaj metrih za vzorčne sejme. Odziv potrošnikov bo lahko dobra spodbuda za to, da se bodo odločili tudi za proizvodnjo vzorcev, ki bi jim previdni trgovci že na začetku zapečatili usodo.

Posebna mikavnost tega centra je, da z vrsto praktičnih primerov kaže, kako je posamezne vrste blaga mogoče uporabiti, s čimer vzbuja tudi kar krepko željo po njihovem nakupu. To še posebej velja za tkanine za obogatitev stanovanjske kulture, v katerih vidi Tekstilindus pomemben del svojih razvojnih možnosti. Zlasti privlačno je prikazana uporaba blaga za zavese, za posteljno perilo, okrasne blazinice, stenske obloge in podobno.

V Tekstilindusu tako verjetno upravičeno pričakujejo, da bo imel njihov center veliko obiskovalcev tudi iz oddaljenejših krajev Slovenije, saj imajo take izkušnje tudi druge dobro založene industrijske prodajalne. Brez dvoma pa gre za veliko pridobitev tudi za sam Kranj. Ob največji tovarni tkanin za poletna ženska oblačila, posteljno perilo, moške srajce in podobno je bila njegova ponudba doslej v Kranju še dosti skromnejša kot v drugih slovenskih mestih. Podjetje je namreč omogočalo nakup precejšnjih količin svojih izdelkov z manjšimi napakami ali v manj ustreznih koncih tako svojim delavcem kot tudi drugim – prek sindikalnih organizacij in tako trgovska podjetja niso bila zainteresirana za to, da bi imela večjo izbiro.

M. S.

TA PROSTOR SMO ODSTOPILI EKONOMSKI PROPAGANDI ● TA PROSTOR SMO ODSTOPILI EKONOMSKI PROPAGANDI ● TA PROSTOR SMO ODSTOPILI

MERILA USPEŠNOSTI MERKURJA

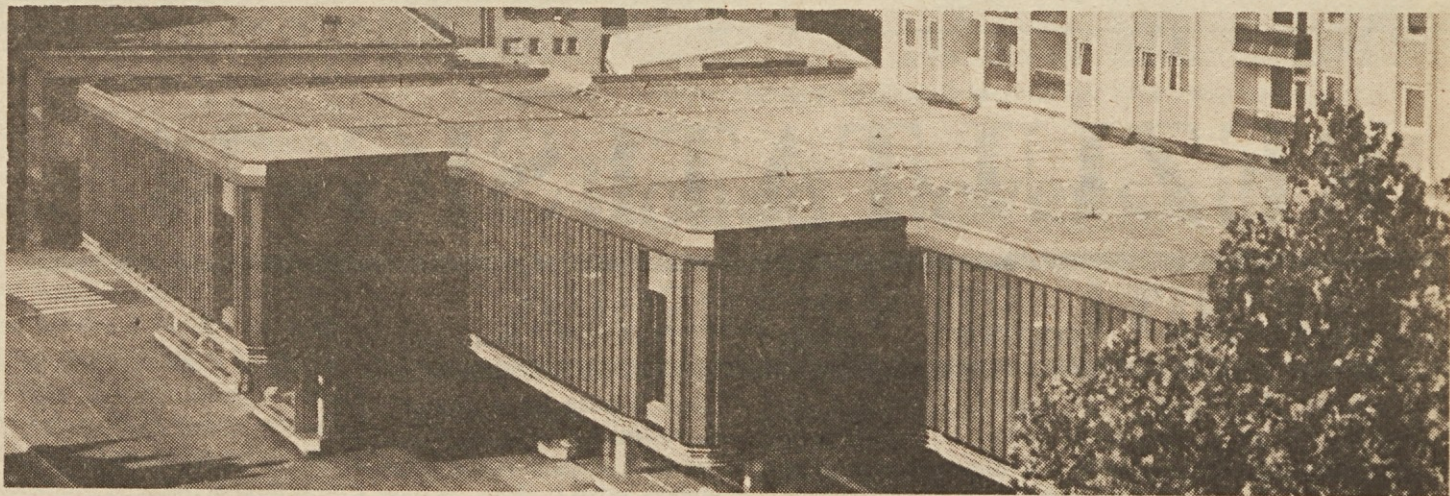
Nova blagovna hiša v Murški Soboti

Kaj pravijo kupci?

Trgovsko delovno organizacijo označuje nekaj faktorjev, zaradi katerih jo je mogoče ocenjevati kot uspešno. Uspešnost trgovskega podjetja Merkur iz Murške Sobotice in njegovega 200-članskega kolektiva lahko ocenjujemo po rasti prometa, ki bo letos dosegel 110 milijonov dinarjev in že naslednje leto 150 milijonov, po izgradnji nove in moderne blagovnice, ki je ena izmed naj sodobnejših v Sloveniji in najbrž tudi v vsej srednji Evropi.

Uspešnost trgovskega podjetja se da preprosto izmeriti tudi z zanimanjem, ki ga potrošniki kažejo iz dneva v dan pri nakupih v Merkurjevih 32 prodajalnih v občinah Murska Sobotica, Lendava ter Ljutomer in ne nazadnje tudi po tem, koliko kolektiv Merkurja vlaga v modernizacijo in razširjanje prodajnih zmogljivosti, koliko skrbi za to, da pride blago kar se da hitro in po najcenejši poti od proizvajalca do končnega potrošnika. K temu dodajmo tudi skrb za izobraževanje, družbeni in osebni standard zaposlenih, kakor tudi vključenost kolektiva Merkurja v vse pore družbenega in samoupravnega življenja v občini.

Če z vsemi temi merili ocenjujemo uspešnost Merkurja iz Murške Sobotice, potem bomo kmalu ugotovili, da je to delovna organizacija z jasno začrtanim razvojnim programom, s pomembnimi naložbami v razširjeno reprodukcijo ter z zelo tesnim sodelovanjem z drugimi proizvodnimi ter trgovskimi delovnimi organizacijami. Sicer pa si oglejmo le nekaj podatkov. Najnižji osebni dohodki v tej delovni organizaciji znašajo 1600 dinarjev, povprečni osebni dohodki pa 2400 dinarjev, kar je za njihove razmere, kot pravi direktor Merkurja tovariš Sever, dokaj ugodno. Široko razvejana mreža prodajalnih v treh pomurskih občinah, tesno sodelovanje z KIK Pomurko, Gramexom iz Ljubljane, Tekstilom in Veletekstilom ter drugimi delovnimi organizacijami priča prav tako o solidnosti Merkurja kot po-

slovnega partnerja.

Nedvomno pa je največja pridobitev za ta kolektiv pred dobrim tednom zgrajena blagovnica, ki je sestavni del shopping centra, zgrajenega v sodelovanju še z nekaterimi slovenskimi delovnimi organizacijami. Kolektiv Merkurja je v to svojo, do sedaj največjo prodajno enoto investiral nekaj čez 10 milijonov dinarjev in od tega je približno 85 odstotkov lastnih sredstev. To je, kot pravijo v Merkurju in tudi kupci, ena zelo redkih samopostrežnih trgovin v Sloveniji, ki se lahko pohvali z zelo funkcionalnim prodajnim prostorom, dobrim asortimentom blaga, specializirano prodajalno z živili, konfekcijo in tekstilom, kakor tudi z izredno dobro urejenim prostorom za jedačo in pijačo.

Sicer pa naj spregovore o novi trgovini sami potrošniki:

Franjo Verzel iz Gornje Radgone: Po 25 letih je Murska Sobotica dobila najboljšo prodajno hišo, kjer kupec nima le zelo dobrega pregleda nad blagom, pač pa sta tudi kvaliteta in asortiment blaga takšna, da pomeni veliko pridobitev za vse Pomurje, ne le za Mursko Sobotico. Ob tem ne smemo pozabiti tudi na Madžare, ki so prav gotovo potencialno zelo pomembni kupci v tej blagovnici. Poudarek je na živilih v spodnji etaži. Toda to so pol izgotovljena živila, pri čemer ima gospodinja mnogo manj dela, kot pa do sedaj. Na področju konfekcije in tekstila moram pohvaliti zelo širok izbor in takšne artikle, ki jih nikjer v drugih trgovinah ne najdemo.

Bojan Sinko iz Murške Sobotice: Izbor blaga je najboljši v Murski Soboti in v vsem Pomurju. Predvsem pa moram pohvaliti odnos do kupcev, ki je boljši, kot je drugje. Če bo ta prodajalna, ki ima zelo dobro lokacijo, pridobila nekaj novih ekskluzivnih modnih artiklov na področju konfekcije in tekstila, bomo vsi še bolj veseli ter jo še rajši obiskovali. Mnogo kvalitetnih in mod-

nih artiklov, ki jih drugje ne dobimo, imamo že tukaj. Pričakujem, da jih bo še več.

Milan Eržen iz Murške Sobotice: To je zelo dobra trgovina, gostinski prostor je moderno opremljen in z dobro postrežbo. Če bo tako ostalo, v kar sem prepričan, saj je to dober kolektiv, bomo vsi radi kupovali tukaj ter se ustavljali v samopostrežni restavraciji.

To je le nekaj utrinkov iz razgovora s kupci, seveda vseh pohval o novi blagovnici ne moremo zapisati. Dejstvo je, da se je kolektiv Merkurja z novo blagovnico pred svojimi kupci izkazal ter požel mnogo priznanj. Prav gotovo pa je to tudi zelo pomembna deviza za uspešno poslovanje 40-članskega kolektiva v Blagovnici, kakor tudi celotne delovne organizacije.

Ob koncu našega zapisa o kolektivu Merkurja iz Murške Sobotice kaže poudariti, da kljub močni investicijski dejavnosti tukaj ne zanemarjajo skrbi za rekreacijo ter oddih delavcev. Letos se je vsak zaposleni odpovedal 100 dinarjem regresa, kar so vložili v nabavo počitniških domov na morju. Tudi za stanovanja skrbijo. Vsako leto vložijo od 400 do 500 tisoč dinarjev za nakup novih stanovanj ali pa jih razdelijo v obliki kreditov za individualno gradnjo.

In k temu še dodajmo, da imajo v programu razvoja delovne organizacije do 1980. leta zapisane zelo velike in pomembne naloge. V prvi vrsti, kot pravi direktor Merkurja Sever, se bo potrebno s proizvodnjo dogovoriti še o tesnejšem sodelovanju, če že ne o integraciji, predvsem pa bo nujno treba posvetiti še več pozornosti izobraževanju delavcev. Dvomiti v načrte tega kolektiva ni mogoče, saj je že do sedaj dokazal svojo vitalnost in sposobnost pri gospodarjenju in lahko pričakujemo, da bo tako tudi v bodoče.

E. P.

IGRE VLEČEJO, KER SO MNOŽIČNE

Letos so pričeli gradbinci s svojimi športnimi igrami dan prej kot minula leta. Že v sredo popoldan. Dolgoletne izkušnje so namreč pokazale, da nedelja popoldan oziroma nedeljski večer nista najbolj primerna za slavnostni zaključek. Ljudje so utrujeni, morajo še domov, nekateri celo zelo daleč, in naslednji dan jih že navsezgodaj čaka naporno delo.

Skratka letošnje XXIV. letne športne igre gradbenih delavcev Slovenije so se pričele v športnem parku Kodeljevo že sredi tedna in so se končale po polnih treh dneh tekmovanj s slavnostnim zaključkom v soboto zvečer, v prostorih letnega kopaljšča, prav tako na Kodeljevem.

Igre so presenetile vse. Pa ne samo po rekordni udeležbi temveč tudi po izvrstni organizaciji. Ne smemo namreč pozabiti, da so letošnje športno srečanje slovenskih gradbincev organizirali predstavniki novomeškega Pionirja. To pomeni, da so morali organizatorji na račun oddaljenosti vložiti v priprave na tako množično športno prireditev kar dvojne napore. In danes, ko so igre za nami, jim lahko samo prisrčno čestitamo! Uspeli so, od začetka do konca so speljali igre brez spodrsilja...

VREME NI PRIZANESLO...

Zgodilo se je to, česar so se udeleženci iger, posebno pa organizatorji najbolj bali. Vreme namreč športnikom ni prizaneslo, niti na dan slavnostne otvoritve. Pogosto je bilo kot za stavo, tako, da je bilo potrebno nekatera tekmovanja prekiniti in jih preložiti. Nekateri so si lahko pomagali z roketmetno dvorano, vendar ne vsi.

Vreme je ponagajalo tudi v času otvoritve, zato so organizatorji prenesli slovesnost iz nogometnega stadiona v roketmetno dvorano.

„Vsem prisrčen pozdrav, ki ste se zbrali na veliki športni manifestaciji, na XXIV. letnih športnih igrah gradbenih delavcev Slovenije...“ je na otvoritvi pričel svoj govor pokrovitelj letošnjih iger, Ivan Hočevar, glavni direktor Splošnega gradbenega podjetja Pionir iz Novega mesta. „Pozdrav velja vsem tistim športnikom v temeljnih organizacijah združenega dela in podjetij slovenskega gradbe-

ništva, ki so pripomogli s svojo aktivnostjo v predtekmovanjih k uspehu športnih iger. Ponosni smo, ker spremlja naše igre širša slovenska javnost, saj so postale igre gradbincev skozi četrto stoletja velika tradicionalna prireditev, ki se je veselimo vse leto. Dalje smo ponosni ob ugotovitvi, da se najmanj dvajset odstotkov naših delavcev že aktivno in redno ukvarja s športno aktivnostjo, kar vsekakor ni malo...“

kakorkoli pomagali pri pripravi na letošnje igre, posebno lanskoletnemu organizatorju Gradbenemu podjetju G. Hočevar, ki nam je nudilo dragoceno izkušnje in obenem neobično pomoč...“

POZDRAV IZ NOVEGA MESTA

Organizator je imel v načrtu prijetno presenečenje. Na otvoritveni slovesnosti naj bi pred slavnostno tribuno doskoka državna reprezentantka v stolnih krikih s padalom, novomeščanka Darinka Uhan. Udeleženci športnih iger naj bi predala zdravno pismo iz Novega mesta in Dolenjske. Slabo vreme pokvarilo tudi ta načrt, pisarja pa je vseeno prispelo med udeležence iger. Prineslo ga je športno letalo iz Novega mesta.

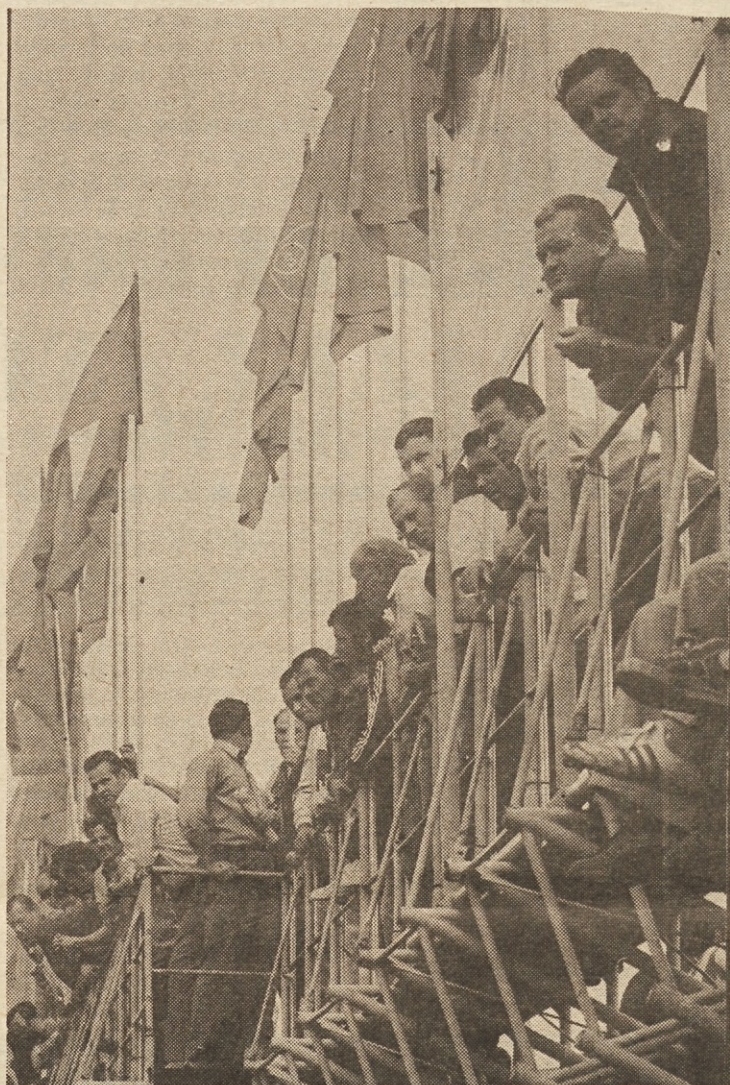
„Prebivalci Novega mesta vam prinašamo prisrčne pozdrave na tekmovališča in športne steze, ki so priziščene letošnjim športnim igrah gradbenih delavcev Slovenije. Kolektivu Splošnega gradbenega podjetja Pionirja Novo mesto, ki je organizator iger, je iz srca žal, ker ni bil v moč prirediti igre v Novega mestu. Delavci devetih temeljnih organizacij združenega dela in samoupravne skupnosti skupnih služb, samoupravni organi družbenopolitične organizacije in vodstvo podjetja vam kliče mo športni: Zdravo! Skupno prebivalci vse Dolenjske želimo na igrah čimveč uspešno in obenem čimveč tekmovanj sreče!“ je pisalo v pismu, ki so ga prejeli udeleženci iger na otvoritvi iz Novega mesta.

SLAB ZAČETEK – DOBER KONEC

Ker je pač organizator računal na vse, med drugim tudi na slabo vreme, je potekalo tekmovanje brez večjih zamud. Delovna roma skoraj natančno po predvidenem urniku. Ko smo ogledovali najrazličnejša tekmovanja smo videli, da so športniki, v primerjavi s minulimi leti, tom, znova napredovali. Pogosto smo bili priča kvalitetni, ki je značilna za republiške zvezne lige. Res, vse priznanje nastopajočim!

In kdo je imel to pot največ športne sreče? Znova so bili priporočili prvo mesto predstavnik celjskega Ingradra. Drugi bili v skupni uvrstitvi Gradbeni sovci, tretji pa predstavniki Pionirja iz Novega mesta. Jubilejne XXV. letne športne igre gradbenih delavcev Slovenije bodo v Ljubljani, organizatorji pa jih bodo predstavili v Gradisi.

ANDREJ ULČAR

Štiriindvajsete letne športne igre gradbenih delavcev Slovenije si je ogledalo precejšnje število gledalcev.

Slavko Guštin, predsednik organizacijskega komiteja, pa je na svečani otvoritvi dejal med drugim naslednje:

„V imenu organizacijskega komiteja hvala vsem športnikom, ki so s svojo aktivnostjo in vztrajnim delom prispevali k nadaljnji rasti delavskega športa v gradbeništvu! Delovni pogoji v naši stroki niso zavdanja vredni, zato zahteva vztrajno delo na športnem področju nemalo odpovedovanj in veliko ljubezni do te aktivnosti. In zato so uspehi, ki jih beležimo gradbinci kot športniki, še toliko večji. Hvala vsem, ki ste

Na letošnjih športnih igrah gradbenih delavcev Slovenije smo srečali tudi številne ugledne goste. Na našem posnetku so Ivan Hočevar, direktor SGP Pionir iz Novega mesta, ki je bil tudi pokrovitelj letošnjih iger (prvi z leve), Vladimir Stjepović, predsednik zveznega odbora sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije (v sredini) in Lojze Cepuš, predsednik republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije.

Ob tej priložnosti smo poprosili Lojzeta Cepuža za kratko oceno letošnjih športnih iger gradbenih delavcev Slovenije in da nam tudi pove, kakšna bo organizacija iger v prihodnje.

„Kot je znano, se je letošnjih iger udeležilo rekordno število naših športnikov. To z drugimi besedami pomeni, da je bila organizacija tako zahtevna, kot še nikoli. No, ne glede na to, lahko govorimo o igrah samo v superlativih. Kljub temu, da je vreme kar močno zagodlo organizatorjem, so speljali svojo nalogo na najvišji ravni. Ko človek razmisli, kaj bi se pravzaprav še dalo izboljšati, mu zares ne pade ničesar več pametnega v glavo. Težko bi lahko še kaj izboljšali, prav zares.“

Glede na množičnost, ki bo po vsej verjetnosti z leti še večja, nekateri predlagajo, da bi se odločili za novo organizacijo iger, da bi, recimo, organizirali srečanja po regijah. Osebno mislim, da to ne bi imelo pravega smisla. Igre bi izgubile mikavnost, če ne bi bile tako množične, kot so bile doslej in končno, saj ne gre izključno za srečanje tekmovalcev oziroma za čim boljše rezultate na športnih igriščih. Gre tudi za tovariško srečanje delavcev, strokovnjakov, direktorjev in predstavnikov najrazličnejših organizacij in samoupravnih organov, gre za priložnost, ko se lahko srečajo ljudje iz najrazličnejših podjetij Slovenije, se pogovorijo, izmenjajo izkušnje. Skratka, gre za dragoceno enkratno srečanje slovenskih gradbincev, ki bi ga bilo zares škoda opustiti.

Res je tudi, kar nekateri zelo radi poudarjajo, da taka velika športna prireditev nekaj stane. Razumljivo, brez denarja ni ničesar, kaj šele tako množično nekajdnevno tekmovanje. Globoko pa sem prepričan, da nam za igre ne sme biti žal denarja. Ljudje se jih veselijo vse leto, so aktivni in vadijo, nekateri tudi vsak dan, da se lahko prihodnje leto znova udeležijo iger, da se uvrstijo v reprezentanco. Skratka, igre vlečejo, spodbujajo k aktivnosti in to je tudi njihov cilj!“

— a

REZULTATI ŠIG-74

MALI NOGOMET: 1. IMP Ljubljana 54 točk, 2. Splošno kovinsko podjetje Ajdovščina 50, 3. Megrad Ljubljana 47, 4. Gradis Ljubljana 45, 5. Cementarna Trbovlje 44, 6. Ingrad Celje 43 itd.

ODBOJKA MOŠKI: 1. Salonit Anhovo 29, 2. Ingrad Celje 25, 3. IMP Ljubljana 20, 4. Gradis Ljubljana 20, 5. Pionir Novo mesto 19, 6. Konstruktor Maribor 17 itd.

ODBOJKA ŽENSKÉ: 1. Ingrad Celje 16 točk, 2. Gradis Ljubljana 12, 3. Pionir Novo mesto 9, 4. Obnova Ljubljana 7, 5. Salonit Anhovo 6, 6. Konstruktor Maribor 5 itd.

NAMIZNI TENIS – MOŠKI EKIPNO: 1. Gradis 47, 2. Konstruktor 43, 3. Instalacija 40, 4. Cevovod Maribor 38, 5. Ingrad Celje 37, 6. Salonit Anhovo 36 itd.

NAMIZNI TENIS – ŽENSKÉ EKIPNO: 1. Ingrad Celje 21, 2. Gradis Ljubljana 17, 3. Konstruktor Maribor 14, 4. Stavbar Maribor 12, 5. Slovenijaceste Ljubljana 11, 6. SGP Grosuplje 10 itd.

KEGLJANJE – MOŠKI EKIPNO: 1. Stavbenik Koper 2716 kegljev, 2. Gradis Ljubljana 2696, 3. Ingrad Celje 2695, 4. Slovenijaceste Ljubljana 2687, 5. IBT Trbovlje 2650, 6. Beton Zagorje 2637 itd.

KEGLJANJE – ŽENSKÉ EKIPNO: 1. Pionir Novo mesto 1522, 2. Konstruktor Maribor 1495, 3. IMP Ljubljana 1473, 4. Gradis Ljubljana 1459, 5. Cementarna Trbovlje 1444, 6. Stavbenik Koper 1392 itd.

BALINANJE: 1. IMP Ljubljana 39, 2. Gorica Nova Gorica 35, 3. Kraški zidar 32, 4. PAP Ljubljana 30, 5. Stavbenik Koper 29, 6. Termika Ljubljana 28 itd.

STRELJANJE – MOŠKI EKIPNO: 1. Gradis Ljubljana, 796 krogov, 2. Stavbar Maribor 795, 3. Pionir Novo mesto 785, 4. Elektroprojekt Ljubljana 779, 5. Ingrad Celje 770, 6. Beton Zagorje 768 itd.

STRELJANJE – ŽENSKÉ EKIPNO:

1. Pionir Novo mesto 446 krogov, 2. Stavbar Maribor 440, 3. SGP Gorica Nova Gorica 423, 4. Izolirka Ljubljana 417, 5. Gradis Ljubljana 415, 6. Ingrad Celje 388 itd.

ŠAH:

1. Ingrad Celje 42 točk, 2. Salonit Anhovo 38, 3. SGP Gorica 35, 4. IMP Ljubljana 33, 5. Pionir Novo mesto 32, 6. Konstruktor Maribor 31 itd.

Še posebno zanimiva so bila srečanja v balinanju...

Skupna uvrstitev

1. Ingrad Celje 336 točk, 2. Gradis Ljubljana 322, 3. Pionir Novo mesto 303, 4. Konstruktor Maribor 289, 5. IMP Ljubljana 285, 6. Salonit Anhovo 261, 7. SGP Gorica Nova Gorica 244, 8. Stavbar Maribor 239, 9. SGP Grosuplje 237, 10. Slovenijaceste Ljubljana 230, 11. IBT Trbovlje 207, 12. Stavbenik Koper 193, 13. Primorje Ajdovščina 183, 14. Tehnika Ljubljana 168, 15. Beton Zagorje 165, 16. Cementarna Trbovlje 161, 17. Vegrad Velenje 161, 18. Elektroprojekt Ljubljana 159, 19. PAP Ljubljana 152, 20. Izolirka Ljubljana 152, 21. Cevovod Maribor 146, 22. Obnova Ljubljana 131, 23. Obnova Celje 125, 24. Instalacija Ljubljana 117, 25. Ingrad Maribor 114, 26. Projekt Kranj 113, 27. Termika Ljubljana 110, 28. ZRMK Ljubljana 99, 29. Megrad Ljubljana 98, 30. Bežigrad Ljubljana 88, 31. SGP Rogaska Slatina 87, 32. Gradišče Cerknica 74, 33. Ljubljanske opekarnice 71, 34. Zigrad Idrija 68, 35. Komunalno podjetje Vič Ljubljana 66, 36. Tekol Maribor 56, 37. Monter Dravograd 63, 38. Gradbeno podjetje Slovenj Gradec 62, 39. Elektra Maribor 60, 40. Univerzal Ljubljana 60 itd.

DELAVNE ORGANIZACIJE NAJ BI POMAGALE PLANINSKIM DRUŠTVOM PRI VZDRŽEVANJU DOMOV

Planincev vse več — domov premalo

Slovenski sindikati so s področjem družbenega dogovora o povečanju zmogljivosti, vzdrževanju in gradnji visokogorskih planinskih postojank in ureditvi planinskih poti prevzeli nalogo, da priporočijo osnovnim sindikalnim konferencam in organizacijam ter občinskim sindikalnim svetom, da namenijo pri vzdrževanju sredstev skupne potrebe članov delovnih skupnosti skladno s sindikalno listo sredstev tudi planinskim organizacijam za vzdrževanje in gradnjo visokogorskih planinskih postojank.

Poti, kako pomagati planincev in s tem Planinski zvezi Slovenije, je seveda veliko. Naj na kratko dotaknemo le nekatere:

S patronatom nad planinskimimi domovi bi lahko prevzele delovne organizacije združenega dela ali posameznimi planinskimi organizacijami in jih obravnavale kot objekt, za katerega skrbijo delovne organizacije. V dosedanjih praksi zasledimo več primerov, ko so delovne organizacije uspešno prevele skrbstvo nad planinskimi domovi. Spomnimo se na primer planinskih domov na Posavju, za katere skrbijo delovne organizacije iz Maribora, pa reči bi lahko tudi na domove v Savinjskih dolinah, ki so v rokah celjskih delovnih kolektivov.

Patronat je lahko omejen na skrbstvo nad delovne organizacije, kot denimo nad posameznimi sobami, ki bi bile v delovnih organizacijah. V primeru bi delovne organizacije sicer v celoti skrbele nad posameznimi prostori, zato pa bi imela prednost pri rezervaciji prostora ali celo pri dopustu delavcev. Takšna pomoč

bi prišla v poštev predvsem tam, kjer so prostori še vedno slabo opremljeni in pogosto celo neprimerni za prenočevanje. Nekatera podjetja iz Trziča so na primer sklenila pogodbe s tamkajšnjim planinskim društvom in s pridom uporabljajo planinski dom na Zelenici. Seveda pa je mentorstvo delovnih organizacij možno tudi nad drugimi enotami planinskih domov, kot so jedilnice, kuhinje, pomožni prostori itd.

— V naši republiki imamo več primerov, ko so posamezne delovne organizacije v celoti obnovile že skoraj povsem propadajoče planinske postojanke. Spomnimo se samo doma pri Treh kraljih (Impol — Slovenska Bistrica), doma na Lisci (Konfekcija Lisca iz Sevnice) in

recimo doma pri Gosposkični na Gorjancih (Novoteks iz Novega mesta) Te in še nekatere druge postojanke so dobile z adaptacijo povsem nov videz in seveda bistveno večje zmogljivosti. In ob vsem tem se upravičeno poraja zamisel, da bi delovne organizacije lahko učinkovito pomagale pri vzdrževanju številnih planinskih postojank, ki jih zaposleni tako radi obiskujejo. Naša najvišje ležeča postojanka, dom na Kredarici, predstavlja na primer v našem planinstvu že več let perečo točko zaradi pretišnih prostorov in nenehnih težav pri osnovnih storitvah. Podobne težave tarejo Aljažev dom v Vratih, Planiko pod Triglavom, dom na Sedmerih triglavskih jezerih, pa Pogačnikov dom na Kriških podih itd., itd.

— Delovne organizacije pogosto pošiljajo svoje delavce na letni oddih tudi v planinske domove. Na osnovi nakazil povrnejo planinskemu društvu vse stroške ali del stroškov za penzije svojih delavcev. Na ta način zagotavljajo planinskim

postojankam večji in stalnejši obisk in s tem večji dohodek, svojim delavcem pa omogočajo prijetne in zdrave počitnice v objemu gora. Zato želijo planinska društva čim več ustreznih dogovorov in pogodb z delovnimi organizacijami, ki bi na ta način prišle do dodatnih zmogljivosti in do cenenih penzijskih storitev za letne dopuste delavcev. Na vse to bi veljalo seveda misliti tudi v zimski sezoni in zagotoviti zaposlenim prijeten oddih tudi pozimi.

Na kratko smo se dotaknili le nekaterih načinov, kako pomagati planinskim postojankam in planinskim društvom pri vzdrževanju visokogorskih postojank. Ob tem, ko se bomo odločali o pomoči, vsekakor ne smemo pozabiti na to, da predstavljajo slovenski planinci najbolj množično telesnokulturno organizacijo pri nas in da štejejo po gorah med najbolj zdrave in obenem najbolj cenene rekreativne aktivnosti.

In ob koncu še to: sodelovanje osnovnih sindikalnih organizacij in konferenc z organizacijami Planinske zveze Slovenije je povsem v skladu s stališči Zveze sindikatov Slovenije, sprejetimi na plenarnem zasedanju spomladi letos, ki govore o rekreaciji in delavskem turizmu!

Zmagovalec TT Prebold

Komisija za šport in rekreacijo pri Občinskem sindikalnem svetu Žalec je organizirala ekipno in posamezno tekmovanje v pla-

osvojili športniki Tekstilne tovarne Prebold, ki so ekipno zmagali pri mlajših in starejših članih.

Rezultati ml. člani 50 m prsno: 1. Popovski 42,0 (TN Polzela), 2. Hlade 44,0 (SIP Šempeter), 3. Marinc 44,2 (TT Prebold) itd.

50 m prsto: 1. Stojšin 31,0 (Juteks), 2. Rojnik 31,3 (Garant), 3. Pečovnik 33,0 (TT Prebold) itd.

Štáfeta 4 x 50 m: 1. TT Prebold 2:11,0, 2. SIP Šempeter 2:21,8, 3. TN Polzela 2:27,0 itd.

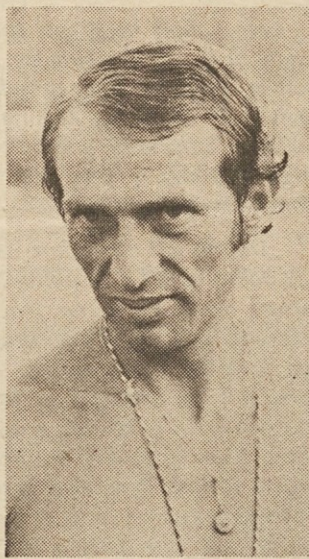
St. člani: 50 m prsto: 1. Skok 41,5 (TT Prebold), 2. Boraš 44,0 (Prebold), 3. Petek 44,9 (TN Polzela);

50 m prsno: 1. Škrubej 48,5 (TT Prebold), 2. Pur 51,2 (TN Polzela), 3. Tratnik 59,0 (TT Prebold).

Štáfeta: 1. TT Prebold 3:57,0, 2. Tovarna nogavic Polzela 3:82,2.

Ekipni vrstni red pri ml. članih: 1. TT Prebold 288,6, 2. SIP Šempeter 298,2, 3. TN Polzela 303,3, 4. Sigma 321,8, 5. Feralit 323,9 itd.

T. TAVČAR

Dimitrij Popovski iz Tovarne nogavic Polzela je zmagal na 50 m prsno. (Foto: T. Tavčar)

vanju na kopaljšču v Preboldu. Nastopilo je 140 posameznikov iz 11 organizacij združenega dela občine Žalec. Največ prvih mest so

BISKALI SMO ŠPORTNIKE GRADISA, KI GRADE CESTO HOČE-LEVEC

Vsaki dan na igrišču

Delavci mariborskega Gradisa so si na svojem gradbišču Škedenj, kjer grade odsek nove slovenske cestne lepote Hoče-Levec, uredili lično naselje. Še predno so tu zavahali robove so namreč že vedeli, da bodo ostali na gradbišču več kot dve leti oziroma celih dvanajset mesecev.

„To ni malo, zato smo postrebeli skoraj za vse...“, nam pripoveduje Boris Škrebliin, ki rabi tu za gradnjo viadukta 40-41. „Imamo izkušnje in smo, da bomo „tako“ razmišljala Boris Škrebliin, kot si bomo postlali“.

tem, ko smo napravili vse, da delo na objektih nemoteno po predvidenem načrtu, smo poskrbeli tudi za našo rekreacijo v prostem času. Res je, da delamo enajst ur dnevno, kljub temu pa nam vendarle še vedno ostane nekaj uric za aktivno razvedrilo...“

In res. Gradbinci na gradbišču Škedenj tudi ob svojem prostem času ne držijo križem rok. Po končanem delu se umirajo, pokosijo in že pri samem kosilu toliko odpočijejo, da lahko preživijo preostali del dneva na športnih igriščih.

„Omislili smo si igrišče za nogomet, igrišče za odbojko in še vrsto drugih stvari. Interesi so namreč zelo različni. Nekateri delavci se po končanem delu najraje sprostiti na prostem kegljišču, drugi spet ob

partiji namiznega tenisa ali pri igri „bližanja“. Poudarim naj, da smo si vse potrebne športne objekte, ki so sicer precej improvizirani, zgradili sami, da pa ima po drugi plati naša sindikalna organizacija veliko razumevanje za športno dejavnost zaposlenih. Kupila nam je potrebne športne rekvizite, ki so pogoj za našo rekreacijo v prostem času. Saj pravim, kjer je volja tam je pot. Do športa imamo veselje, zato smo se znašli tudi v najbolj skromnih razmerah...“, razmišlja Boris Škrebliin.

Pretiravali bi, če bi zapisali, da so na gradbišču Škedenj prav vsi delavci zaljubljeni v nogomet, odbojko, namizni tenis in druge športe. Res je, da v na-

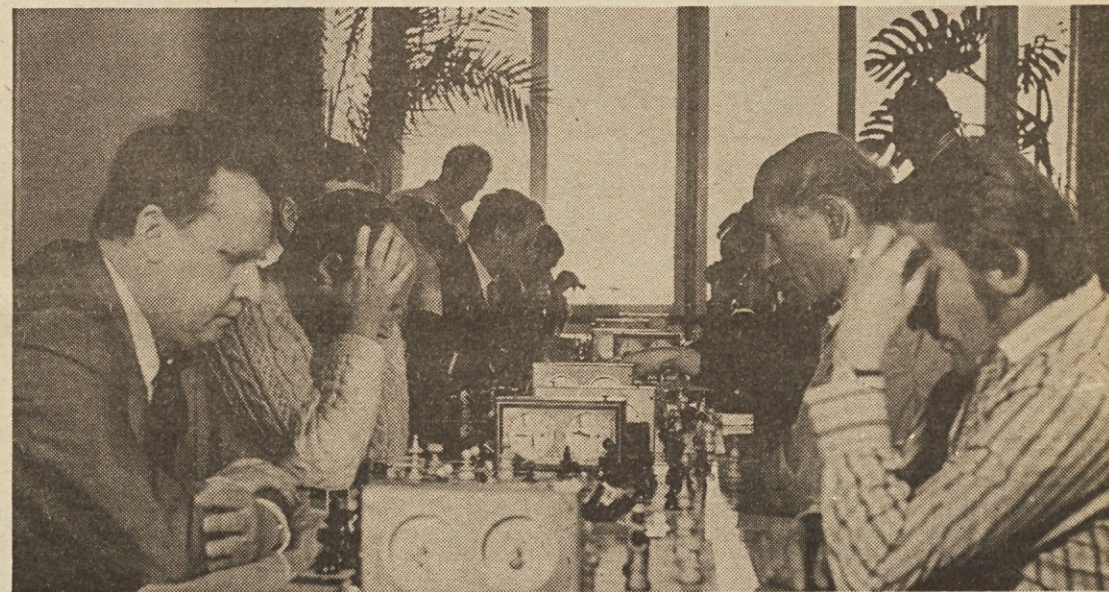
selju ni kdo ve koliko možnosti za najrazličnejše zabave, toda poskrbljeno je tudi za tiste, ki ljubijo bolj časopise, literaturo, televizijske oddaje in podobno...“

„Gostilni in lokalov tu sploh ni, včasih gramole v kino. Zato pa imamo v naselju na voljo precejšnje število časopisov, radio, televizijo, šahovske garniture in še bi se kaj našlo. V svojih vrstah imamo tudi poverjenika za našo knjižnico v Mariboru, od koder po želji dobivamo knjige. Res, živimo malce daleč od mesta, nekoliko oddaljeni od civilizacije, kljub vsemu pa nam ni dolgčas...“, povzame naš kratek razgovor miner Josip Gregorič.

—a

Še malo pa se bomo morali za leto dni spet posloviti od počitnic in osvežujočega morja...

Koncentracija — trenutek z letošnjih sindikalnih športnih iger Združenega podjetja Iskra.

Pohod slovenskih železarjev na Triglav

Slovenski železar je po končani dnini ob razbeljenih pečeh, v prahu in dimu, potreben svežega zraka. Tako menijo člani komisije za športno rekreacijo pri tovarniški konferenci sindikata železarne Jese-nice.

Člani omenjene komisije se pri svojem delu nedvomno držijo omenjenih misli, saj vsako leto pripravijo (sedaj že tradicionalni) pohod slovenskih

železarjev na Triglav. Letošnji, peti po vrsti, bo v soboto, 31. avgusta in v nedeljo, 1. septembra. Člani športne komisije pripravljajo peti pohod z vso skrbnostjo, poskrbeli pa so tudi za nekaj novosti. Največja bo v tem, da bodo udeleženci pohoda razdeljeni v dve osnovni skupini. Prva skupina bo imela dvodnevni pohod, druga pa enodnevni v nedeljo, 1. septembra. Slovenski železarji, letos jih bo po predvidevanjih več kot 500, se bodo na Triglav podali z različnih smeri, in sicer iz Mojstrane, Rudnega polja in Trente. Organizatorji bodo po-

skrbeli, da bo hoja čimboli varna in prijetna, za kar se bodo potrudili člani planinskih društev iz Jesenic in okolice.

Udeleženci letošnjega pohoda slovenskih železarjev na Triglav se bodo ob povratku z vrha zbrali pri Kovinarski koči v Krmi, kjer bo zabavno srečanje. Organizatorji upajo, da jim bo vreme letos naklonjeno, saj se neradi spominjajo lanskega pohoda, ko je zaradi dežja in neurja le peščica železarjev osvojila sam vrh Triglava.

JANKO RABIC

RAVNE

Kegljanje je še vedno najbolj priljubljena rekreacijska panoga med delavci v posameznih organizacijah združenega dela v ravenski občini. Kako sicer razumeti dejstvo, da je na občinskem sindikalnem ekipnem prvenstvu, ki je bilo v Slovenj Gradcu, sodelovalo kar 23 moštev! V občini Ravne ni niti enega avtomatskega kegljišča,

pa vendar vlada za to športno panogo velik interes. Na prvenstvu je nastopilo kar 138 tekmovalcev in tekmovalk. Nedvomno je, da bodo morali odgovorni sčasoma vendarle razumeti, da Ravne kot industrijski center potrebujejo avtomatsko kegljišče, katerega si občani želijo že dolga leta.

I. M.

V dolini zelenega zlata

Prav te dni je v Savinjski dolini na višku sezona obiranja hmelja. Zeleno zlato, kot mu pravijo, ali pa grenka roža in morda še kako. Tisoči ljudi in številni stroji so na delu noč in dan, kajti kobuljice hmelja morajo biti obrane v določenem času, sicer izgubijo najboljše lastnosti, te pa dajo pivu tisti značilni okus prijetne grenkobe.

V Savinjski dolini, pravzaprav od Vranskega do Vojnika, je s hmeljem zasajenih skoraj 2.000 hektarov površin. Od tega ima Kmetijski kombinat Hmezad, TOZD Kmetijstvo Žalec 892 hektarov. Ostalo so nasadi v privatni lasti in to kooperantov Hmezada.

Z obiranjem hmelja so začeli 19. avgusta, nekaj kasneje kot druga leta predvsem zaradi majskega oziroma junijskega dežja. Končati pa bodo morali obiranje najkasneje do 10. septembra.

„Letošnji pridelek bo nekoliko manjši kot lanski“, je povedal tehnolog za hmelj pri TOZD Kmetijstvo Žalec, inž.

Jože Brežnik. „Pri nas ga bomo pridelali nekako od 1.200 do 1.250 ton, čeprav smo načrtovali 1.310 ton. Hmelja bo manj predvsem zaradi toče, bo pa zelo dobre kvalitete.“

Letos obira hmelj pri Hmezadu prek 2.000 obiralcev, ki, kakor prejšnja leta, prihajajo največ iz hrvaškega Zagorja in nekaj iz Slovenskih goric. Poleg tega oziroma v prvi vrsti pa hmelj obirajo strojno.

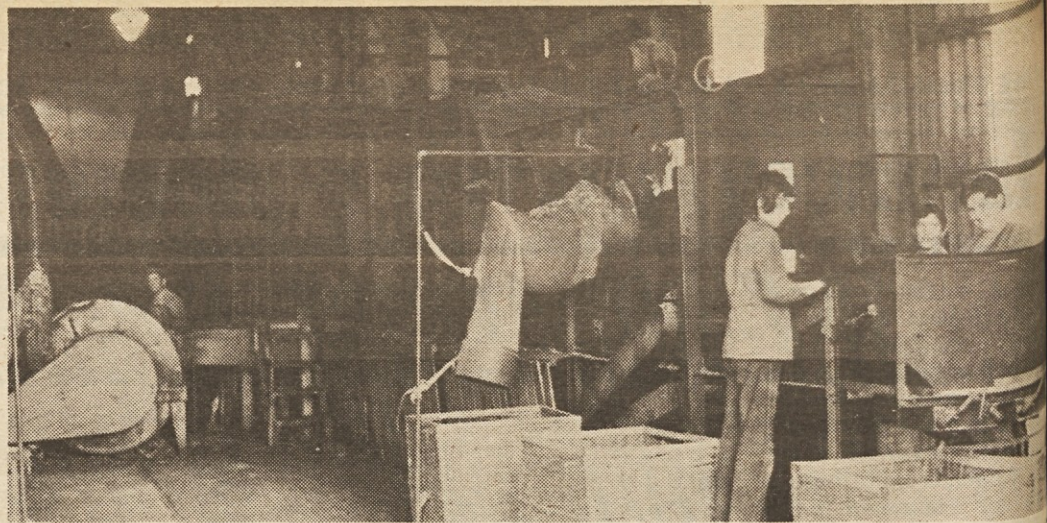
„Dobrih 80 odstotkov hmelja bomo obrali s 27 obiralnimi stroji, ostalo pa ročno. Ročno obiranje je prvič dražje, drugič pa je težko dobiti delavce. Še pred leti smo samo pri nas imeli od 6 do 8.000 obiralcev naenkrat. Vsako leto kupimo nekaj novih strojev. Prav sedaj pa preizkušamo nov prototip stroja za trganje celotne rastline z žičnega nasada.“

Pri strojnem obiranju celotne rastline hmelja odtrgajo in jih s traktorji zvozijo k obiralnim strojem, ki so navadno poleg sušilnic. Ko so kobuljice potrpane, jih v posebnih sušilnih

komorah posušijo do natančno določene vlage.

„Precej sušilnic smo v zadnjih letih preuredili na ogrevanje z mazutom. No, mimogrede, mazut se je znatno bolj podražil kot premog. Imamo pa jih še vedno nekaj, v katerih kurimo premog,“ je končal inž. Brežnik in še dodal, da bo letos težko s prodajo hmelja, ker ga v svetu pridelajo že znatno več, kot pa ga potrebujejo proizvajalci piva. Cene bodo zaradi tega precej nižje.

A. A.

Obiralce je že težko dobiti, prav zato pridelovalci hmelja hitijo z nabavo obiralnih strojev. Kmetijski kombinat Hmezad jih ima v Savinjski dolini 27, od katerih vsak obere nekako 30 hektarov hmelja. Tudi privatniki že imajo stroje in to takih 50, vendar manjših, ki oberejo največ 5 hektarov hmelja.

Prav tako kot v sušilnici traja tudi delo pri obiralnem stroju 12 ur, in sicer od 14. do 2. ure popoldne in od 2. do 14. ure. Ni pa malo takih, ki delajo, recimo, od 14. do 2., gredo do svita spat, potem pa od 14. ure ročno obirajo hmelj in gredo potem zopet k stroju. Vendar so le redki, ki to zdržijo. Zelo pa dobro, saj poleg dvanajsturnega delovnika naberejo še po deset škafov hmelja, za vsakega pa po 4,5 dinarja.

Delo v sušilnici je prav gotovo manj naporno, kot pa zunaj na soncu ali dežju. Micika Gajski iz Ivanec šiva vreče, ko jih napolnijo s suhim hmeljem.

„Že devetnajsto leto prihajam obirat hmelj, pa tudi spomladi prihajam delat na hmeljišče.“ Micika je tudi neke vrste organizator, ki v svojem kraju zbira ljudi za delo v Savinjski dolini. „Letos sem jih pripeljala 61. Prišli smo delat, da bi čimveč zaslužili. Spimo v baraki na pogradih in slamaricah. Ni to kakšen jogi, toda, kdo bi gledal na to za tistih nekaj ur. Zaslužimo pa le. Jaz računam, da bom za dvajset dni dobila kakih 1.800 do 2.000 dinarjev.“

Dve generaciji na hmeljišču, bi lahko rekli, le da ena vmes manjka. Pa dober tek!

Ankica iz Lipoglava obira letos hmelj prvič. „Še kar gre. Res pa je, da je malo naporno. V začetku so me bolele roke, še posebej, kadar je hmelj moker. Takrat ti kar požira kožo. Sedaj imam rokavice. Danes pa je res zopmo, ko tako močno dežuje. Toda, če vsi drugi delajo, bom tudi jaz.“ Ankica dela od pol šestih zjutraj do pol sedmih zvečer, dokler se pač vidi. „Takole kakih trinajst škafov nabere na dan. Ko bom prišla drugo leto, jih bom prav gotovo več.“ Denar, ki ga bo zaslužila, bo porabila v prvi vrsti za knjige, saj bo Ankica jeseni šla v drugi letnik rudarsko-tehnične srednje šole v Varaždinu. Če pa bo kaj ostalo, bo morda za novo obleko.

Katica je natanko štirideset let starejša in jih ima 57. „Saj se niti ne spominjam več, kolikokrat sem že obirala hmelj. Vsako leto pridem. Delati moramo veliko pa tudi zaslužimo še kar. No, prav veliko niti ni pri tej draginji, toda drugje nimam niti možnosti, da bi zaslužila. Veste, imam sina, ki bo šel letos v osmi razred osnovne šole. Kar bom zaslužila, bo šlo v glavnem zanj, za knjige in obleko. Zakaj ni še on prišel, sprašujete. Ja, doma imamo nekaj kokoši, puranov in pujska, pa mora nekdo skrbeti za živino.“

Marjan Janžek obiskuje drugi letnik gimnazije in je doma iz Brda pri Krapini.

„Malo vroče je včasih v sušilnici. Delamo dvanajst ur dnevno in to od štirinajstih do dveh ponoči, ali pa obratno. Zaslužimo po 9,50 dinarjev na uro. Za hrano in stanovanje dajemo 17,5 dinarjev na dan. No, še vseeno bom v teh dvajsetih do dvaindvajsetih dneh zaslužil 2.200 dinarjev. Predvsem za knjige bo, pa še kaj bo ostalo.“

Marjanova dolžnost je, da nasipava hmelj na zgornjo mrežo sušilnih komor. Vsaka sušilna komora ima štiri sušilne mreže, eno vrh druge. Od spodaj prihaja topel zrak in suši hmelj, ki ga postopoma selijo po mrežah navzdol. S spodnje gre potem v poseben tunel, kjer ga po potrebi zopet navlažijo, ker mora imeti za prodajo natančno določeno stopnjo vlage.

Vsako leto je ročnega obiranja vse manj. Največ prihajajo ljudje iz hrvaškega Zagorja, za katere je to delo že tradicija in dodaten zaslužek, na katerega računajo. Skoraj polovica tistih, ki prihajajo, so šolarji, kar pa je za podjetje dokaj neugodno, saj se čas obiranja križa z začetkom pouka. Tako da že pred koncem ti obiralci odidejo domov.

Učinek dela, ki ga merijo s škafi, je pač odvisen od pridnosti posameznika pa tudi od letine hmelja. Poprečno naberejo obiralci 15 do 18 škafov dnevno. Tisti najbolj pridni pa jih naberejo tudi trideset.

Tekst in slike: A. AGNJC